

SZENTGOTTHÁRD VÁROS

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

Készítette:

**Zöld Övezet Környezetvédelmi Vállalkozás
Petrovics Zsolt okl. környezetgazdálkodási mérnök**

**e-mail: zoldovezet@gmail.com, honlap: www.zoldovezet.webs.com
tel:70-306-1423**

- 2010 -

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Bevezetés	5
1. A Program tervezésének alapelvei, célja és felépítése	6
2. A település bemutatása	11
2.1 A település elhelyezkedése	11
2.2 A település története	11
2.3 Természetföldrajzi adottságok ismertetése	13
2.3.1 Domborzati adatok	14
2.3.2 Földtani és talajtani adottságok	14
2.3.3 Vízrajz	15
2.3.4 Vízföldtani adottságok	15
2.3.5 Éghajlati viszonyok	16
2.4 A település népességi, gazdasági és turisztikai adottságainak bemutatása	17
2.4.1 Népességi adatok bemutatása	17
2.4.2 Gazdasági adottságok bemutatása	18
2.4.3 Látnivalók, turisztikai adottságok	20
3. Környezeti állapotfelmérés	21
3.1. KÖRNYEZETI ELEMÉK ÁLLAPOTA	21
3.1.1. Levegő	21
3.1.2. Víz	30
3.1.3. Talaj	38
3.1.4. A természet állapota	39
3.2. TELEPÜLÉSI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA	43
3.2.1. Települési környezet, infrastruktúra	43
3.2.2. Épített környezet állapota	58
3.3 KÖRNYEZET-EGÉSZSÉGÜGY	64
3.4. ÖNÁLLÓAN KEZELT HATÓTÉNYEZŐK	71
3.4.1. Hulladékgyűjtés	71
3.4.2. Zajterhelés	77
3.4.3. Oktatás, nevelés, képzés	82
3.4.4 Környezetbiztonság	86
4. Helyzetértékelés	88
5. Szentgotthárd település SWOT analízise	94
6. Környezetvédelmi átfogó célok, a település környezetpolitikai stratégiája	95

7. Tematikus akcióprogramok	97
7.1 TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETMINŐSÉG	97
7.1.1 Településfejlesztés, -rendezés	97
7.1.2 Zöldterület-gazdálkodás	99
7.1.3 Épített környezet	100
7.2 KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG	103
7.2.1 Levegőminőség	103
7.2.2 Biológiai allaergének	103
7.2.3 Zaj- és rezgés	104
7.2.4 vízminőség	104
7.2.5 Élelmiszerbiztonság	105
7.2.6 Klíma és egészség	106
7.3 VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA	110
7.3.1 A vizek jó ökológiai állapotának elérése	110
7.3.2 Ivóvízbázis védelem	111
7.3.3 Nitrát akcióprogram	112
7.3.4 Bel- és külterületi vízrendezés	112
7.4 A KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLELET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE	116
7.4.1 Környezeti nevelés, oktatás	116
7.4.2 Környezettudatos szemléletformálás	116
7.4.3 Fenntartható fogyasztói szemlélet kialakítása	117
7.4.4 Információs szabadság	117
7.5 TERMÉSZET ÉS TÁJVÉDELEM	120
7.5.1 A természeti táj és értékek védelme	120
7.5.2 Károsodott területek helyreállítása	121
7.5.3 Genetikai erőforrások megőrzése	121
7.5.4 Ökoturizmus	121
7.6 FENNTARTHATÓ -TERÜLET ÉS FÖLDHASZNÁLAT	123
7.6.1 Talajok védelme és fenntartható használata	123
7.6.2 Környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat	123
7.7 KÖZLEKEDÉS, ENERGIAGAZDÁLKODÁS, ÉGHAJLATVÁLTOZÁS	125
7.7.1 Energiagazdálkodás	125
7.7.2 Közlekedés	127
7.7.3 Éghajlatváltozás hatásaira való felkészülés	127
7.8 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	129
7.8.1 Megelőzés	129

7.8.2 Hasznosítás	129
7.8.3 Ártalmatlanítás	129
7.9 KÖRNYEZETBIZTONSÁG	131
7.9.1 Természeti katasztrófák elleni védekezés	131
7.9.2 Emberi tevékenységgel kapcsolatos környezetbiztonság	131
8. A megvalósítás eszközei	133
8.1 PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, BESZÁMOLÓ KÉSZÍTÉSE	133
8.2 SZEMLELETFORMÁLÁS	134
8.3 TERVEZÉS, ENGEDÉLYEZTETÉS	135
8.4 INTÉZMÉNYRENDSZER FEJLESZTÉSE	136
8.5. ANYAGI FORRÁSOK MEGTEREMTÉSE	136
8.6 SZAKMAI PARTNEREK	140
Irodalomjegyzék	141
Mellékletek	142
Térképek	142

Bevezetés

A természeti erőforrásokat nem fenntartható módon használja az emberiség, amivel párhuzamosan a környezetrombolás is jelentősen megnőtt. A kialakult helyzetet a kiváltó okok szintjén kell elsősorban orvosolni, és nem csupán a következmények szintjén. Ehhez jelentős szemléletváltásra lenne szükség. Mindezek figyelembe vételével kell meghatározni jövőbeni környezetvédelmi feladatainkat, melynek keretét a Program határozza meg a 2010-2014 közötti időintervallumra vonatkozóan.

A Program céljáról, tartalmáról, megvalósításáról az 1995. évi LIII. törvény rendelkezik. A közelmúltban jelentős gazdasági változások mentek végbe a világban, hazánkban, melynek következtében a környezetvédelmi célok és prioritások is módosultak. A települési Program tervezési elvei az országos Programmal (NKP III) összehangoltan lettek meghatározva, így nagyobb szerepet kap a tervezés során a település fenntartható fejlődési pályára való átállásának elősegítése, a szükséges intézkedések meghatározása. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a végrehajtás során az együttműködésre, a szubszidiaritás¹ és a decentralizáció elvére. Ezen elveket hivatott előmozdítani a környezetvédelmi törvény 2008. évi módosítása, mely változtatások a különböző tervezési szintek (országos, területi, települési), közötti kapcsolat megerősítésére, összehangolására irányul. A törvénymódosítás a programkészítés tartalmi elemeit is módosította, illetve kiegészítette. Ennek megfelelően a jelen települési program is az elkészült országos programmal összehangolva, a regionális és megyei tervezési szintek bevonásával készült el, figyelembe véve a tartalmi követelmények változását.

A tematikus akcióprogramok kidolgozása a különböző ágazati és szakpolitikai programok, tervek figyelembe vételével készültek.

¹ Kiegészítés, a hatalmi szintek közötti munkamegosztásról szól, a különféle kérdéseket a keletkezési szinten kell megoldani, a felsőbb hatalmi szint akkor lép közbe, ha azt az alsóbb szinten nem tudják megoldani

1. A Program tervezésének alapelvei, célja és felépítése

A települési környezetpolitikának feladata, hogy meghatározza a környezeti célokat és az elérésükhöz szükséges eszközöket. A környezetpolitikának a sokoldalú tervezési rendszerben elsősorban horizontális szakpolitikai szerepet kell betöltenie, ami biztosítja a környezetvédelmi szempontok érvényesülését a társadalmi-gazdasági tevékenységek során. A Program készítése során figyelembe lett véve az ágazati stratégiákból, a szakterületi programokból adódó, környezetvédelmet érintő főbb törekvések.

A települési környezetpolitika főbb kapcsolódási pontjai:

- A települési környezetpolitika - kialakításban, működtetésben egyaránt - kapcsolódik az EU vonatkozó szakpolitikáihoz és szabályozási eszközeihez.
- A Települési Program célkitűzései a III. Nemzeti Környezetvédelmi Programmal, a Megye Környezetvédelmi Programjával, valamint a Régió Stratégiai Tervével összhangban került meghatározásra.
- A Települési Környezetvédelmi Program a települési környezetügy átfogó középtávú programja, mely más ágazati és szakterületi terveket és programokat is magába integrál. (pl.: Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, Energiapolitikai Koncepció, Nemzeti Erdőprogram, Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia, Országos Kármentesítési Program, Ivóvízminőség-javító Program, Szennyvíz-elvezetési és Tisztítási Program).
- Helyi Hulladékgazdálkodási Terv.

A célok és feladatok megfogalmazása a következő alapelvek alapján történtek:

- Helyi erőforrások fenntartható hasznosításának elve.
- A környezetvédelmi törvényben megfogalmazott alapelvek (elővigyázatosság, megelőzés, szennyező fizet, tájékoztatás, nyilvánosság).
- Szubszidiaritás, decentralizáció előmozdítása.

Kiemelt hangsúlyt kell helyezni a megelőzés elvére a jövőben. A Program túlmutat a hagyományos megközelítésekkel, az okozati, csővégi környezetpolitikával szemben az okokra, a "hajtóerőkre" is koncentrálni, ugyanis csak így van lehetőség megelőző környezetvédelemre. A Települési Program

célrendszerének meghatározása során fő szempont a hajtóerők, okozatok, tendenciák és a komplexitás vizsgálata volt.

A környezetvédelmi programok elkészítésénél alapvető szemléletváltásra van szükség mind a tervezők, mind az önkormányzatok részéről. A tervezésnél az állapotfelmérést és értékelést követően, a célok és programok megfogalmazásánál, hangsúlyosan a Környezeti- Energetikai Operatív Programjához (KEOP) való kapcsolódási pontokat is meg kell találni. A helyi települési stratégiai célkitűzéseket, a régiós stratégiai célkitűzésekhez kell igazítani.

Megjegyezzük, hogy a Környezetvédelmi Program feladata az öt éves időtartamra szóló - felméréseken alapuló - stratégiai célkitűzések, az ehhez kapcsolódó intézkedések, cselekvési programok meghatározás. Nem feladata azonban a kapcsolódó intézkedési tervek kidolgozása (pl: zöldfelület- rendezési, kerékpárút fejlesztési, energiahatékonysági, stb.).

A 2008. évben módosított környezetvédelmi törvény előírásainak megfelelően a Települési Környezetvédelmi Programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmaznia kell:

- a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
- a zaj és rezgés elleni védelemmel,
- a zöldfelület-gazdálkodással,
- a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- az ivóvízellátással,
- a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- a kommunális szennyvízkezeléssel,
- a települési hulladék-gazdálkodással,
- az energiagazdálkodással,
- a közlekedés- és szállításszervezéssel,
- a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével

kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A törvény alapján a települési környezetvédelmi program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - tartalmazhatja továbbá: A települési környezet

minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen,

- a területhasználattal,
- a földtani képződmények védelmével,
- a talaj, illetve termőföld védelmével,
- a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
- a rekultivációval és rehabilitációval,
- a természet- és tájvédelemmel,
- az épített környezet védelmével,
- az ár- és belvízgazdálkodással,
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,
- a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Ahhoz, hogy az önkormányzat át tudja tekinteni a település területén jelentkező környezetvédelmi problémákat, kötelezettségük szerint priorálni és kezelni tudja azokat, megfelelő környezetvédelmi helyzetértékeléssel és szakmai stratégiai elképzelésekkel kell rendelkeznie. Ezek biztosításának egyik korszerű eszköze a Települési Környezetvédelmi Program.

A Program célja, a környezeti jellemzők meghatározása, a meglévő környezeti értékek megóvása, a problémák feltárása, rangsorolása és javaslat készítése a prioritások megjelölésével a további feladatok meghatározására. Célja továbbá a környezetkárosító tevékenységek megelőzése illetve felszámolása, a környezeti állapot helyreállítása, a település lakossága, a környezet és a településen működő gazdasági szervezetek közötti harmonikus kapcsolat megteremtése, a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása.

A III. NKP-al és a Megyei Környezetvédelmi Programmal összefüggésben, a környezeti célkitűzések a következők:

- a települések légszennyezésének csökkentése,
 - a települések csatornázottságának fejlesztése,
 - a szelektív hulladékgyűjtési rendszer fejlesztése,
-

- a környezeti zaj- és rezgésterhelés egészséget, közérzetet és környezetet veszélyeztető szint alá történő csökkentése,
- a zöldfelületek fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban,
- környezetkímélő mezőgazdasági technológiák támogatása az agráriumban,
- a települési rendezési tervek és minden egyéb, természetes élőhelyeket esetlegesen érintő tervek környezet-szempontú összehangolása.
- az agglomerációs elhelyezkedéssel járó, ipari fejlődésből adódó környezeti veszélyeztetések korlátozása.

A Környezetvédelmi Program a következőképpen épül fel:

A 2. fejezet a település bemutatásából áll, általános jellegű tájékoztatóként szolgál. A terület környezeti jellemzőit bemutató részt a 3. fejezet részletezi. Bemutatja a település környezetében elfoglalt helyét, rávilágít azokra a tényezőkre, folyamatokra és emberi tevékenységekre, amelyek a környezet helyzetét alakítják. A 4. fejezet tartalmazza a helyzetértékelést, az 5. pedig a SWOT analízist, mely két fejezet előkészíti a tervezési feladatok stratégiaalkotását, a tervezési döntések megalapozását. A 6. fejezet magában foglalja az átfogó célokat, a 7. fejezet pedig a tematikus akcióprogramokat. A 8. fejezet a megvalósítás eszközeivel foglalkozik, mely tartalmazza a tervezési, szabályozási és finanszírozási feladatokat, és javaslatokat ad a finanszírozás lehetséges forrásaira. A Program elkészítésének első fázisát a település környezet állapotfelmérése képezte. A felmérésre azért volt szükség, hogy reális képet alkothassunk a jelenlegi környezeti állapotokról, az azt befolyásoló tényezőkről. A megszerzett információk, és azok elemzése alapját képezik az átgondolt programalkotásnak. A célkitűzések megvalósítása érdekében meghatározott időközönként (évente) Beszámolót kell kidolgozni.

A tervben foglaltak megvalósulásának fontos részét kell, hogy képezze, a helyi viszonylatban történő tájékoztatás. Egyik kiemelt célkitűzés, a lakosság környezettudatos magatartásának alakítása, kedvező irányba történő befolyásolása. Környezetünk védelme mindannyiunk érdeke, hiszen természeti és épített környezetünk degradálódása, saját életminőségünk romlásához vezet. A természeti tényezők túlzott leterhelésének, és kizsákmányolásának következményei a mai nemzedék számára kézzelfogható: Elszennyezett felszíni vizek, nem megfelelően kezelt hulladék-hegyek, vagy - akár globális szinten - a klímaváltozás hatásai. Ezek a problémák egy-két generációt megelőzően, az emberiség több ezer éves történelmébe visszatekintve nem jelentkeztek ilyen aktuális módon, mint manapság. Elmondhatjuk

sajnos, hogy a mai emberiség legnagyobb problémáját - az éhezés, betegségek, térségi konfliktusok mellett - a környezeti elemekben bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások adják. De mit tehetünk mi ennek megváltoztatására? A legfontosabb az, hogy helyi települési szinten próbáljuk meg a konfliktusokat megfelelően kezelni. Települési környezetünkben is számos olyan tényezőt lehet befolyásolni, amelyek kedvező irányba hatnak a környezeti elemek állapotára. A környezeti elemek megőrzése a jövő nemzedékek számára mindannyiunk alapvető kötelessége!

A Települési Környezetvédelmi Program - a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program tervezési intervallumát is figyelembe véve - középtávú (5 év) program. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének - a források rendelkezésre állásának függvényében - hosszú-, vagy nagytávú feladat meghatározásai. A programkészítés során figyelembe vettük az országos és megyei szintű kapcsolódási pontokat, amiket a települési Környezetvédelmi Program kidolgozásakor, és végrehajtásakor is figyelembe kell venni.

2. A település bemutatása

2.1 A település elhelyezkedése

Szentgotthárd Város közvetlenül az osztrák határ mentén, a szlovén határ közelében a megye délnyugati csücskében, a Rába és a Lapincs összefolyásánál fekszik. Az Alpok keleti nyúlványainak köszönhetően klímája szubalpin jellegű. A schengeni egyezményhez történt csatlakozásig közúti határállomás és vasúti határátkelő. Szentgotthárd a magyarországi szlovén kisebbség központja. A városban Szlovénia konzulátust működtet.

A magyar-osztrák-szlovén államhatár közelében áll a három nemzet kultúráját, hagyományait és lakóit egyesítő település. A várost délről az Őrségi Nemzeti Park határolja. Évtizedeken keresztül a vasfüggöny elzárta a látogatók elől, de az elzártság segítette érintetlenül megőrizni a természet szépségeit.

A Rába völgye, a Hársas-tó, a Vendvidék, az Őrségi erdők, a csak itt látható, jellegzetes szórványtelepülések egyre több vendéget vonzanak a városba és környékére.

Közvetlenül a város mellett halad el a 8-as számú (E66) főközlekedési út. Legközelebbi nemzetközi repülőtér Graz-ban található. Vasúton a 21-es vonalon közelíthető meg, amely a Szombathely-Graz irányú kapcsolatot biztosítja.

A település elhelyezkedését az **1 térkép** szemlélteti.

2.2 A település története

A települést III. Béla király alapította 1183-ban, amikor francia cisztercita szerzeteseket telepített ide, monostort építve számukra, melyet Szent Gotthárd hildesheimi püspökről neveztek el. A monostor mellett majorság létesült, ahol 1350-ig virágzott a feudális rendszerű mezőgazdálkodás. A település 300 évig a Széchy család birtoka volt. Vizesárokkal körülvett erődítményét 1391-ben Széchy Miklós nádor, majd a Zrínyiek, Batthyányak építették. A monostort is, az erődöt is a Bocskai-felkelés idején az osztrákok felrobbantották, ezzel a szerzetesi élet megszűnt.

A török elleni 1664. évi szentgotthárdi csata nemcsak az ország, de egész Európa politikájára hatással volt. Raimondo Montecuccoli császári tábornok 1664. augusztus 1-jén itt ütközött meg a Köprülü Ahmed nagyvezír parancsnoksága alatt Bécs felé vonuló törökökkel. A hétórás küzdelem döntő mozzanata volt, hogy a menekülő törökök közül sokan befulladtak a nagy zápor miatt megáradt Rábába. Sajnos a vasvári békében nem sikerült kihasználni a győzelemből fakadó előnyt.

Miután 1873-ban elkészült a vasútvonal Graz felé, megkezdődött Szentgotthárd iparosodása is. A város gyors összeköttetésbe került a fejlettebb stájer tartománnyal és a Kisalfölddel. Ez a fejlemény hihetetlen gyors gazdasági és társadalmi fejlődéshez vezetett Szentgotthárdon az 1800-as évek végén. Egymás után alakultak a gyárak, üzemek (Játékgyár, Dohánygyár, Óragyár, Selyemszövő-gyár, Kaszagyár). A gazdasági fejlődést követték a társadalmi változások: oktatási, egészségügyi intézmények jöttek létre, megerősödtek a civil szerveződések. A XX. század első évtizedének végére Szentgotthárd pezsgő kisváros lett, a megye legfejlettebb ipari struktúráját mondhatta magáénak.

A szentgotthárdi fejlődés egyik mozgatója Széll Kálmán volt, aki előbb a térség országgyűlési képviselőjeként, később miniszterként és miniszterelnökként támogatta az elképzeléseket. A város aranykora az első világháborút követő Trianoni békeszerződések után véget ért. Vonzáskörzetének nagy része külföldre került. A két világháború között stagnálás, a szocializmus első évtizedeiben elsovadás jellemezte a települést. Szentgotthárdot nem fejlesztették és intézményeit is fokozatosan elköltöztették. Élénkülés csak az 1980-as évektől jelentkezett.

A monosotalapítás 800. évfordulóján, 1983-ban városi rangot kapott a település. Az igazi fordulatot a rendszerváltozás jelentette. A város szabadabban tudta szervezni évtizedekig mesterségesen elvágott kapcsolatrendszerét. Ez először a kultúra, a sport területén hozott sikereket, de rövidesen a gazdasági eredményekben is tükröződött. Szentgotthárd kedvező földrajzi helyzete és a meglévő magas szintű ipari kultúra vonzotta a külföldi befektetőket. A város vezetése felismerte a történelmi esélyét és nagyszabású infrastruktúra és iparfejlesztési programot indított el. A kilencvenes években kialakult a Szentgotthárd - Heiligenkreuz Határon Átnyúló Ipari Park, amely ma több mint 3000 fő számára biztosít munkalehetőséget. Az iparfejlesztéssel párhuzamosan az intézményhálózat is bővült, oktatási, egészségügyi és kulturális létesítmények sora újult meg. Szentgotthárd kereskedelme is felvirágzott a kiskereskedelmi és vendéglátó egységek gomba módra szaporodtak el a városban és a környéken. A kereskedelem és néhány szolgáltatás fejlődésének háttérében a nagyarányú osztrák és szlovén bevásárló turizmus állt. Napjainkban a bevásárló turizmus jelentősége lecsökkent. Szentgotthárdnak és térségének egyre inkább a minőségi turizmus és más szolgáltatások irányába kell fejlődnie. Az önkormányzat előkészítette a Termálpark programot, amely az elkövetkező időszak meghatározó fejlesztési iránya lesz. Az önkormányzati beruházás keretében 2007-ben megnyílt és

egész évben működik a **termálpark** (<http://www.termalpark.hu>) mintegy 1.500 m² vízfelülettel. 2009 novemberében megnyílt egy új négycsillagos szálloda, amely közvetlenül a mediterrán élményfürdő mellett rendezvények, konferenciák helyszínéül is szolgálhat. 2010-ben az élményfürdő szabadtéri része bővül. Szentgotthárd ismét történelmi lehetőség előtt áll. Az EU csatlakozást követően visszanyeri több mint száz éve elvesztett vonzaskörzetét, ezzel elfoglalhatja helyét a magyar-osztrák-szlovén hármashatár térségében.

2.3 Természetföldrajzi adottságok ismertetése

A Vendvidék vagy Rábavidék (szlovénul *Porabje, Slovensko Porabje*, azaz Szlovén Rábavidék) néprajzi tájegység Vas megye területén, a szentgotthárdi kistérségben, a Rába folyó mellett. Területe 94 km². A terület lakosairól, a magyarországi szlovénekről kapta a nevét, akiknek hagyományos magyar neve vendek. A történelmi Vendvidék teljes területe a Rábavidék mellett a Muravidéket is magába foglalta, amely a trianoni békeszerződés óta Szlovénia része. Ma a szlovén kisebbség jelentős hányada itt él és a vidék faluiban külön önkormányzatok működnek.

A Vendvidék egyedülálló természeti adottságokkal rendelkezik, mivel a szocializmus ideje alatt határsávként zárt terület volt, melyet elkerült az államosítás és a Tsz-esítés. Ma az Őrségi Nemzeti Park részeként természetvédelmi oltalom alatt áll és a határok megnyitásával fejlődésnek indult.

Kiterjedését tekintve nem kizárólag azokat a falvakat vehetjük, amelyekben jelenleg is szlovén nemzetiség él. Pável Ágoston és mások kutatásai kimutatták, hogy a Szentgotthárdtól keletre fekvő községek is éppúgy a Vendvidék részei, még ha csak magyar nemzetiségűek élnek ott. Bizonyítja ezt a falvak szlovén nevei, illetve néhány ott található szláv dülőnév, valamint elmagyarosodott szlovén családok, ugyanakkor egykori felmérések, amelyek szlovén etnikumot mutatnak ki a magyarok mellett. Tehát a Vendvidéket csupán hét településre leszűkíteni nem indokolja a szlovén nemzetiség jelenléte. A vidékkel foglalkozó prospektusok, könyvek, tájékoztatók nem közlik egyértelműen ezt a tényt, ezért sokak számára a Vendvidék Szentgotthárdtól nyugatra kezdődik, míg a többi települést gyakran helytelenül az Őrség részeinek tekintik, pedig sosem tartoztak hozzá.

A Vendvidék Magyarország legnyugatibb tája, a Nyugat-Dunántúl régióban, azon belül teljesen Vas megye területén. Földrajzilag a dombos terület az Alpokalja része. Határát északon a Rába folyó, valamint az osztrák határ, délen a szlovén határ, keleten a Máriaújfalu-Farkasfa-Szalafő vonal képezi.

2.3.1 DOMBORZATI ADATOK

Az Alpok felől lefutó kisebb folyók mint a Pinka, vagy a Répce szintén irányváltoztatást tettek és közösen építettek hordalékkúpokat. A Vendvidék területét, valamint más kapcsolódó tájegységeket pliocén-kori laza üledékes kőzetek borítják, főként kavics, valamint agyag és homok. A Vendvidéken sűrűn követik egymást a dombok és patak völgyek, s a táj nyugatról keletre lejt. Itt van az Őrség-Vendvidék közös térségének legmagasabb pontja, az Ezüst-hegy (386 m).

2.3.2 FÖLDTANI ÉS TALAJTANI ADOTTSÁGOK

A Vendvidék és az Őrség bár sok dologban eltér egymástól, de sokban is hasonlít egymásra. Mindkét táj területe jellemzően kavicsos, földje sárga és vörös agyagból áll össze, melynek többségében kavics van beágyazva akár csak az utak rézsűjében és a patakmedrekben. Az agyag miatt korlátozottan művelhetőek a földterületek, viszont jelentős nyersanyagforrást biztosított a nagy tradícióval bíró fazekasságnak. A területet miocénban (10-25 millió éve) a Szarmata-tenger borította, mely idővel beltengerré vált. A pliocénban (5-8 millió éve) a Dunántúl területén a Pannon-beltenger feküdt, mely a Balaton őséneke tekinthető, melynek zsugorodása következtében a tenger medre kiemelkedett és szárazfölddé vált. Az újonnan kialakult hegyekből, dombságokból a leszaladó folyók és patakok nagymennyiségű hordalékot, többek között kavicsot szállítottak és így alakult ki a Vendvidék kavicsos talaja. A felszín formálásában jelentős szerepe jutott az Ős-Rába folyónak, mely a felszíni-mozgások során keletebbre tolódott el.

A Vendvidék talaja meglehetősen korlátozott termékenységű, kavicsos. Az egykori 19. századból való feljegyzések is úgy tanúskodnak a Rábamente területéről, hogy „sovány köves vidék.” A talajt főleg kavicsos barna agyag alkotja, kedvezőtlen vízgazdálkodású, kevés benne a humusz, amit jelez a mikroorganizmusok hiánya, vagy akár a földigilisztáké. Egyes területeken nagyon jellemző az erodáltság, amelyet az egykori mezőgazdasági módszerek alkalmazása is kiváltott, ugyanez a helyzet az Őrségben is. Az egykor használt bakhátas szántási megoldás is jelentősen hozzájárulhatott ehhez, mivel a túl mély barázdákban az esővíz hamar mosta ki a földet. A bakháták nyomai az erdőkben, a valamikori szántóföldeken több helyen megtalálhatók, főleg telepített fenyveseknél. A vidéken bármerre megyünk, jobbára művelésre kevésbé alkalmas területeket találunk.

2.3.3 VÍZRAJZ

A terület vízfolyásai kivétel nélkül a Rába vízgyűjtőjébe tartoznak. Természetes tó nincs a területen, leszámítva az Apátistvánfalva egyik erdejében fellelhető tengerszemet, amit az utóbbi időben kezdtek el megismerni. Az Orfalu melletti Fekete-tó szintén egykor természetes állóvíz volt, egészen amíg a 19. században láppá nem változott. A ma Szentgotthárdhoz tartozó Máriaújfalu mellett kialakítottak egy mesterséges tavat, amely rendkívüli természeti értékkel bír. Mesterséges vízfelületek létrehozása már évszázadok óta jellemző ezen a vidéken. A ciszterek birtokukon halastavakat alakítottak ki, hogy a bőjti időszakban halat biztosítsák maguk számára. Állatok itatására és öntözésre a vendvidéki és őrségi házak mellett tókákat alakítottak ki a helyiek, amelyben az esővizet és hólényt gyűjtötték össze. Napjainkban is találhatóak a vidéken tókák. A Vendvidék nagyon gazdag apróbb forrásokban is. Bár sokuk a nyári hőségben kiszárad, de az esőzések és a hóolvadás után újra vizet kezdenek ontani.

2.3.4 VÍZFÖLDTANI ADOTTSÁGOK

A Rába-Gyöngyös vízgyűjtő a Sopron-Vasi síkságon, a Rába-völgy, a Rába teraszos sík és Gyöngyös-sík kistájak területén túlnyomórészt Vas megyében helyezkedik el. A Rába-völgy árkos süllyedékben keletkezett aszimmetrikus eróziós teraszos völgy. A völgyet a jobb parton Körmendig a bal parton pedig a Pinka torkolatáig teraszok szegélyezik. A Rába teraszos sík hordalékkúp jellegű, átlagosan 8-10 km széles kavicsstakaróval, amely fokozatosan lejt a folyó felé. A Gyöngyös-sík a Kőszegi-hegységet DK-ről övező hegyláb felszín keleti peremén helyezkedik el. A Gyöngyöst magas és alacsony ártér kíséri, amelytől keletre terjedelmes kavicsstakarós síkság következik egészen a Rába balparti kavicsstakarójáig.

A geológiai nagyszerkezetre jellemző a Rába vonalában húzódó jelentős törésvonal, amely kettéválaszt kétféle alaphegységet. A Rába vonaltól keletre jó vízáradó képességű karbonátos triász korú kőzetek találhatóak, amelyek utánpótlásukat a Dunántúli-Középhegység irányából kapják. A Rába vonaltól nyugatra paleozoós kristályos kőzet az alaphegység, amely a gyakorlatban vízzáró képződménynek tekinthető. Az alaphegységet több helyen víztároló devon dolomit szigetek alkotják. A vízgyűjtőn ennek vízföldtani jelentősége Rábasömjénben van. Ide egy sólepárló üzem települt. Felette miocén korú képződmények találhatóak, amelyek vízáradó képessége változó. A miocén csak lokális jelentőségű (Rábasömjén). Ezekre a képződményekre nyugatról keleti irányban egyre vastagabb kifejlődésben 0-2000 m vastag pannon üledék települt. Az alul lévő alsó-pannon márga, agyagmárga, homokkő, aleurit

rétegei vízzáró tulajdonságúak. Vízföldtani jelentősége a felsőpannon korú összletnek van, amely keletről nyugati irányban egyre vastagabb kifejlődésű, és a Rába vonalán eléri az 1000 m-t, a vízgyűjtő északnyugati részén az 1500 m-t. A felsőpannon porózus homokos rétegei mintegy 500 m alatt alkalmasak termásvíz nyelésre, (Szentgotthárd, Szombathely, Sárvár). A felsőpannon felső 250 m-es szintje a terület legfontosabb ivóvíz tárolója. Jellemző, hogy Vág-Várkesző térségében egy felszín közeli vulkáni képződmény körvonalazódik, ami vízzárónak tekinthető és itt a folyót követő kavicsos rétegek elvékonyodnak. A felsőpannon üledék felett elhelyezkedő 10-20 m vastag pleisztocén üledék ivóvíz nyelésére nem alkalmas. Kivétel ez alól a Rába kavicssterasza, ahol partiszűrészű távlati vízbázisok kijelölésére került sor (Csákánydoroszló, Ostffyasszonyfa). A vízgyűjtőn az ivóvízbázisok teljes egészében a felszín alatti vizekre, döntően a rétegvizekre települtek. A rétegvízbázisok utánpótlásukat a talajvíz irányából kapják. A talajvíz átlagos mélysége 4 m. A talajvíz azonban a vízgyűjtő terület nagy részén szennyezett, ivásra alkalmatlan minőségű.

2.3.5 ÉGHAJLATI VISZONYOK

Ha a Rába-vízgyűjtő éghajlatát Magyarország általános éghajlati viszonyainak keretében elemezzük, megállapíthatjuk, hogy jóval kisebb itt a kontinentalitás mértéke, mint az ország keleti felében. Igen jó a csapadékelátottság (a Szombathely és a Rába közötti száraz terület és a Kisalföld kivételével), itt a legkisebb a napfénytartam, itt a legnagyobb a hótakarós napok száma (a hegyeket leszámítva), itt a legkevesebb a nyári és a hőségnapok száma (ismét csak a hegyvidékek kivételével), valamint itt a legrövidebb a tenyészidőszak. E relatív ismérvek ellenére, a felső-Rába egész vízgyűjtőjét tekintve összefoglalóan az alábbiak állapíthatók meg. Nyugatról kelet-északkelet felé haladva a tengerszint fölötti magasság csökkenése és a földrajzi hosszúság növekedése függvényében a csapadék évi összege csaknem felére csökken, a hőmérséklet évi középértéke emelkedik, évi ingadozása pedig nő. A napsugárzás évi összege ugyancsak nő. Az éghajlati szélsőségekre vonatkozó hajlamról is ugyanez mondható el. A Rába alsó folyásán, a Kisalföld nyugati felében lévő táj éghajlata kettős hatás alatt áll. A meghatározó éghajlati tényező a Kisalföld medence jellegéből származó kontinentális klímahatás. A másik tényező a Ny-i fekvéssel van összefüggésben, itt még viszonylag jól érvényesül a szubatlanti klímahatás. Ezek alapján az alegység egészének éghajlatát az Alpokaljai és a Kisalföldi területek kettősége jellemzi, ez a különbség megjelenik az alábbiakban ismertetésre kerülő meteorológiai adatokban.

A napfénytartam évi összege megközelíti a 2000 órát az alegység északi felén, délen azonban ez az érték csak 1787-1830 óra, a nyári negyedévben északon 780 óra, délen 710 óra körüli, míg a téli

negyedévben 185-195 óra körüli a napsütés sokévi átlaga. Az évi középhőmérséklet az országos átlaghoz közeli értéket mutat a Kisalföldön 10,2-10,4°C, szemben az Alpokaljával, ahol 8,9-9,2°C. Legmelegebb hónap a július, átlagos hőmérséklete 21°C a Rába alsó folyásán, míg felsőn 18,8-19,6°C, a leghidegebb hónap a január mikor átlagosan -1,1 - 1,4°C között változik a havi közepes hőmérséklet északon szemben az alegység délnyugati részével, ahol -2,4 és -1,4°C. Az évi átlagos hőmérsékletingadozás mérsékelt, 22°C körüli. A fagymentes időszak hossza átlagosan 190-196 nap.

A csapadék átlagos évi összege 590 és 650 mm között van, míg a vegetációs időszakban 340-370 mm a Kisalföldön. Ennél több a csapadék az alegység déli-délnyugati részén, itt a csapadék átlagos évi összege 610 és 840 mm között van és a vegetációs időszakban 470-630 mm csapadék hull. A legszárazabb hónap a január, ilyenkor átlagosan 30-38 mm csapadék várható. Az alegység egész területére jellemző, hogy a medencejelleget következtében rendkívül változó a csapadék mennyisége, nagy eltérések lehetnek az átlagos értékektől. A hótakaró átlagosan 5 cm vastagságban mintegy 40 napon át fedí a tájat a Rába alsó folyásán, a felsőfolyáson akár 25-40 napon át fedheti a tájat 35-60 cm vastagságban a hó. Az uralkodó szélirány ÉNy-i, mivel az Alpokkal és a Kárpátokkal körülölelt alegységre a nyugati szelek csak a szélkapukon át tudnak bejutni. Az átlagos szélesség 1,9-3,6 m/s között változik.

2.4 A település népeségi, gazdasági és turisztikai adottságainak bemutatása

2.4.1 NÉPESÉGI ADATOK BEMUTATÁSA

Szentgotthárd területe 67,73 km², a népsűrűség 134 fő/ km². A települések lakónépességének változását az alábbi táblázat szemlélteti:

2/1. táblázat: település lakónépességének változása (forrás: KSH)

Település neve	1990. év	1994. év	1998. év	2000. év	2002. év	2009. év
Szentgotthárd	8 676	8 969	9 033	9 079	9 056	8 953

(Forrás: KSH adatbázis)

2/1. diagram: lakónépesség alakulása

Az 1990 és 2000 közötti időszakot vizsgálva a lakónépesség szám mintegy 400 fővel nőtt. 2000 után a növekedés lelassult. Remények szerint a fejlesztések hatásaként a népességszám fokozódó ütemben nőni fog 2014-ig 250 fővel, 2014-től 2024-ig ismét 400 fővel.

2.4.2 GAZDASÁGI ADOTTSÁGOK BEMUTATÁSA

Az 1980-as évek végétől Szentgotthárd a külföldi tőke érdeklődésének egyik célpontjává vált. Ennek okai elsősorban a hazánkban mindeddig egyetlen határon átnyúló ipari parkjának kialakítása, Ausztria és - ma már - az EU kézzelfogható közelsége, valamint a helyi szakképzett munkaerő voltak.

A városban magas, 60% feletti az iparban foglalkoztatottak aránya (szolgáltatás: kb. 30%, mezőgazdaság 10% alatt), így kis túlzással azt mondhatjuk, Szentgotthárd gazdasági élete jelenleg az iparról, azon belül is a Szentgotthárdi Ipari Parkról szól.

A 90-es években a város a bevásárló-turizmus egyik legkedveltebb célpontja volt. Éttermek, szórakozóhelyek, üzletek és fogorvosi rendelők tömegei álltak a leginkább Ausztriából érkező vendégek rendelkezésére. Az elmúlt években a bevásárló-turizmus jelentősen visszaesett, így a szolgáltató-kereskedő szférában tevékenykedők száma is csökkent. A város középtávú terveiben a minőségi idegenforgalom fellendítése szerepel. Ennek érdekében a város elindította a Termálfürdő-programot.

A városban és kistérségében működő jelentősebb vállalatok: Lurotex Kft. (textilipar) Sariana Kft. (textilipar) Fezo Kft. (kereskedelem). Az Ipari Park legnagyobb munkaadója a GM Opel üze.

Jelentősebb üzemek az Ipari parkban még pl.: az Arcelor-Mittal Szentgotthárd Kft., a Dometal Préstechikai Kft, a Vossen Frottier Kft.

Az ipari park az E66 (8-as) számú nemzetközi főút vonal közvetlen közelében fekszik, néhány kilométerre az osztrák A1 autópályától. Az 1997. óta működő szentgotthárdi-heiligenkreuzi, határon átnyúló ipari park Magyarország egyetlen hasonló jellegű ipari parkja. Az első betelepülő vállalat a GM Opel volt, a park befektetés-ösztönzési stratégiájának fontos része, hogy a nagyvállalat számára fontos beszállítók is a Szentgotthárdi Ipari Parkot válasszák befektetésük helyszínéül.

Az osztrák és szlovén határ közelségének gazdaságösztönző hatása miatt, valamint az ipari parkba települt vállalkozások igényeinek kielégítése érdekében egy újonnan létrehozott, korszerű logisztikai bázis nyújt európai színvonalú szolgáltatásokat.

Ezzel párhuzamosan megtörtént a rábafüzesi határátkelő bővítése is, így az ipari parkba települt vállalkozások számára könnyített vámtechnikai eljárások váltak elérhetővé. Az ipari park területe gátakkal és árapasztó vápával védett. A terület alkalmas ipari csarnokok, irodák, központi elosztóraktárak és kereskedelmi egységek számára.

A város rendelkezik - a szaktudásra alapozó gazdaságfejlesztéshez - a megfelelő szakembergárdával, a szakképzés és a felnőttképzés tekintetében. A nagy cégek eddig is szívesen foglalkoztattak és foglalkoztatnak betanított munkásként szakmunkásokat vagy ennél magasabb képzettséggel rendelkező dolgozókat. Azonban egyes szakmákban nehézséget okoz a szakember-utánpótlás. Ez összefügg azzal, hogy az ipari szakmák presztízse csökkent, s bár az ilyen szakmunkások iránt azóta egyre növekszik az igény, mégis egyáltalán nem vagy viszonylag kevés fiatal választja az ilyen jellegű képzéseket. A technológiai színvonal növekedése megkövetelné a műszaki felsőfokú végzettségű szakemberek ittlétét.

Szentgotthárd lakásállománya 1990 óta folyamatosan, egyenletesen nő. Évente átlag 36 db lakást építettek, ennek 10%-át az önkormányzat, a többit magánszemély hozta létre. Építménytípus szerint 53%-a a lakásoknak családi házas, 47%-a többszintes beépítésű. A lakásállomány a megyei szinthez és más vasi kisvároshoz képest jól közművesített, alacsony értékű lakások a csatolt falvak peremterületein vannak. A 2009. évben a lakásállomány 3 313 db, az épített lakások száma 41 db volt.

2.4.3 LÁTNIVALÓK, TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK

Szentgotthárd Magyarország legnyugatibb kisvárosa, amely a legfiatalabb nemzeti park, az Őrség kapuja. Évtizedeken keresztül a vasfüggöny komor kerítése szabott határt a mindennapi életnek. Napjainkban viszont érintetlen természeti szépségeivel, és a néprajzi értékeket felvonultató kistérségével büszkélkedhet. Ezt az érintetlenséget a több évtizedes elzártságnak is köszönheti.

A Rába völgye, a Hársas-tó, a Vend-vidék, az Őrségi erdők, a csak itt látható, jellegzetes szórvány települések megannyi meglepetést tartogatnak az ide érkezőknek. Vadászok, horgászok, vadvízi evezősök, kerékpárosok, bakancsos-, gyalogos- és lovas túrázók találnak új élményeket itt. A település az idegenforgalom fejlesztésében vállalt az elmúlt időkben erőt felüli terheket, létrehozva a térség legkorszerűbb wellness fürdőjét, különleges élményeket nyújtva az ide érkezőknek.

Látnivalók, nevezetességek:

- barokk Nagybaldogasszony templom és monostor *(volt ciszteci apátság)*
- Barokk kert
- Szentgotthárdi Kaszagyár farkaskalapácsai *(ipari műemlék)*
- Pável Ágoston Múzeum
- Színház *(volt Magtártemplom)*
- Temetőkápolna
- Mindenszentek plébániatemplom *(kethelyi városrész)*
- Szent Flórián kápolna *(Szentgotthárd-Rábatótfalu)*
- Kötényes harangláb *(Szentgotthárd-Farkasfa)*
- Hársas tó
- Református Templom, Evangélikus templom
- Brenner kápolna
- St.Gotthard Spa&Wellness - Élményfürdő

3. Környezeti állapotfelmérés

3.1. KÖRNYEZETI ELEMELK ÁLLAPOTA

3.1.1. LEVEGŐ

A környezeti levegő szennyezettségét az ipari-, szolgáltatói tevékenységekből, lakossági fűtésből, valamint a közlekedésből származó légszennyező anyagok együttesen határozzák meg. A szennyező ipari tevékenységek, forgalmas közlekedési útvonalak közelében a szennyező anyagok koncentrációja lényegesen magasabb, mint a szennyező forrásoktól távol. Az ország levegőminőségét a vonatkozó kormányrendelet alapján az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) méri és értékeli. Az OLM automata mérőhálózatból és manuális (RIV) mérőhálózatból áll. Az automata mérőhálózat 32 településen 59 mérőállomást foglal magába. A RIV hálózat 109 településen (üledő por esetében 133 településen) méri a légszennyezettséget. A mérőhálózatot a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) irányítása mellett a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségek (felügyelőségek) üzemeltetik. A levegőminőség minősítésére alkalmas automata mérőállomás Szentgotthárd-Farkasfán található, itt az ózonkoncentráció változása van nyomon követhető. A település levegőminőségi állapotának jellemzésére, általában a bejelentés köteles légszennyező forrást üzemeltető telephelyek önbevalláson alapuló kibocsátási értékei szolgálnak alapul. Legközelebb Kőszegen található manuális mérőhely.

Szentgotthárd-Farkasfa városrészen, egy erdő közepén elrejtve található a farkasfai szinoptikus meteorológiai állomás. A mérések lényegi részét egy MILOS-500-as automata mérő végzi, ez biztosítja a klíma- és a szinop-táviratok elkészítését. A szokásos műszerek kapcsolódnak hozzá: hőmérséklet- és páratartalmamérő, billenőedényes csapadékmérő, szélirány és szélességmérő, légnyomásmérő. A hagyományos műszerek közül már csak a ruhaszáritóra emlékeztető zúzmaramérőt használják, de megtalálható még az állomás kertjében a Hellmann-rendszerű csapadékmérő, illetve a Stevenson-féle hőmérőházban hőmérő, nedvességmérő, valamint egy radiációs minimumhőmérő. Az állomáson környezetvédelmi méréseket is folytatnak, így egyrészt van egy csapadékhullás idejére kinyíló tartály, ami a csapadékvizet gyűjti, másrészt a levegő összetételét, ózon tartalmát is méri.

A légszennyezettség éves egészségügyi határértékei a 14/2001. (V.9.) KöM-EüM-FVM rendelet 1. számú melléklete szerint:

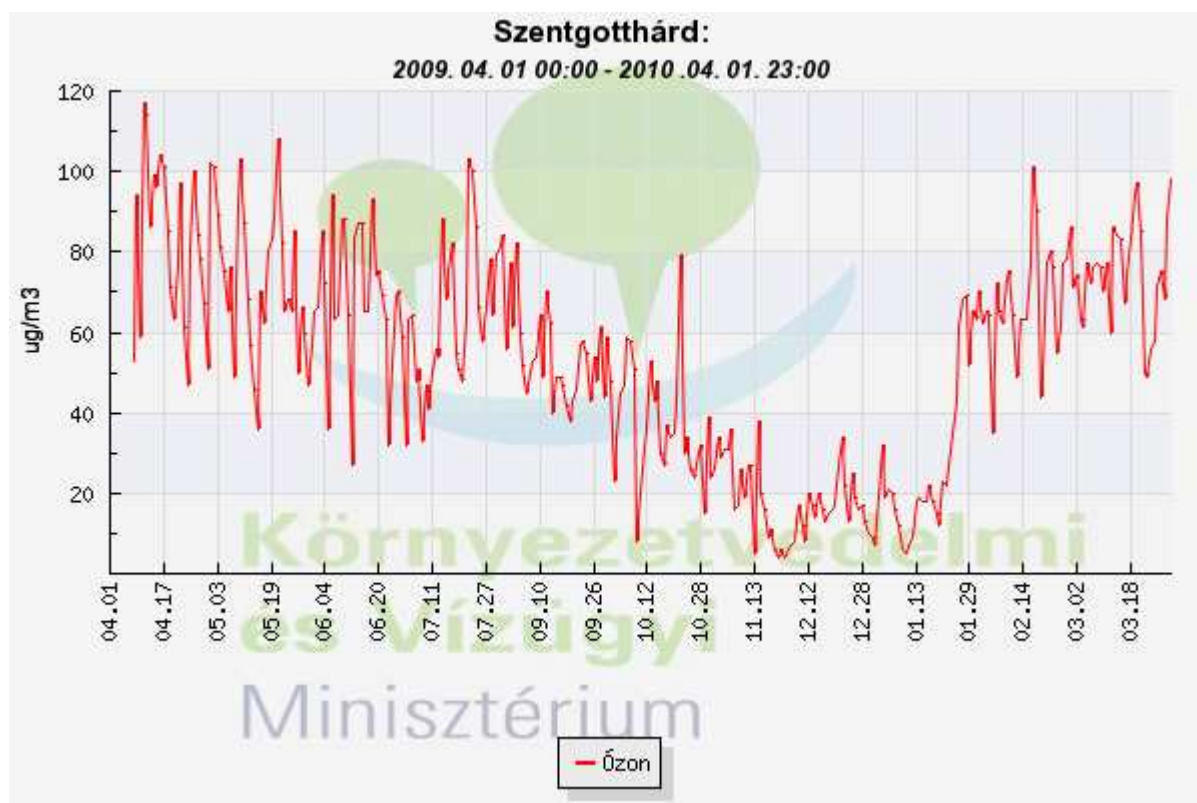
CO_x : $3000 \mu\text{g}/\text{m}^3$

PM10: $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Kén-dioxid: $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Nitrogén-dioxid: $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Ózon: $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$

3/1. diagram: légszennyezettség (ózon) alakulása

Ózon esetében a $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a célérték, amelyet 2010. évtől kezdve egy naptári évben, hároméves vizsgálati időszak átlagában, 25 napnál többször nem szabad túllépni. A tájékoztatási küszöbérték $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a riasztási küszöbérték $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Az elmúlt egy évben a célértéket nem haladta meg egyetlen estben sem a mért érték. Az elmúlt egy évben 2009-04-11-én volt a legmagasabb a mért koncentráció $117,97 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

A 4/2002 (X.7.) KvVM rendelet 1. és 2. számú mellékletének figyelembe vételével Szentgotthárd település, a légszennyezettségi zónába sorolás alapján, a 10. zónacsoportba tartozik

3/1. táblázat: a 10. zónacsoport szennyező anyagok szerinti jellemző besorolása:

Légszennyező anyag megnevezése	Csoport	Zóna típus ismertetése
Kén-dioxid	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
Nitrogén-dioxid	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
Szén-monoxid	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
PM ₁₀	E	Azon terület, ahol a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van..
Benzol	F	Azon terület, ahol a légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
Talajközeli ózon	O-I	Azon terület, ahol a talajközeli ózon koncentrációja meghaladja a cél értéket.

Az alábbi táblázatban Szentgotthárd település 6 évre vonatkozó szennyezőanyag emissziós adatait közöljük. A kibocsátási adatok a bejelentett pontforrások adatait tartalmazzák.

3/2. táblázat: összes szennyezőanyag kibocsátás a településen (2002-2008. év).

Szennyezőanyag	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Összesen (kg)
Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	39	533	324	168	353	22	1 439
Kén-dioxid (SPECIFIKUS)	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Benzol	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Toluol	348	349	432	500	500	552	2 681
Xilolok	77	553	560	556	180	196	2 122
Etil-benzol	14	52	54	52	51	47	270
1,2,4,-Trimetil-benzol (Pseudokumulol)	<0,5	380	380	380	<0,5	<0,5	1 140
Szén-monoxid	9 094	18 402	9 956	5 509	9 969	4 610	57 540
Diklór-metán (DCM) / metilén-klorid /	70	249	216	119	<0,5	<0,5	654
Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	13 115	13 775	10 938	5 823	8 123	5 905	57 679
Metil-alkohol / metanol /	<0,5	7	7	7	<0,5	<0,5	21
Etil-alkohol / etanol /	60	158	98	98	87	87	588
Butil-alkoholok	72	72	<0,5	<0,5	106	106	356
Butil-alkohol (primer-butanol) / butanol-1 /	<0,5	98	98	98	<0,5	<0,5	294
Formaldehid	<0,5	<0,5	1	<0,5	<0,5	<0,5	1
Aceton	1	1	<0,5	1	1	1	5
Metil-etil-kezon / 2-butanon /	363	2 344	2 021	2 044	501	462	7 735
Ciklohexanon	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Metil-izobutil-kezon	<0,5	151	151	151	<0,5	<0,5	453
Diaceton-alkohol	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Etil-acetát / ecetészter; ecetsav-etil-észter /	32	58	44	3	3	3	143
Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /	40	146	153	148	145	127	759
Izo-butil-acetát	359	376	18	17	541	541	1 852
Etilén-glikol-monobutil-éter / 2-butoxi-etanol;butil-glikol /	<0,5	98	98	98	<0,5	<0,5	294
Benzin mint C, ásványolajból	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Petróleum	6 644	6 651	4 728	5 108	3 696	4 571	31 398
Ásványolaj gőzök	2 147	2 335	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	4 482
Paraffin-szénhidrogének C ₉ -től	<0,5	<0,5	1 989	2 623	2 647	2 314	9 573
Szilárd anyag	2 610	1 861	1 175	303	842	699	7 490
Propilén-glikol-monometil-éter	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Összes szerves anyag C-ként (TOC) (SPECIFIKUS)	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	155	59	214
Szén-dioxid	7 363 159	103 535 477	4 011 769	551 567	4 464 734	3 669 903	123 596 609

A 2003-2008. éves időszakot nézve a településen összesen **123 785** tonna szennyezőanyag került a levegőbe az ipari, gazdálkodói tevékenység következtében. Szentgotthárdon az elmúlt években működő, légszennyezőanyag kibocsátó gazdálkodó szervezetek adatai az alábbi táblázatban szerepelnek.

3/3. táblázat: A szennyezőanyag kibocsátó ipari és szolgáltató létesítmények adatai (2003-2009. év)

Cég neve	Tevékenység	Cím
Arcelormittal Szentgotthárd Kft.	Vas és acéltermék gyártó	9970 Szentgotthárd Ipari Park, Füzesi u. 15./B
Dometál Kft.	Fémipari üzem	9970 Szentgotthárd Füzesi út 13.
Falco-Profil Kft	Bútoripari üzem	9970 Szentgotthárd József Attila u. 26.
Ferrosüt Sütő- És Édesipari Kft	Sütőüzem	9970 Szentgotthárd Május 1. u. 10.
Fgsz Zrt.	Gázátadó állomás	9970 Szentgotthárd Külterület
General Motors Powertrain-Magyarország	Gépjárműipari üzem	9970 Szentgotthárd Füzesi út 15.
Kóbor Tamás	Baromfitelep	9955 Szentgotthárd Fő u. 5.
László Tibor	Bútorasztalos üzem	9970 Szentgotthárd Kossuth u. 18.
Lurotex Textilipari Kft	Textilipari üzem	9970 Szentgotthárd Hunyadi János u. 33.
Máv IK. Kft.	Vasúti állomásfőnökség	9970 Szentgotthárd Ady tér 7.
Pujante Magyar-Francia Csomagolóanyag Gyártó És Kereskedelmi Kft	Ládagyár	9970 Szentgotthárd Felsőszőlőnői u. 2.
Régiohő Regionális Hőszolgáltató Kft	Kazánház	9970 Szentgotthárd Mártírok u. 1
Régiohő Regionális Hőszolgáltató Kft	Kazánház	9970 Szentgotthárd Széll Kálmán tér
Sariana Ruházati Termelő És Kereskedelmi Kft	Fehérnemű varró üzem	9970 Szentgotthárd Hunyadi u. 33.
Simon Belsőépítész Kft	Bútorüzem	9970 Szentgotthárd Kossuth Lajos u. 20.
Simply Clean-Textile Kft.	Ruhatisztító üzem	9970 Szentgotthárd Alkotmány u. 81.
Steiner-Sturm Fémipari Kft	Fémszerkezet-gyártó üzem	9970 Szentgotthárd Kossuth Lajos u. 20.
Szentgotthárdi Kaszagyár Rt.	Kaszagyár	9970 Szentgotthárd Május 1. u. 4.
Szentgotthárdi Logisztikai Centrum Kft.	Logisztikai telep	9970 Szentgotthárd 0261/10
Szombathelyi Határőr Ig.	Határőrizeti kirendeltség	9970 Szentgotthárd Kethelyi u. 103.
Varga József Gábor	Karosszéria és fényezőműhely	9970 Szentgotthárd Ipari Park
Via Nova '2003 Kft.	karosszéria-lakatos műhely	9955 Szentgotthárd Kodály Zoltán u. 7.
Vossen Hungária Kft	Textilüzem	9970 Szentgotthárd Haris u. 1

A szennyezőanyag termelők részletes kibocsátási adatait a 2008. évre vonatkozóan az **1. számú mellékletben** közöljük.

A lakossági gázellátási program gyorsütemű megvalósításának eredményeként a településen a hőenergia termelés során jelentős mértékben csökkent a kén-dioxid és a szilárd légszennyező anyag kibocsátás. A település elhelyezkedéséből, domborzati fekvéséből és a környező talajok tulajdonságaiból adódóan a talajszemcsékhez tapadó káros anyagok, mikroorganizmusok, növényvédő szerek szél általi szállítása okozhat levegőtisztasági problémákat. Ehhez jön még a környező földterületeken növő növények

allergén virágporainak hatása. Ezek ellen hatásos védelmet a mezővédő erdősávok, zöldfolyosók biztosítják.

Az osztrák BEGAS Kraftwerk GmbH közvetlenül a magyar határ mellett, néhány száz méterre Szentgotthárd város határától és alig egy kilométerre az Őrségi Nemzeti Parktól, egy nagy teljesítményű hulladékégetőt kíván építeni. Az itt uralkodó északnyugati szélirány miatt a kibocsátott szennyezés jó része a város felé torlódna. A Heiligenkreuzba tervezett hulladékégető kapacitását évi 325 ezer tonnára becsülik. Ennyi szemétnak hozzávetőleg a tizede keletkezik évente Burgenlandban.

A Burgenlandi Tartományi Kormány a heiligenkreuzi hulladékégető környezetvédelmi hatásvizsgálatához huszonegy szakvéleményt kért be, amelynek elkészült az összesített értékelése. A végmegállapítás: A tervezett létesítmény összességében környezetvédelmi szempontból kontabilisnek - összegegyeztethetőnek - tekinthető. A Burgenlandi Tartományi Kormány Hivatala 2009. február ötödikén hozta meg döntését arról, hogy első fokon engedélyezi a Heiligenkreuzba - Szentgotthárdtól néhány száz méterre, a védett Őrségi Nemzeti Park szélétől alig egy kilométerre - tervezett hulladékégető megépítését. A hivatalos okiratban egyebek között az áll: Az RVH Reststoffverwertungs (hulladékfeldolgozó - szp.) GmbH., Europastae 1., 7561 Heiligenkreuz im Lafnitztal... kérelmezte nem veszélyes hulladékok termikus hasznosítására szolgáló létesítmény létrehozását és üzemeltetését az ipari parkban. A jelen szándéknak megfelelően egy környezeti hatásvizsgálat lebonyolítását követően az engedélyt a tárgyban érintett hivatalok jóváhagyták.

Az osztrák környezetvédelmi minisztérium a tervezett heiligenkreuzi hulladékégető környezeti hatástanulmányát véleményezte, és azt eljuttatta a burgenlandi tartományi környezetvédelmi hivatalhoz. A dokumentum több kifogást, kritikai észrevételt is megfogalmaz, melyek közül a legfontosabbak: a beruházás helyszínén, a közös osztrák-magyar ipari parkban 2011-ig három további üzem építését is tervezik, ezáltal a környezeti hatások összeadódnak, így nehéz a várt következményeket megjósolni. Emiatt nemcsak a hulladékégetőt, hanem az ipari park összes üzemét figyelembe kell venni a várható hatások elemzésénél. A hulladék szállítása részben közúton, részben vasúton történne. A beruházó több variációt is kidolgozott erre, de állítása szerint arra törekszik, hogy a hulladék nagy részét (80 százalékát) vasúton szállítsa. A minisztérium kérte, a beruházó fejtse ki, milyen módon kívánja ezt a magas arányt elérni (a jelenlegi vasúthálózat erre nem igazán alkalmas). A hatástanulmányban a maradékanyag-hasznosító mű kifejezés szerepel a hulladékégető mű helyett, illetve maradékanyagok a hulladék helyett. Ez a szóhasználat a minisztérium szerint helytelen, és félreértésre adhat okot.

A közlekedésre gyakorolt kihatás az Ausztriában tervezett S7 gyorsforgalmi utat feltételezi, de ez a tervek szerint csak 2014-2016 között valósulna meg. Éppen ezért a jelenlegi úthálózatra gyakorolt kihatást is vizsgálni kell. A talajra és a növényzetre gyakorolt kihatás vizsgálata hat osztrák településre vonatkozik. Mivel az uralkodó szélirány északnyugati, jelentős a hatás magyar területekre. Az elemzést ezért a magyar területekre is el kell végezni. A füstgáztisztító berendezés esetleges üzemzavarára meg kell határozni annak a káros anyagnak a mennyiségét, amely a levegőbe kikerülhet. A zajvizsgálatokat közlekedési pontok közelében végezték, meg kell határozni, ezek mennyire reprezentatívak a közeli településekre, így Szentgotthárdra is. A tervezett égető földrajzi elhelyezkedésével kapcsolatban maga a beruházó is megállapítja a tanulmányában, hogy Szentgotthárd és Mogersdorf települések fejlődésére negatív hatással lesz a létesítmény. A minisztérium hiányolja azokat az intézkedéseket, amelyek segítségével ezek a negatív hatások elkerülhetők vagy mérsékelhetők, továbbá kijelenti, a településfejlesztési területek - különösen Szentgotthárd - elemzésére is ki kell térni.

Nincs rá példa, hogy Európába ilyen óriási kapacitású erőművet építettek volna bárhol is nemzeti park, Natura 2000 hálózat közvetlen határára. Az építkezés terve a jelenlegi helyszínen ellentmond a körültekintés és az elővigyázatosság környezetvédelmi alapelveinek. Statisztikák szerint az öt kilométer átmérőjű hatáskörzet területéből mintegy 25-28 százalék természetvédelmi oltalom alatt áll; a természetvédelmi érzékenység itt a legmagasabb kategóriába sorolandó. Az Európai Parlament nemrégiben elfogadta azt a törvényt -a jövő év januárjától lép életbe-, mely szerint a hulladékokat a keletkezésüktől legközelebbi helyen kell megsemmisíteni. Az ide tervezett beruházás ennek a kitételnek nem felelne meg. Az ügy húzódik, még nincs végleges döntés. Az Umweltsenathoz (Környezetvédelmi Tanács) lehetett fellebbezéseket benyújtani a tervezett hulladékégető ellen, amely megvalósulásához első fokon zöld utat adtak a burgenlandi tartomány illetékesei. Valójában a bécsi testület döntése lesz a meghatározó abban, hogy felépülhet-e, avagy sem a termikus hasznosító.

Amennyiben mégis megépülne a hulladékégető, fontos szempont a város részéről az előzetes felkészülés, annak érdekében, hogy később az érdekérvényesítés megfelelő módon alátámasztható legyen. Ennek egyik eszköze a jelenlegi "referencia" helyzet rögzítése a település légállapotára vonatkozóan. Az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Mérőállomás a 2007. és 2008. évben több mint 60 tájékoztató jellegű mérést végzett a településen a légállapot felmérésére. Ezeket az a mérési adatokat a Programhoz - terjedelme miatt csak digitális formában - mellékeljük. Az eredmények alapján megállapítható, hogy kén-dioxid, nitrogén-dioxid és szén-monoxid tekintetében a település levegője kiváló minőségű. A PM₁₀ (szálló por) és ózon

tekintetében azonban előfordulnak szennyezett, sőt, erősen szennyezett napok is. Az alábbi táblázat a mérési eredmények (összesen 61 mérés történt mindem elemre) összesítését tartalmazza.

3/4. táblázat: A település légállapotának bemutatása 2007-2008-ban.

	kiváló	jó	megfelelő	szennyezett	erősen szennyezett
Kén-dioxid	61	0	0	0	0
Nitrogén-dioxid	61	0	0	0	0
Szén-monoxid	49	12	0	0	0
Ózon	18	28	6	9	0
PM10	19	19	9	12	2

További segítséget fog nyújtani a jövőben a "Regionális Légszennyezettségi Mérőrendszer" megnyert pályázata. A Szentgotthárdon, Szombathelyen, Sarródon, Mosonmagyaróváron telepítendő fix, illetve az ausztriai, magyar mobil berendezések mérései nagy segítséget fognak nyújtani a légállapot helyzetének nyomon követésében. A projekt célja egy jobb adatbázis létrehozása, és területen élő emberek jobb információkkal való ellátásának biztosítása és a határon átterjedő légszennyeződések kontrollja, ellenőrzése. A pályázat keretein belül egy előzetes (mobil laboratóriummal történő) felmérés alapján 3 magyarországi településen -Szentgotthárdon, Szombathelyen, Mosonmagyaróváron- folyamatos légszennyezettséget és meteorológiai paramétereket mérő állomás kerülnek telepítésre. Ezt követően lehetővé válik 24 órás, folyamatos mérések végzése SO₂, CO, NO_x, O₃, BTEX, szállópor (PM10, PM2,5) komponensekre, valamint szállópor mintából időszakonként poliaromás szénhidrogén (= PAH) vegyületek és nehézfém (pl. ólom, kadmium, arzén) tartalom meghatározása. A meteorológiai paraméterek (szélsebesség, szélirány, hőmérséklet, páratartalom, légnyomás napsugárzás, UVA, UVB,) mérése a szennyeződés keletkezésének ill. terjedésének meghatározására nyújt hasznos információt. A projekt gesztora az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség.

Érdemes - mint bioindikátorokra- , a túlevelű erdők állapotának figyelemmel kísérése is, mivel a kén-dioxid kibocsátás káros hatással lehet ezen vegetációk állapotára. A mellékelt felszínborítottság térképe részletesen bemutatja a túlevelű erdők elhelyezkedését.

Ezen kívül a településen és a hozzá kapcsolódó agglomerációs területeken adatokat kell gyűjteni a légúti megbetegedések számáról, helyzetéről. Ez szintén egy referencia pontot jelenthet a hulladékégető működését megelőzően. Ezt a típusú felmérést a közegészségügyi szervek bevonásával (ÁNTSZ, háziorvosok) később évente el kell végezni. Az égető kibocsátásának következtében a PM₁₀ és SO₂ koncentráció várhatóan nőni fog a térségben, ez pedig növelheti a légúti megbetegedések számát.

A légszennyezettség egészségügyi hatásaival részletesen a **3.3. fejezetben** foglalkozunk.

A 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet értelmében a Natura 2000 területek lehatárolásának és fenntartásának célja az azokon található fajok, és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen tilos engedély nélkül vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, amely a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza.

Az égető helyszíne nem Natura 2000 terület, azonban hatásterülete érinti a Szentgotthárd környékén található Natura 2000 területeket. A hulladékégetőre készült tanulmány azonban nem is foglalkozik ezekre a területekre gyakorolt hatással.

A rendelet 10§-a szerint: "Olyan terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt, amely nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más terv vagy beruházás részeként az ott megtalálható élővilágra vonatkozó adatok alapján várhatóan jelentős hatással lehet, a terv kidolgozójának, illetőleg a beruházást engedélyező hatóságnak vizsgálnia kell a tervnek vagy beruházásnak a Natura 2000 területen előforduló, a terület jelölésének alapjául szolgáló, fajokra és élőhelytípusokra gyakorolt hatását."

A természetvédelmi hatóság a beruházást akkor engedélyezheti, illetőleg ahhoz szakhatóságként akkor járulhat hozzá, ha megállapítható, hogy az nem veszélyezteti vagy károsítja a Natura 2000 területet, továbbá nem ellentétes a jelölés céljaival.

Az a terv vagy beruházás, amely az ott megtalálható élővilágra vonatkozó adatok alapján jelentős hatással lehet valamely Natura 2000 területen előforduló, annak kijelölésének alapjául szolgáló, kiemelt jelentőségű közösségi fajra vagy kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusra, kizárólag kiemelt fontosságú közérdekből fogadható el, illetőleg engedélyezhető.

A Natura 2000 területen előforduló kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusra vagy kiemelt jelentőségű közösségi fajra várhatóan jelentős hatással lévő olyan terv vagy beruházás elfogadása,

illetőleg engedélyezése előtt, amelyhez egyéb kiemelt fontosságú közérdek fűződik, ki kell kérni az Európai Bizottság véleményét. Egyéb kiemelt fontosságú közérdeknek minősülhetnek különösen az ország társadalmi-gazdasági fejlődését szolgáló célok.

A 45/2006. (XII.8.) KvVM rendelet 3. melléklete szerint, Szentgotthárd város kiemelt jelentőségű természetmegőrzési helyei: *Rába és Csörnöc völgy, Őrség,*

A településen a 22/2001. (VI.28.) ÖKT. rendelet szabályozza a kerti és egyéb hulladékok égetésének szabályait. Az egyedi fűtéssel rendelkező lakóházakban a megfelelően karbantartott tüzelőberendezésekben csak az arra a berendezésre engedélyezett tüzelőanyagot szabad elégetni. A fűtőberendezésben egészségre káros égéstermék kibocsátó anyagot (különösen ipari hulladékot, műanyagot, gumit, vegyszert, festéket stb.) égetni tilos.

Avar és kerti hulladék megsemmisítése elsősorban komposztálással történhet. Tűzgyújtás és égetés a fentiek figyelembe vételével közterületen és ingatlanon belülheti két alkalommal (szeptember 1-jétől április 30-ig), hétfői és pénteki napokon 8-18 óra között, szélmentes időben megengedett. Az égetés max. 30 percig tarthat, tartós füstölés nem megengedett. Hulladékok nyílt téri, illetőleg háztartási tüzelőberendezésben történő égetése tilos. A háztartásban, kis mennyiségben keletkező papírhulladék, veszélyesnek nem minősülő fahulladék háztartási tüzelőberendezésben történő égetése külön engedély nélkül végezhető. Vonalas létesítmény (közvasút, töltés, árok bevágás stb.) mentén- a létesítmény tengelyétől számított 100 méteren belül- bármely növényzet égetése tilos. Lábon álló növényzet, tarló, illetve növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése tilos! Engedély nélküli nyílt téri égetésnek minősül, ha a hulladék-elemi kár kivételével bármilyen más okból eredően kigyullad.

3.1.2. Víz

Víz nélkül nincs élet. A környezetvédelem egyik legfontosabb feladata tehát a víz védelme. A vizek mennyiségi és minőségi védelmét, valamint a fenntartható vízkészlet-gazdálkodást biztosítanunk szükséges, és az esetleges károsodásokat meg kell előzni. A lakosság tájékoztatása nem mindig megfelelő, ösztönözni kell a vízbázisok védelmére, a takarékos vízhasználatokra, a szennyvízgyűjtés,- elvezetés,- tisztítás fontosságára, a vízi környezet megóvására.

Felszíni vizek

Az utóbbi időszakban a felszíni vizek minősége drasztikusan csökkent. Ennek okai a túlzott igénybevétel, valamint a magas szennyezőanyag-kibocsátás. A probléma mérséklése helyi és globális szinteken egyaránt égetően fontos. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítéséhez Magyarország területét - amely teljes egészében a Duna vízgyűjtőjéhez tartozik - 42 tervezési alegységre osztották fel. Szentgotthárd város területe a **Rába vízgyűjtő tervezési alegység**hez tartozik.

Vízgyűjtő, domborzata, elhelyezkedése

Az Alpok délkeleti, és a Bakony északnyugati lejtőin eredő folyók a Kisalföld medencéjén keresztül érik el a Mosoni-Dunát. E vízrendszer főfolyója a Rába, amely a Lajta és a Rábca kivételével a vízgyűjtő valamennyi vízfolyásának a befogadója. A Rába Sárvár feletti vízgyűjtőterülete a Stájer Peremhegység DK-i lejtőin, valamint a Pannon-medence nyugati részében helyezkedik el. A vízgyűjtőhatár Kőszegtől nyugat felé haladva, a Kőszeg-Rohonci-hegységtől Wechsel-hegységben éri el a Stájer Peremhegység vonulatait (Hochwechsel, 1743 mAf.). Itt DNY-i irányba fordul, és a Fischbachi-Alpok gerincvonulatán halad, ahol eléri a vízgyűjtő legmagasabb pontját (Stuhleck, 1782 mAf.). Innen délre fordulva a Gráci Hegyvidék magaslatain halad, mígnem Gráctól keletre eléri a Stájer-medence dombvidéket, amely a Pannon-medencerendszer legnyugatibb tagja. Ezután egy átlagosan 500 m magasságú dombláncolaton déli irányban halad, majd DK-re fordul. Feldbachnál eléri a vulkáni kőzetekből álló Gleichenberg hegycsúcsot. Innen kezdve a vízgyűjtőhatár déli szakasza egy mintegy 300-400 m magasságú dombvonulaton húzódik. Folytatása, már magyar területen, a Vasi-Hegyhát. Körmend városánál a vízváltató vonala ÉK-re fordul. Innét észak felé a Kemeneshát nyugati peremén helyezkedik el a vízgyűjtő keleti határa Sárvár vonaláig. A vízgyűjtő Sárvár és Kőszeg közötti ÉK-i határa a magyar Kisalföld déli peremvidékéhez tartozó Vasi-dombság helyi jelentőségű, mintegy 200 m-es szintig emelkedő dombhátainak gerincén húzódik.

A vízgyűjtő felszíne változatos. A medencetáj domborzati szempontból egy eróziósan feldarabolt dombvidék, amelyen a dombhátak nyugatról kelet felé haladva 600-500 m magasságból a Pinka völgyéig 300 m magasságig, Szombathely-Vasvár vonaláig 250 m, attól ÉK-re a vízgyűjtőhatárig 150 mAf. magasságig ereszkednek. Ebbe a felszínbe a vízfolyások a Stájer-medencébe 100-150 m, attól keletre 20-100 m mély völgyeket alakítottak ki. A vízgyűjtőn belül maga a Rába folyó a nyugati, déli és keleti határ közelében, óriási félkörívet leírva folyik. Jobboldali vízgyűjtőterülete jelentéktelen. Jelentős

jobboldali mellékfolyója nincs. Baloldalon viszont számos jelentős, a Peremhegységben eredő mellékfolyót találunk. A Lapincs, a Pinka és a Gyöngyös közül a legjelentősebb a Lapincs, amely a hasonlóan bővizű és nagy vízgyűjtő területű Feistritzet felvéve az országhatár térségében torkollik a Rábába. A torkolatnál a Rábánál bővebb vizű, mivel vízgyűjtőterülete kétszer nagyobb a Rába eddigi vízgyűjtőterületénél.

Szentgotthárd és Körmend között a Rába medre majdnem pontosan Ny-K irányú és völgye 1,0-2,5 km széles. Körmendnél a folyó É-ÉK felé fordul és 2,0-3,5 km széles völgyben folyva 154 m Af. magasságban éri el Sárvár térségét. A folyó völgye az átlagos medencefelszínhez képest mindenhol jelentősen bevágódott. A bevágódás mértéke Feldbachig 100-200 m, Szentgotthárdtól 50-100 m. A folyó a medencében kialakított völgyében középszakasz jellegűvé válik, és erősen felkavicsol. Eredeti állapotában ezért a folyó gyakran változtatta főmedrét. Az utolsó 200 év emberi tevékenysége nyomán a főág Körmend alatt a völgy nyugati pereme mentén állandósult, míg a keleti völgyperem mentén a Csörnöc-Herpenyő nevű fattyúág szedi össze a vizeket. Árvízkor azonban a völgy teljes szélességében előnti a víz a völgytalpat. Sárvárnál a folyó a Kisalföld mélyebb medenceszintjére lép, s innét már gátakkal szabályozva folytatja útját. A mellékfolyók vízgyűjtői a főfolyóéhoz hasonlóak. A Peremhegység lejtőin igen erős esésű, bevágódó, felsőszakasz jellegűek. A medencébe lépve azonban völgyük kiszélesedik, medrük meanderezni kezd. Mellékpatakjaik erősen feldarabolják a medencefelszínt. Körmend alatt a térszín már olyan alacsony és a völgyajtók olyan enyhék, hogy a terület síksági jellegűvé válik, és Sárvárnál törés nélkül simul át a Kisalföld feltöltött medencetérszínébe. Valamikor itt is alsó szakasz jellegűnek kellett lennie egészen Győrig. Erre mutatnak fattyúágai, a jelenleg is belőle kiágazó Kis-Rába, és ilyenek lehettek a mára már közvetlen kapcsolatukat elvesztett Lánka-patak, a Kőrös-patak, a Keszeg-ér, a Linkó-patak és még több baloldali ér. A Rába nicki duzzasztójának regionális nagyságrendben is kiemelkedő vízkészlet-gazdálkodási, gazdasági és ökológiai jelentősége van. A Kis-Rába, Keszeg-ér, Répce főgerincvonalakon a Hanság-medencébe átkormányzott Rába víz biztosítja kisvizes időszakban a Rábca teljes szakaszán az élővíz jelentős részét. A Rába hossza a szabályozások és a természetes mederváltozások következtében az elmúlt 100 évben sokszor jelentősen változott.

A Rába főbb műszaki adatai:

- teljes hossza: 283 km
- magyarországi szakasza: 211 km
- vízgyűjtő területe: 10.720 km²

A Rába viszonylag nagy esésű, szélsőséges vízjárású folyó. Magyarországi szakaszán a sokévi átlagnak megfelelő vízhozamok:

- kisvízhozama: 3-5 m³/sec
- mértékadó vízhozama: 1.000 m³/sec

Állomás neve: Rába - Szentgotthárd (201,54 fkm)

Vízfolyás: Rába vízgyűjtő

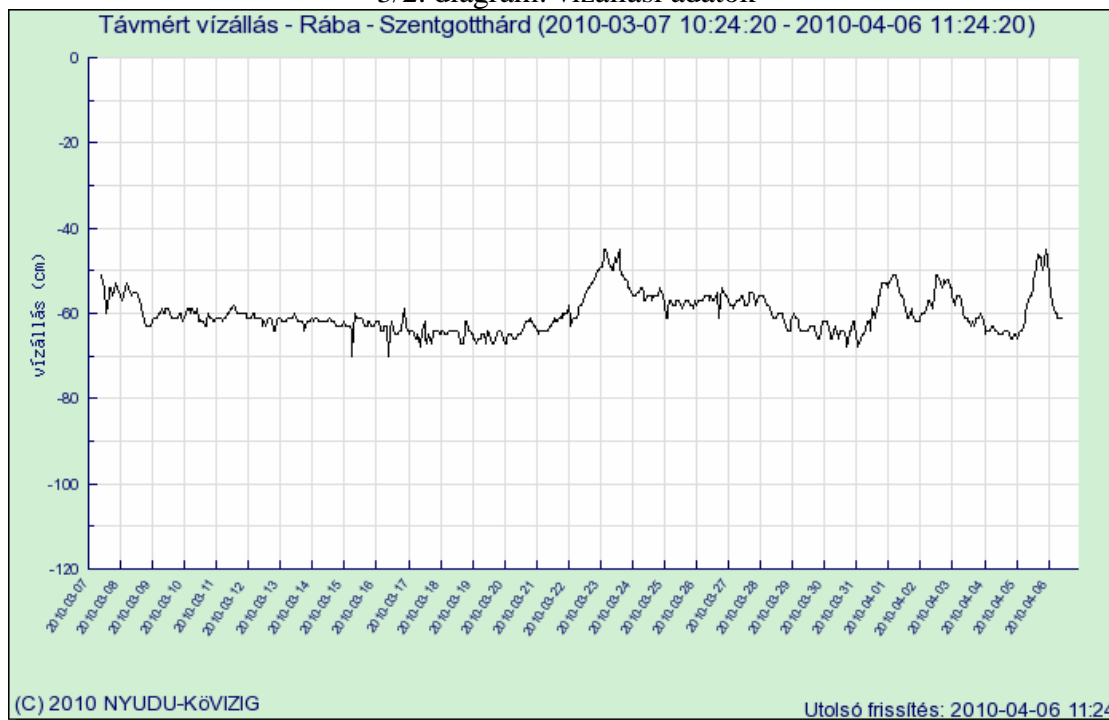
Nullpont: 215,15 m.B.f

Legkisebb vízállás: -109 cm

Legnagyobb vízállás: 470 cm

Mértékadó árvízszint: 219,86 cm (11/2010. KvVM r.)

3/2. diagram: vízállási adatok

Vízhálózat

A Rába a Duna egyik legjelentősebb magyarországi mellékfolyója. Ausztriában az Alpok keleti lejtőjén 1200 m körüli magasságban két ágból ered. Alsószőlőnk térségében lép Magyarország területére. Szentgotthárdon egyesül a nála kétszer nagyobb Lapinccsal. Kelet felé haladva Körmenten keresztül, az átlag 2,5 km széles völgyben éri el Rábahídvéget, majd azután északi irányba fordulva jut el Sárvárig. Onnan észak-keleti irányban továbbhaladva, a Kisalföldön át Győrnél ömlik a Mosoni-Dunába. A folyó teljes hossza 283 km, Magyarország területére eső szakasza 211,5 km. Vízgyűjtőterülete

10270 km². Vízyűjtőjét átmettse az osztrák-magyar államhatár, így annak egyharmada Ausztria, kétharmada Magyarország területére esik. A Rába bal oldali nagyobb mellékágai a Pinka, a Sorok-Perint, a Gyöngyös és a Répce, míg jobb oldalon a Rába völgyének mélypontján áthaladó Csörnóc-Herpenyő és a Marcal gyűjti össze a kisebb patakok, vízfolyások vizeit. A Rábára, mint sajátosság a szélsőséges vízjárás a jellemző. A legkisebb és a legnagyobb vízhozama között igen nagy a különbség. Körmendnél ezek az értékek 3-5 m³/s és 1000 m³/s, vagyis a legnagyobb vízhozam kétféle százszorosa is lehet a legkisebb vízhozamnak. A magyarországi Rába főbb mellékvízfolyásainak adatai a Répce és a Marcal kivételével, teljes vízyűjtő/magyar vízyűjtő:

- Pinka: 1302/127 km², 88 km
- Sorok-Perint: 371/338 km², 53 km
- Csörnóc-Herpenyő: 236/236 km², 55 km
- Gyöngyös műcsatorna: 630/379 km², 81 km

A Rába folyó Sárvár alatti szakasza korábban Nick térségében két ágra szakadt, a Rábára és a Kis-Rábára. A Rába folyó magyarországi szakaszának legjelentősebb vízhasználata a Kis-Rába vízpótló rendszer vízigénye. A ténylegesen kivett vízmennyiség sokszor jelentősen elmarad az engedélyezett 8 m³/s-tól. Szabályozható vízkivételre az 1930-as évektől, a nicki duzzasztómű megépülésétől van lehetőség. A vízpótló rendszeren lévő vízigények, így a vízkivétel üzemrendje azóta többször megváltozott. Eleinte elsősorban a térségben működő vízimalmok vízigényét elégítette ki, majd a mezőgazdasági területek növekedésével öntözőrendszerként működött. A privatizáció után a mezőgazdaság átalakulásával az öntözési igény csökkent, de megjelentek más típusú vízhasználatok. A Kapuváron működő vízerőmű állandó vízhozamot kíván az üzemeléséhez. A 90-es évek végén a Fertő-Hanság Nemzeti Park élőhely-rekonstrukciók létesítésébe kezdett, amelyek a Hanságra jellemző ökoszisztémáknak megfelelő környezet kialakítását jelentik. Ezeket ma már mérnöki létesítmények üzemeltetésével lehet fenntartani, s vízigényüket ökológiai vízigényként a Kis-Rába rendszer biztosítja. A térségben több kisebb-nagyobb halastó is létesült, s ezek vízpótlása is e rendszeren keresztül történik. Természetesen mindezek mellett megmaradtak a korábban jellemző öntözési igények is.

Az új hidrológiai vizsgálatok alapján a Rába folyó jellemző szelvényeiben az ökológiai vízkészlet (0,75* LKQ), azaz az ilyen jellegű vízigények kielégítésére szolgáló természetes mederben hagyandó készlet:

- Körmend: 4,2 m³/s

- Sárvár: 3,9 m³/s
- Árpás: 4,0 m³/s (figyelembe véve a Kis-Rába vízkivételt és a vízkorlátozást)

A legkomolyabb problémák aszály idején Nick térségében adódnak természetesen ez kihatással van a Rába alsó szakaszára is. E terület szempontjából mértékadó vízmércének Sárvár tekinthető. Sárvárnál a hasznosítható vízkészlet az OVF határozata alapján 8 m³/s, míg a mederben hagyandó élővíz 3,9 m³/s. Mindezt figyelembe véve a vízkészlet-gazdálkodás szempontjából kritikus vízhozam 11,9 m³/s, kerekítve 12 m³/s. A Rábán akár tartósan is előfordulhatnak olyan időszakok, amikor a rendelkezésre álló vízkészlet nem elegendő a vízigények kielégítésére. Ilyenkor a vízi ökoszisztémák védelme és az optimális vízfelhasználás érdekében a vízügyi hatóság az aktuális vízkorlátozási terv alapján vízkorlátozást rendelhet el. Ilyen vízkorlátozásra a jelentősebb vízigények miatt elsősorban a Sárvár alatti folyószakaszon kerül sor.

Monitoring

A felszíni és felszín alatti mennyiségi és minőségi monitoring hálózat többnyire összehangoltan működik. A Rába tervezési alegység területén a felszíni vizeknél 7 feltáró és 14 operatív monitoring pont működik (VKI jelentési monitoring) a vízminőségi és vízmennyiségi állapot jellemzésére. További 63, különböző célú felszíni vízrajzi állomás működik még a vízrajzi mennyiségi monitoring hálózatban. A területen 2 referenciahely található (Rába-Csörötnek, Szerdahelyi-patak-Kőszegdorosló) és 4 határvízi egyezmény keretében működtetett mintavételi hely.

A felszín alatti VKI jelentési monitoringban 97 pont található. További 53, távlati vízbázist jellemző felszín alatti vízrajzi állomás működik még a vízrajzi mennyiségi monitoring hálózatban a NYUDU-KÖVIZIG üzemeltetésében.

Felszíni vizek állapota

A múltban előfordult szabályozási munkák ellenére vízfolyásaink többsége nincsen erősen módosított állapotban, így a jó ökológiai állapot elérhető ezekben a vízfolyásokban. A vízfolyások vízkészletében jelentős mennyiségi probléma nem mutatkozik, kivéve a szélsőségesen száraz időszakokban. A Rába folyó a szentgotthárdi szakasz kivételével többnyire elfogadható minőségű. A Rába állapota a torkolati szakasz közelében - az oxigénháztartás jellemzőit tekintve jó (II. osztályú), a tápanyagháztartást illetően a közepes vízminőségi kategóriába tartozik. A Rába jelentősebb mellékvízfolyásai közül a Lapincs, nátrium ill. a Sorok-Perint tápanyagok vonatkozásában nagyon szennyezett. A kisvízfolyások

vízminőségi állapota nagyon heterogén, a helyi körülményektől függően tiszták, vagy szennyezettek. Az esetek többségében a vízfolyásban mért foszfor koncentráció lépi túl a határértékeket.

Tilos a meglévő élővízfolyásokat (a Rába folyót és annak mellékágát, továbbá a vízelvezető árkokat) eltorlaszolni, a víz természetes hozamát, lefolyását, a víz áramlásának viszonyait megváltoztatni, a vízfolyások medrét, partját szűkíteni, illetve feltölteni. A károkozó köteles az eredeti állapot visszaállítására, a károk megtérítésére. A Rába és patatok és annak mellékágai, valamint az egyéb élővizek és azok mellékágai mentén lévő partmenti ingatlantulajdonosok, földhasználók a vizek természetes lefolyását nem akadályozhatják, a Rábához és patatokhoz kapcsolódó műtárgyak állapotát és üzemelését nem veszélyeztethetik.

Az elmúlt években jelentős környezeti kockázatot jelentett a Rába felső vízfolyása mentén működő ipari vállalatok tevékenysége. A habzásért felelőssé tehető naftalin-diszulforsav a 2003-mas 45 mikrogramm / literes értékhez képest 2008-ra csaknem háromszorosára, 125-re emelkedett.

A 2009. évben a wollsdorfi bőrgyár is csatlakozott a feldbachi és jennesdorfi üzemekhez, amelyek már korábban elkezdték csökkenteni a Rába habzásáért részben felelős naftalin-diszulfonát kibocsátását. A cég 1,2 millió eurót költött arra, hogy 90 százalékkal tudja mérsékelni a szennyezés mértékét. A 2009. évben a folyóból vett minták azt bizonyítják, hogy a cserzéshez használt anyag jelenléte a tavalyihoz képest most annyira alacsony, hogy még ennek a tízszerese sem okozna habzást a folyón.

2010. év április elején azonban ismét jelentősebb habképződést figyeltek meg a Rábán. A problémát a mintavételt végző Pro Natura St.Gotthard (PRONAS) jelezte a magyar és az osztrák vízügyi hatóságoknak. A bécsi Környezetvédelmi Hivatal további vizsgálatokat végez, illetve arra kérte a környezetvédőket, hogy nagyobb habzások idején vegyenek víz-és habmintát a folyóból. Az osztrák szakemberek Ausztria más folyóit is megvizsgálják, ahol ugyancsak észleltek habképződést.

A habzás okai a következők lehetnek:

- 3 bőrgyár (Wollsdorf Leder, Boxmark Feldbach, Boxmark Jennersdorf) - naftalin-szulfonát kibocsátása
- További ipari üzemek, ipari parkok (pl. Weiz, Gleisdorf, Fehring)
- Kommunális szennyvízkifolyók (mosószeres, detergenses, mesterséges felületaktív anyagok. pl: Mogersdorf, Güssing)

- Mezőgazdaság (műtrágyák, permetező-, növényirtó-, rovarölő szerek)
- Állattartás (trágya, fekália)
- Halastavak (magnövekedett nitrát tartalom)
- Algák (kavics-, kérges-, fonalas), mohák
- Virágpor, pollen (pl. ranunculus fluitans)
- Elhalt állati és növényi szerves anyagok, pl. falevelek, sárga gyömbér, gesztenye (biomassza)
- Gombák, baktériumok, egysejtűek
- Gépjármű gumikopás, ablakmosó folyadék (eső utáni bemosódások)

A Lapincs és a Rába felszíni vízminőségére vonatkozó mérési adatokat a **2. mellékletben** közöljük (adatforrás: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium).

Felszín alatti vizek

A felszín alatti vizek közül a felszíni szennyeződésekkel szemben a legvédtelenebb a talajvíz. A talajvíz legnagyobb szennyezője a mezőgazdaságból származó diffúz szennyezés. Az 1960-1990 között felhasznált nagy mennyiségű műtrágya és peszticid a külterületek egy részén határérték közeli vagy ezt meghaladó szennyezést okozott. A települések alatt a közműöllő szétnyílása következményeként - elmaradt csatornázás - jutott, illetve jut nagy mennyiségű szennyezés a talajvízbe. Továbbá lokális szennyezések jelzik az állattartó telepeket, sokszor a régi benzinkutakat, régebbi ipari létesítményeket. A rétegvízből nyerjük az ivóvíz túlnyomó részét. A rétegvizek 30 m alatt még általában szennyezésmentes, jó minőségű ivóvizet szolgáltatnak. A vízbázisok nagy részén a vas- és mangántartalom határérték feletti, így ennek csökkentésére van szükség. Helyenként szükséges az arzén és az ammónium csökkentése. A rétegvíz-bázisok azonban a talajvíz irányából kapják utánpótlásukat, így különösen az intenzívebb víztermelések környezetében a meggyorsult lefelé áramlás a szennyeződés lefelé húzódását is meggyorsítja. Ennek következtében egyes sekélyebb kutak jövőbeni elszennyeződésére számítani kell. A rétegvízbázisok utánpótlódása jó, mennyiségi probléma nincs.

A termálvizek esetében szigorú vízkészlet-gazdálkodás érvényesül. A környezettudatos termálvízhasználók és a határozott, szigorú vízügyi szakigazgatási fellépés együttes eredményeként a területen a termálvízbázisok terhelése sehol sem haladja meg ezek utánpótlódását. Szentgotthárd

település a 27/2004. (XII.25.) KvVM, és a 7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet szerint felszín alatti víz szempontjából érzékeny területen helyezkedik el.

A 43/2007. (VI.1.) FVM rendelet melléklete szerint a település területe nitrát érzékeny terület.

3.1.3. TALAJ

A talaj állapotának ismerete és az állapotváltozás nyomon követése kiemelten fontos feladat. E célból hozták létre a Környezetvédelmi Információs és Monitoring Rendszert, valamint ennek egy speciális alegységét, a *Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszert (TIM)*. A TIM országos mérőhálózata 1236 mérési pontot foglal magába, melyeket kisebb természetföldrajzi egységek reprezentatív területein jelölték ki, a jellemző talajsajátosságokat követve. Az 1236 pontból 865 található mezőgazdasági területen.

A felszínborítottságot a **2. térkép** mutatja be részletesen. A felszínborítottság megoszlását az alábbi táblázat szemlélteti:

3/5. táblázat: Felszínborítottság

Kategória	Terület (ha)	Terület (%)
Belterületek, városi zöldterületek	343,71	5,08
Egyéb mesterséges felszín	136,69	2,02
Kistáblás szántóföld	671,69	9,92
Nagytáblás szántóföld	826,02	12,20
Tanyás térségek	61,02	0,90
Természetes gyepek	175,00	2,58
Intenzíven használt gyepek	301,84	4,46
Egyéb mezőgazdasági terület	205,30	3,03
Természetes lombhullató erdők	1084,36	16,02
Természetes tűlevelű erdők	648,23	9,57
Természetes elegyes erdők	1330,82	19,66
Lombos erdőültetvények	7,83	0,12
Tűlevelű ültetvények	608,38	8,99
Fiatalos erdők és vágásterületek	132,17	1,95
Spontán cserjésedő-erdősődő területek	95,18	1,41
Vizenyős terület	32,64	0,48
Felszíni víz	109,97	1,62
Összesen:	6770,85	100,00

3.1.4. A TERMÉSZET ÁLLAPOTA

A különböző életközösségek, geológiai, vízrajzi, tájképi értékek megóvásának leghatékonyabb eszközei a természetvédelmi területek. A védettségi kategóriák egyrészt az élővilág táj- és természetvédelem szempontjából legértékesebb területeit jelölik, amelyek a területi érzékenységi kategóriarendszerben a legérzékenyebbek. A védettség jogszabályokban, illetve védetté nyilvánítási határozatban rögzített tilalmakat, korlátozásokat jelent az adott területen, amely jelentősen befolyásolja e területek távlati terület felhasználását, hasznosítását.

Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természetvédelmi terület az Őrségi Nemzeti Park, melynek összterülete 43 897,9 ha.

Vas megye délnyugati sarkában találjuk ezt az erdőkkel, ligetekkel szabdalgt gyönyörű tájat, ahová a honfoglaló magyarok a nyugati kapu védelmére őrállókat telepítettek. Innen a táj neve Őrség. Az itt élő emberek évszázadok során alakították ki a táj arculatát apró parcellás gazdálkodásukkal, tájba simuló épületeikkel, mindezt harmóniában a természettel, megőrizve, fenntartva annak sokszínű változatosságát. A természeti értékek mellett kiemelkedő néprajzi, kultúrtörténeti értékeket hordoz a táj. Ma ezekre az értékekre nemzeti park ügyel, melyet 2002. március 1-jével hoztak létre. Az Őrségi Nemzeti Park magába foglalja az Őrséget, a Vendvidéket, a Rába folyó szabályozatlan völgyét, (a Belső-Őrséget,) Szentgyörgyvölgy környékét. Összesen 44 település határát öleli fel, közel 44000 ha-on.

Szentgotthárdot nem véletlenül nevezik az Őrség kapujának: bár a város nem szerves része az Őrségnek, de környező falvai igen, s keresve sem találhatnánk tökéletesebb kiindulópontot e csodás táj felfedezéséhez, mint Szentgotthárd. Az Őrség az ország egyetlen nagyobb tájegysége, melynek lakossága a honfoglalás óta egy helyben él! Ma is tizennyolc kisebb-nagyobb falu alkotja, melyek enyhén ívelő lankák tetejébe épültek. Ezeket a helybeliek szereknek nevezik. A dombok láncolatai a Lugos, Kerka és Szala (Zala) patakokat terelgetik a békés tájon.

Az 2002. március 8-án felavatott Őrségi Nemzeti Park, az 1978-ban alapított Őrségi Tájvédelmi Körzet, az 1976-ban alapított Szentgyörgyvölgyi Tájvédelmi Körzet, a Belső-Őrség, és a térség határán futó Rába-völgy természetközeli állapotú területét öleli fel. A táj hazánk különleges, folyók és

patakok által formált változatos, erősen szabdalt dombvidéke. Éghajlata nedves, szubalpin jellegű. Vízfolyásokban, forrásokban gazdag a táj, természetes állóvizeinek száma viszont csekély. Legismertebb a Szentgotthárd-Farkasfa határán található Fekete-tó, mely ma már nem rendelkezik nyílt vízfelülettel, hanem tőzegmohás dagadóláp. A patakok felduzzasztásával turisztikai szempontból is jelentős mesterséges tavakat hoztak létre, mint a Hársas-tó, a Vadása-tó és a Himfai-tó.

A tájat északról a Rába, délről a Zala és a Kerka határolja. A terület leggyakoribb erdőtársulásai a mészkerülő erdeifenyvesek, melynek jellemző növényei a boróka, a szőrös nyír, a fekete- és a vörös áfonya, a korpafüvek és a körtikék. Hazánkban csak itt ismert az avarvirág, a havasi éger és a fenyérgamandor. A gyertyános tölgyesek és a bükkösök jellemző virága a helyenként tömegesen előforduló kakasmandikó és ciklámen. A patakokat gerligetek kísérik a ritka struccharaszttal. Több helyen található tőzegmohás átmeneti lápok és láprétek. Az előbbiek nevezetességei a tőzegeper, a vidrafű és a kereklevelű harmatfű. A lápréteken tavasszal a sárgaliliom, zergeboglar, szibériai nőszirmom és különböző kosborfajok virítanak. A rétek őszi ékessége a kornistárnics.

Az állatvilág változatosságát jelzi, hogy itt él hazánk leggazdagabb lepkefaunája, valamint nemzetközileg védett ritka szitakötőfajok is megtalálhatók a területen. A halak közül kuriózum a dunai ingola előfordulása. Hasonlóan ritka a kétéltűek között a Vendvidéken élő alpesi götte. A terület értékes madarai a fekete gólya, a darázsölyv, a haris, a kék galamb, a keresztcsőrű, a süvöltő és a tüzesfejű királyka. Nagyobb vizek mentén a védett vidra is megtalálható.

A Nemzeti Park növény és állattani értékeinek részletes leírását a **3. melléklet** tartalmazza. Az Őrség néhány jellegzetes növényének és állatának részletes leírását a **4. melléklet** tartalmazza (csak digitálisan).

A táj népi és kultúrtörténeti emlékekben is igen gazdag. Az Őrségi falvak jellegzetes szeres településszerkezetűek. A szerek szétszórt házcsoportok, melyek a honfoglalás utáni faluformát őrzik. Az ősi építkezés anyaga a fa volt. Sokfelé megcsodálhatók a jellegzetes boronafalú épületek. Legelterjedtebb beépítési forma az „u” alakban hajlított épületegyüttes, az ún. „kerítettház”. Később a téglá építkezés elterjedésével alakultak ki a lerövidült tornácú „kódisállásos” épületek. A Vendvidékre a szórvány településszerkezet jellemző. Szép példái láthatók Kétvölgy, Orfalu és Apátistvánfalva településeken.

A terület adottságaiból következően a mezőgazdasági művelés is jellegzetességeket mutat. Az erdőkkal övezett településeken az extenzív gyümölcsösök, bakhátas szántók, rétek, legelők mozaikosan váltják egymást. Ez adja a táj legfőbb sajátosságát, vonzerejét.

Natura 2000 hálózat

Az Európai Unió természetvédelem legfontosabb eszközei a madárvédelmi (79/409/EEC) és az élőhely-védelmi (92/43/EEC) irányelv. A két jogszabály rendelkezései szerint kijelölt természetvédelmi területek közös európai rendszere a Natura 2000 hálózat. A Natura 2000 hálózat célja a közösségi szinten jelentős, veszélyeztetett növény- és állatfajok és élőhely típusok védelme, és ezen keresztül a biológiai sokféleség megőrzése és hosszú távú fennmaradásának biztosítása. A Natura 2000 hálózat kialakítása az Európai Unióhoz való csatlakozás egyik feltétele volt. Az irányelvek átültetése a magyar jogrendbe és a területek kijelölése a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről kormányrendelettel történt meg. A Natura 2000 hálózat által érintett területek (különleges madárvédelmi területek és különleges természetmegőrzési területek) helyrajzi számainak átdolgozott listája 2006. december 8-án, a környezetvédelmi és vízügyi miniszter 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendeletének mellékletként került nyilvánosságra. A rendelet 2006. december 16-tól hatályos. Utóbbi jogszabály nevesíti a Natura 2000 területeket, amelyekre a 2006. október 17-től hatályos 275/2004-es kormányrendeletben megállapított szabályok vonatkoznak.

A 275/2004. (X.8.)Korm. rendelet szerint különleges jelentőségű természet-megőrzési terület a településen nem található. A 45/2006. (XII.8.) KvVM rendelet 3. melléklete szerint, Szentgotthárd város kiemelt jelentőségű természetmegőrzési helyei: *Rába és Csörnöc völgy, Őrség*, mely területei helyrajzi számos bemutatását az **5. melléklet** tartalmazza. Szentgotthárd település különleges madárvédelmi területeit a 45/2006. (XII.8.) KvVM rendelet 1. melléklete tartalmazza.

A Különleges Természetmegőrzési Területek kijelölését az Unió Élőhelyvédelmi Irányelve (Habitats Directive) írja elő. A kijelölés célja a vadon élő növény- és állatfajok, illetve élőhelytípusok védelme. Az irányelv függelékeiben felsorolt, közösségi szempontból jelentős fajok és élőhelytípusok képezik a területkijelölés alapját.

Szentgotthárdon helyi jelentőségű védett természeti területe a Kolostorpark TT(17/33/TT/83).

Országos jelentőségű fokozottan védett területek Farkasfa környékén, a Hársaspatak víztározó alatti részén és a Rábatótfalutól délre lévő erdőségben található. Szentgotthárd az őrség-vendvidék kiemelten fontos érzékeny természeti terület része. A város északi erdőterületei és védett területei az Országos Területrendezési Terv alapján az ökológiai hálózat része. A védett területek és a Lahnpatak része a NATURA 2000 európai jelentőségű védett területek hálózatának.

A természetvédelmi területek elhelyezkedését a **3. térkép** mutatja be.

Nemzeti Park:	3683 ha
Magterület:	4708,4 ha
Ökológiai folyosó:	38,2 ha
Natura 2000 terület (mind SPA, mind SCI):	3792,3 ha

Átfedő területek: a Nemzeti Park - N2000 területek, Ökológiai háló magterülete átfed.

A településhez legközelebb fellelhető látogatható tanösvények rövid bemutatását, a tanösvények állomásait a **6. melléklet** tartalmazza.

3.2. TELEPÜLÉSI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

3.2.1. TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET, INFRASTRUKTÚRA

3.2.1.1. A települési környezet tisztasága

A település környezetvédelmi megítélésében jelentős szerepe van a köztisztaságnak. Nemcsak a kívülálló, hanem a településen élő ember számára is a legszembeűnőbb a közterületek tisztasága, a zöldterületek gondozottsága, a közutak állapota. A város környezetének rendezettség, tisztasága növeli az ott élők komfortérzetét, esztétikusabb életteret biztosít. Települési környezetünk tisztaságát legjobban mi magunk tudjuk befolyásolni.

A település útjai, közterületei, parkjai általában tisztának mondhatóak. A közterületek, zöldterületek fenntartását, fejlesztését az önkormányzat végzi. A város belterületére vonatkozóan a közterületek, zöldterületek fenntartásával, gondozással kapcsolatos feladatokat részletesen, a 22/2001. (VI.28) önkormányzati rendelet határozza meg.

Az egyes ingatlanok tisztántartásáról az ingatlan tulajdonosa, kezelője, az ingatlan használója (haszonélvező, használó, bérlő, albérlő, szívességi használó) köteles gondoskodni. Az ingatlan tulajdonosának az ingatlanán kötelessége továbbá a rendszeres rovar- és rágcsáló irtásról való gondoskodás. A város területén lévő ingatlanok tulajdonosai, használói kötelesek ingatlanukat megművelni, ill. rendben tartani, gyomtól, gáztól, szeméttől megtisztítani. A gondozatlan járdaszakasz vagy nyílt árok tisztítását, kaszálását az Önkormányzat az ingatlan tulajdonosa terhére elvégzezi. Az Önkormányzat köteles az árkok tisztításából származó földet a bejelentéstől számított 3 munkanapon belül elszállítani. A háztartási hulladék elszállításáról-díjazás ellenében- Szentgotthárd Város Önkormányzata gondoskodik. Ezen szolgáltatás igénybevétele kötelező, melyért térítési díjat kell fizetni.

A nem háztartási hulladékok, valamint vállalkozási tevékenységből származó hulladékok elszállításáról az arra jogosult szervezet révén a tulajdonos használó, ill. üzemeltető köteles gondoskodni. *Elégetése tilos!*

Bármilyen háztartási, ipari hulladék vagy szemét elhelyezése csak arra kijelölt hatóságilag engedélyezett hulladéklerakó telepen történhet. A veszélyes hulladék gyűjtéséről, biztonságos

átmeneti tárolásáról és ártalmatlanításáról a hulladéktermelőnek kell gondoskodnia. A végleges lerakással történő ártalmatlanítás csak az önkormányzati testület által az ÁRT-ben engedélyezett lerakóhelyen lehetséges.

Szentgotthárd Város Önkormányzata gondoskodik a város területén a tulajdonában lévő:

- közutak, a hozzá tartozó műtárgyak, buszvárók, vasútállomások környékén,
- terek, sétányok, parkok, szabad strandok,
- autóparkoló helyek,
- temetők,
- Rába -parti területek területén keletkezett szemét, hulladék eltakarításáról, tisztántartásáról.

Az ingatlanok, üzletek, vendéglátó-ipari egységek, elárusítóhelyek és társasházak előtt lévő járdaszakaszok (az ingatlan és az úttest közötti valamennyi járdaszakasz) folyamatos tisztántartásáról, a hó eltakarításáról, a síkos járdaszakasz (járda hiányában egy méter széles területsáv, járda melletti zöld sáv esetén az úttestig terjedő teljes terület) hintéséről, gyomtalanításáról, a gyalogos közlekedést akadályozó gallyak eltávolításáról a tulajdonos/használó köteles gondoskodni. A járdaszakaszok tisztántartásakor a környezetkárosító anyagok használata tilos.

Közintézmények esetében a fentiekről az intézmény vezetője gondoskodik. Az ingatlan tulajdonosa/használója köteles a járdaszakaszok melletti átereszeknek, árkoknak, csatornanyílásoknak hótól, jégtől és más lefolyást gátló egyéb anyagoktól való megtisztításáról gondoskodni. A közutakra tilos olyan anyagot kihelyezni, mely az út rendeltetésszerű használatát akadályozza vagy állagát rontja.

Tilos a közterületen üzemképtelen vagy hatósági jelzéssel nem rendelkező járművek 3 napnál hosszabb ideig történő tárolása.

Tilos állati tetemet közterületen elhagyni. Tilos közterületen kihelyezett konténerbe háztartási hulladékot elhelyezni!

Az illemhelyek, latrinák gödrét szükség szerint kell üríteni és annak anyagát elszállítani a szakhatóságok által előírt módon, az általuk kijelölt helyre. Szentgotthárd Város Önkormányzata évente településtisztasági napokat szervez. A településtisztasági napok alatt a lakosság által kirakott minden olyan hulladékot-az építési törmelék, a veszélyes- és mérgező anyagok, valamint a gazdasági

tevékenységből származó hulladékok kivételével-, melyek évközben a szeméttároló edényekben nem helyezhetők el, a közzétett időpontban, díjmentesen az önkormányzat elszállíttatja.

3.2.1.2. Csapadékvíz elvezetés

A települési vízrendezés feladata a települést fenyegető vízkárok megelőzése és elhárítása, a felszínen lefolyó csapadékvíz biztonságos elvezetése. A csapadékvíz megfelelő elvezetése a beépített területekről a közúthálózat, közterületek használhatóságának jelentős minőségváltozását eredményezi.

Szentgotthárdon jelenleg 14.55 m zárt csapadékcsatorna hálózat működik. Folyamatos karbantartásuk, évenkénti mosatásuk, zavartalan működésükhöz elengedhetetlenül szükséges. A nyílt vízvezető árkok, melyek nagyobb részt a városrészekben találhatók, eliszapolódtak, műtárgyaik sérültek, felújításra, nagyobb mérvű karbantartásra szorulnak. Az árkok karbantartása jogszabály szerint az érintett lakók feladata lenne, /átereszek tisztítása/ időszakonkénti felújítása pedig az útkezelőé. Sok gondot okoz a szabálytalanul elhelyezett kicsi keresztmetszetű csőáteresz létesítése.

Záportárolók a településen:

- Szentgotthárd, Ipari Park I. területe 0284/5. hrsz-ú ingatlan (területe: vízmosás 7977 m², gyeplépcső 2781 m², szántó 3812 m²),
- Szentgotthárd, Árpád utca végén lévő 933/1. hrsz-ú terület (1903 m²)

A belterületi csatornák befogadói:

- Lahn-patak
- Mogersdorfi-árok
- Rábatótfalusi-patak
- Új-patak
- Szentgotthárdi -patak
- Zsida-patak
- Kethelyi-patak
- Hársas-patak
- Huszászi-patak
- Rábfüzesi-árok
- Hegyi-árok.

A Hársas-patakon völgyzárógátas víztározó-tavat létesítettek, amelynek jóléti funkciója is van.

Tilos a vizek fertőzése és káros szennyezése. Tilos a vízvezető rendszerekbe veszélyes hulladékot, vegyszert, azok csomagolóanyagait, mérgező anyagokat, motorolaj származékokat bevezetni. Tilos

belterületi csapadékvíz levezető rendszerekbe (árkokba) a fentiekén kívül szennyvizet vagy egyéb más hulladékot juttatni. Minden olyan behatástól védeni kell a vízlevezető rendszereket, ahol a vizek öntisztulási képességei hátrányosan megváltoznak. Tilos ásott vagy fúrt kutakba szennyvizet, veszélyes, mérgező hulladékot juttatni, kutakat engedély nélkül betemetni.

Az ingatlantulajdonos köteles gondoskodni az ingatlana előtti nyílt árok és annak műtárgyainak tisztántartásáról, a csapadékvíz zavartalan lefolyását akadályozó anyagok és más hulladékok eltávolításáról. Csapadékvíz ingatlanról történő kivezetése csak abban az esetben lehetséges, amennyiben az ingatlan előtt szikkasztóárok található. Ha a víz által sodort anyagnak (iszap, hordalék stb.) az ingatlanon történt lerakódása folytán a víz természetes lefolyása megváltozik és ezáltal mások kárt szenvedhetnek, az ingatlan tulajdonosa (kezelője, használója)- amennyiben a lerakódott anyagot felhívás ellenére, az abban meghatározott határidőn belül nem távolítja el- tűrni köteles a szükséges munkák elvégzését.

3.2.1.3. Ivóvízellátás

Az ivóvízellátás - mint közszolgáltatás - környezetvédelmi szempontból általában nem vizsgálendő tényező, de egy település életében, és az ott élők életminőségében meghatározó fontosságú elem. Egyrészt infrastrukturális fejlettségi mutató, hogy a lakásokba hogyan jut el a vezetett ivóvíz. Másrészt környezet-egészségügyi szempontból lényeges, hogy a lakosság milyen minőségű vizet fogyaszt, ezért, mint kritikus faktort, az egészséges ivóvízzel való ellátást is meg kell vizsgálni. A vízbázis védelembe-helyezésével és a megfelelő víztisztítási technológia üzemeltetésével sem garantált ugyanis teljes mértékben az, hogy a lakossághoz kifogástalan víz jut el, hiszen a vízelosztás és a vízvezetés során is szennyeződhet az ivóvíz. Ennek az ún. másodlagos vízszennyezésnek a megelőzése, felderítése, a bekövetkezett minőségromlás emberi egészséget veszélyeztető hatásának kivédése üzemeltetési és környezet-egészségügyi feladat.

3/6. táblázat: Közütemi vízhálózatra csatlakozó lakások (Forrás: KSH adatbázis)

Év	Lakásállomány összesen	Közütemi vízvezetékálózat km	Közütemi vízhálózatba bekapcsolt lakás	Közütemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)	Lakosságnak szolgáltatott víz 1000m ³
2009	3 313	56,3	3 078	92,9	455,884

A *vízminőség* a víz fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak összessége. A vizek minősítése a következő jellemzők alapján történik: oxigénháztartás, nitrogén- és foszforháztartás, mikrobiológiai jellemzők, mikroszennyezők (szerves és szervetlen mikroszennyezők), toxicitás, valamint egyéb

jellemzők. Az egyes csoportokba számos mérendő komponens tartozik. A víz *kémiai minősége* szempontjából a vízben oldott gázok, az oldott sók és a szerves anyagok jelentősége a legnagyobb. A vízben részben fizikailag, részben kémiailag oldott gázok közül az oxigén, a széndioxid, az ammónia és a kénhidrogén a legjelentősebbek. A víz *fizikai tulajdonságai* közül elsősorban a vízmozgások, a hőmérsékleti és a fényviszonyok azok, amelyeknek mind a vízterek jellemzése, mind az élőlények előfordulása szempontjából döntő jelentősége van. A közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter 18/1992 (VII. 4.) KHVM sz. rendelete a közműves vízellátás üzemeltetési követelményeiről előírja a települési ivóvízigények kielégítését szolgáló kutak nyersvizének rendszeres ellenőrzését. A Kormány 201/2001 (X. 25.) Korm. sz. rendelete az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről már előírja a vízellátó vállalatoknak a nyersvíz részletesebb, a mikroszennyezőket is magában foglaló elemzését. A közüzemi vízművek termelőkút adatait a vízügyi igazgatóságoknak küldik meg. A településen a Vasivíz Zrt. (9700 Szombathely, Rákóczi F. utca 19.) végzi az ivóvíz szolgáltatást.

A 123/1997 (VII.18) Korm.rendelet előírásai szerint Szentgotthárd sérülékeny üzemelő vízbázist is használó település. Tilos a meglévő ivóvíz vízellátást biztosító hálózatot veszélyeztetni, szabálytalan, engedély nélküli rákötéssel az ivóvizet szennyezni!

Szentgotthárd közigazgatási területén 8 db kút biztosítja a vízellátást.

1. K-35 kat. Számú 220,20 mBf, vízhozam max. 158 l/perc (Szentgotthárd 0165/4. hrsz.),
2. K-36 kat. Számú 220,25 mBf, vízhozam max. 240 l/perc (Szentgotthárd 0165/4. hrsz.),
3. K-37 kat. Számú 220,30 mBf, vízhozam max. 270 l/perc (Szentgotthárd 0165/4. hrsz.),
4. K-39 kat. Számú 222,14 mBf, vízhozam max. 200 l/perc (Szentgotthárd 0151/1. hrsz.),
5. K-41 kat. Számú 222,09 mBf, vízhozam max. 300 l/perc (Szentgotthárd 0151/1. hrsz.),
6. K-43 kat. Számú 222,06 mBf, vízhozam max. 400 l/perc (Szentgotthárd 0151/1. hrsz.),
7. K-2. kat. Számú 250,00 mBf, vízhozam max. 300 l/perc (Szentgotthárd-Farkasfa 477. hrsz.),
üzemelő kút
8. K-3 kat. Számú 128,00 mBf vízhozam max. 160 l/perc (Szentgotthárd-Farkasfa 3545/2. hrsz.),
tartalék kút

A Szentgotthárd-Farkasfa településrész vízbázisában kitermelt vizekben a vízkémiai vizsgálatok a 201/2001. (X. 25.) Kormányrendeletben előírt határértéknél magasabb arzén tartalmat és határértéket elérő, vagy megközelítő vas- és mangán tartalmat mutattak ki. A K-2 kat. számú kúttal kapcsolatban mért minőségi adatok: arzén 13,6 µg/l, vas 190 µg/l, mangán 70 µg/l. A K-3 kat. számú kúttal kapcsolatban mért minőségi adatok: arzén 1,3 µg/l, vas 280 µg/l, mangán 50 µg/l.

A kútvizek arzéntartalma káros az egészségre, a vas- és mangán tartalom jelentős része pedig csapadék formájában kiválik, lerakódik a vízhálózat csővezetékeinek falán, ill. a fogyasztókhöz érkező vizet zavarossá teszi, mely undort keltő. A vezetékek falára kirakódott vascsapadék a hálózati víz u.n. „másodlagos” bakteriális elszennyeződését is előidézheti. Az egészségre káros arzén tartalom csökkentése mellett tehát igen fontos feladat a kútvizek vas-, és mangántalanítása is!

Szentgotthárd-Farkasfa településrész vízminőség javításának végleges megoldásáig a szolgáltatott ivóvíz arzén tartalmát $10\mu\text{l}$ érték alatt szükséges tartani.

Farkasfán és a környező településeken nincs megfelelő felszín alatti egyéb vízbázis, a kutak által feltárt rétegeken kívül nem ismert alternatív vízadó réteg. Nincs a közelben más olyan jó minőségű vízbázis, vagy vízellátó rendszer, amely gazdaságosan kezelhető és átvezethető a rendszerbe. Gondot okoz továbbá, hogy a már korszerűtlen, szennyezett bekötővezetékek és szerelvények rekonstrukcióra, cseréire szorulnak.

A település vízminőségére vonatkozó adatokat az alábbi táblázat tartalmazza. A vízmintavétel 2009.02.09-én történt, a Szentgotthárd-Kút III. mintavételi helyen.

3/7. táblázat: település vízminőségi adatai

Mért érték	Vizsgált anyagok	határérték
0,4	KOI *(mg/l)	5
<2	Klorid (mg/l)	250
0,469	Vas (mg/l)	0,2
<0,05	Nitrit (mg/l)	0,5
0,13	Ammónium (mg/l)	0,5
0	Escherichia coli	0
455	Vezetőképesség (uS/cm)	2 500
<1	Nitrát (mg/l)	50
0,106	Mangán (mg/l)	0,05
0	Coliformszám 100 mL-ben	0

* KOI= Kémiai Oxigénigény

3.2.1.4. Szennyvízkezelés

A szentgotthárdi agglomeráció szennyvize Abwasserverband Bezirk Jennersdorf /Jennersdorfi szennyvíztársulás, A-7561 Heiligenkreuz I.L., Industriegelände 2./ üzemeltetésében, Ausztriában a Szentgotthárd Heiligenkreuz Ipari parkban lévő szennyvíztisztító műben kerül kezelésre. A tisztított

szennyvíz befogadója az ausztriai Lafnitc (magyar elnevezése Lapincs) természetes vízfolyás, amely 200 m-es hazai szakaszt követően a Rába folyóba torkollik. Az 1988-ban létesített szennyvíztisztító mű létesítésre vonatkozóan az Osztrák-Magyar határvízi bizottság volt kompetens. Szentgotthárd város közigazgatási területén a csatornahálózat üzemeltetését a VASIVÍZ Zrt látja el. Az agglomeráció többi településének szennyvíz-csatornahálózat üzemeltetését RÁBA-VÍZ Szennyvízcsatorna Szolgáltató Kft végzi.

2008-ban 1 km vízvezeték-hálózatra 906 m szennyvízcsatorna-hálózat jutott, mely 1,6-szorosa a megyei átlagnak, és a vasi városok között a harmadik legmagasabb értéket képviselte. A lakások közel négyötödét már bekapcsolták a hálózatba. A tisztított szennyvizek befogadó a Lapincs patak.

A 702-1/1/2006. számú vízjogi üzemeltetési engedély alapján a szennyvíz minőség jellemzői:

- KOI_{kr} 750 g/m³
- BOI_5 525 g/m³
- Ammónia-N 92 g/m³
- Összes lebegő anyag 240 g/m³

A 702-1/1/2006. számú vízjogi üzemeltetési engedély alapján a város csatornahálózata elválasztott rendszerű, gravitációs üzemű, a terepviszonyoknak megfelelően átemelők üzemelnek. A szennyvízcsatorna hálózat hossza 51 km (gerinc), ebből 35,4 km gravitációs, 15,6 km pedig nyomott rendszerű. A bekötővezetékek hossza 14,4 km. Szentgotthárdon 27 db átemelő működik.

A Szentgotthárd-Jakabháza, Máriaújfalu és Farkasfa településrészekben jelenleg közműves szennyvízelvezető hálózat nem működik. A háztartásokban keletkező kommunális szennyvizek elhelyezése és ártalmatlanítása ezen városrészekben jelenleg részben környezetszennyező módon történik (szikkasztó jellegű szennyvízagnák-derítők). Szentgotthárd Város Önkormányzata 2002. évtől próbálkozik a szennyvízelvezetés és tisztítás valamilyen módon történő környezetkímélő megoldására városrészeire vonatkozóan. Pályázott városrészeinek egy részében történő csatornázás megoldására, amelynek eredményeképpen 2005. októberében PHARE CBC Ausztria-Magyarország program keretében megvalósult Zsida-Zsidahegy-Rábatótfalu II. városrészek szennyvízcsatorna hálózatának kiépítése.

A beszükkült támogatási források miatt a pályázatok benyújtását szüneteltették, majd 2003. évben tanulmánytervet és megvalósíthatósági tanulmányt készítettek, és 2003. évtől állami céltámogatás elnyerésével próbálták a szükséges pénzügyi fedezetet a tervezett beruházáshoz előteremtteni, 2004.

évben elkészítették a megvalósíthatósági tanulmányban elfogadott változat vízjogi létesítési engedélyezési tervdokumentációját.

A jelenlegi megoldás szerint az ingatlanokon keletkező háztartási szennyvizek egyedileg a telken belül elhelyezett többnyire szikkasztásos elven működő gyűjtőaknába és néhány zárt tárolóba kerül elhelyezésre. Innen a kommunális hulladék víztartalma a talajba, illetve a talajvízbe szivárog, míg a beszáradt és berothadt iszapot időközönként többnyire mikor a gyűjtő megtelik, kiszippantják, és az önkormányzat helyi rendelete alapján a Körmend Városi Szennyvíztisztító telepre szállítják ártalmatlanítás céljából.

Mivel a folyamat nem rendszeresen ellenőrzött, így nem garantálható, hogy minden esetben az elszállított szennyvíz megfelelő kezelésben részesül, feltételezések szerint egy jelentős részét illegálisan települések külterületi részén környezetszennyező módon helyezik el.

Szükségszerű tehát, hogy a tervezett fejlesztéssel megvalósuljon a szennyvíznek a kibocsátási helytől (ingatlanok) közcsatornán lévő elvezetése, és szennyvíztisztító telepen a befogadóra előírt határértékekre történő megtisztítása.

A Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról szóló 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet 2. sz. melléklet 3. táblázatában a 10000-15000 LE közötti szennyvízterheléssel bíró , normál területek között szerepel a szentgotthárdi agglomeráció, a kiépítési határidő 2015. december 31.-vel került meghatározásra.

Tilos a szennyvízcsatorna hálózatba csapadékvizet bevezetni. Szennyvizet a meglévő szennyvízhálózatba kell elvezetni. Szennyvízcsatorna hiányában-annak elkészültéig-közműpótló zárt szennyvíztározóba kell vezetni a szennyvizet. Vízzáróság biztosítása érdekében műanyag akna vagy vízzáró betonakna építése lehetséges. Zárt rendszerű szennyvíztározó építésénél, a tulajdonosnak igazolni kell annak vízzáróságát. Tilos a szennyvizet kilocsolni. A közműpótló zárt szennyvíztározóból kiemelt szennyvizet a fogadására kialakított és a hatóságok által engedélyezett telepen kell elhelyezni.

3.2.1.5. Energiaellátás

Gázellátás

3/8. táblázat: a település gázellátásának adatai

Település neve	Lakások száma (db)	Összes gázfogyasztók száma (db)	Fogyasztott gázmennyiség (ezer m ³)	Gázellátásba bekapcsolt lakások aránya (%)
	2008. év	2008. év	2008. év	2008. év
Szentgotthárd	3 313	2 155	8 570	65

A táblázatból megállapítható, hogy a gázellátás, a bekapcsolt lakások aránya megfelelő, így a fűtésből származó levegőszennyezés - a hagyományos fűtési megoldásokkal szemben - kisebb mértékű a településen. Gázszolgáltató a GDF SUEZ Energia Magyarország Zrt. (6724 Szeged, Pulcz u. 44.)

Elektromos energia

A település elektromos ellátottságát jellemző adatok az alábbi táblázatban találhatók

3/9. táblázat: elektromos energia-ellátottság

Település neve	Lakások száma (db)	Elektromos energiát fogyasztó háztartások száma (db)	Háztartások részére szolgáltatott elektromos energia (kWh)
	2008. év	2008. év	2008. év
Szentgotthárd	3 313	3 686	9 472

Elektromos energia szolgáltatója az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. (9027 Győr, Kandó K. u. 11-13.)

Energiaqazdálkodás

A fosszilis energiahordozók készleteinek behatárolódása, szolgáltatási anomáliái, használatuknak környezetünkre gyakorolt káros hatásai, s nem utolsónak világszintjük emelkedése, egyre inkább a figyelem középpontjába helyezte az energiahatékonyság és energiatakarékosság kérdéseit, valamint az alternatív, megújuló, természetes energiaforrások feltárását, illetve felhasználásuk kiszélesítését. Az Európai Unió vezető testületei egyre több direktívában fogalmazzák meg ez irányú ajánlásait és elvárásait tagállamaik felé. Az üvegház hatás előidézésében jelentős szerepet játszó szén-dioxid kibocsátás mérséklésében Magyarország különösen érdekelt, hiszen a klímaváltozási előrejelzésekben hazánk komoly elsivatagosodásra számíthat.

A Képviselő-testület 2004. évi május 27-i ülésén fogadta el Szentgotthárd Város Önkormányzatának 2004 - 2010. közötti időszakra vonatkozó energetikai stratégiai tervét. A 126/2004. számú határozattal elfogadott középtávú koncepció alapján évente meghatározásra kerültek a következő évre vonatkozó önkormányzati intézmények energia racionalizálási programtervei.

A 304/2004, 82/2005, 258/2005. sz. határozatokban foglaltaknak megfelelően létrejött, működik és a szükséges rendszerességgel ülésezik az Energetikai Bizottság (Energetikai Stratégiai Bizottság)

Az intézmények közül a legtöbbre ráférne a világítás korszerűsítése. Különösen ilyenek a Játékvár Óvoda, a Bölcsőde, a Széchenyi Ált. Iskola, III. Béla Szakképző Iskola, Vörösmarty M. Gimnázium. Itt a belső világítási hálózat korszerűsítésére újabb pályázatot kiírására nem került sor. Viszont a „Bölcsődék és közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése, valamint közösségi buszok beszerzésével kapcsolatos költségvetési támogatás” (8/2009.ÖM.) sikeres kistérségi pályázat keretében a Játékvár óvodában és az Arany János általános iskolában - a program részeként - jelentős energetikai korszerűsítések történének.

Az energetikai felmérési terv alapján megállapítható, hogy az intézmények energia költségeinek 55-68 %-át a fűtési (távhő- és gázfelhasználás), 16-29 %-át a villamos energia, míg 11-16 %-át a vízfelhasználás teszi ki. Az arányokat figyelembe véve, a legnagyobb megtakarítást a fűtési - és a villamos energia felhasználásának racionalizálásával lehetne elérni. A fűtési energia igény csökkenthető az épületek hővesztességeinek a csökkentésével, a fűtési körök önálló szabályozhatóságával, épületen belül eltérő üzemvitel kialakítása révén és termosztatikus radiátor szelepek beépítésével.

Az épületek falazatainak utólagos hőszigetelése a hőigény 6-20 %-os csökkenését eredményezi, 10-30 év megtérülési idő mellett. A nyílászárók cseréje esetében 13-29 % hőigény megtakarítás várható, 7-10 év megtérüléssel. A hőközponti szabályozás kiépítése 10-15 %-os csökkenést és 4-5 év megtérülést, míg a termosztatikus radiátor szelepek utólagos beépítése 7-9 %-os hőigény csökkenést eredményez 4 év megtérülés mellett.

Az ablakok 7-9 %-os filtrációs hővesztességének a csökkentése résszigetelés beépítésével 1.5 év alatt megtérül. Megállapítható, hogy fűtési hőenergia csökkentést leggyorsabban és viszonylag kicsi beruházással a nyílászárók hőszigetelésének javításával, résszigetelő profilmumi beépítésével, hőközponti, továbbá épület szekciónkénti szabályozás kiépítésével és termosztatikus radiátorszelepek utólagos beszerelésével lehetne elérni.

A rendelkezésre álló, Energia-racionalizálási programterv alapján készült felmérések, tervek, javaslatok (fűtési energiacsökkentés résszigeteléssel, fűtési szekciók kialakításával, szabályozástechnikai eszközök beépítésével, intézmények világítási rendszerének korszerűsítése) források hiányában, az elmúlt években, csak kismértékben és csak más pályázatok részeként valósultak meg.

3.2.1.6. Zöldterület-gazdálkodás

A környezeti tényezők közül ez az a - talán legfontosabb - elem, melynek fejlesztése illetve a fenntartás magas színvonala jótékony, javító hatással van a többire. Mind a turisztikai fejlesztések, mind a kikapcsolódásra alkalmas, frissebb levegőjű lakókörnyezet kialakítása megkívánja a település parkosítását, a bel- és külterület fásítását.

A település közhasználati célú zöldterületekben gazdag. A városközpontban nagyterjedésű (5,2 ha), összefüggő kolostorpark fekszik. A többi városi zöldterület mozaikszerűen szétszórva helyezkedik el, amelyeket fasorok kapcsolnak egymáshoz és a központban lévő közparkhoz. A központi zöldterületi maghoz jelentős zöldfelülettel rendelkező intézményterületek - a strandfürdő és a termálfürdő zöldfelületei - közvetlenül kapcsolódnak. Ezt az összefüggő, belső, zöld tömböt, amely érintkezik a Rábával, sűrű beépítésű településközpont vesz körbe, amelybe helyenként intézmények kisebb-nagyobb zöldfelületei ékelődnek. Déli irányban, ahogy távolodunk a központtól a kisvárosias lakónegyedek egyeditelkes lakókertjei válnak uralkodóvá, amelyek fokozatosan kertvárosias majd az egykori községek felé haladva falusias lakókertekbe mennek át.

Az összes zöldterület nagysága a 2008. évben 104 658 m² volt (KSH adat). A következő táblázat összefoglalja a település zöld területtel való ellátottságát.

3/10. táblázat a települések zöldterületei

Település	közpark területe (m ²)	fásítás területe (m ²)	temető területe (ha)	sportpálya területe (ha)
Szentgotthárd	79,526	25 132	53 932	23 200

A központi belterület zöldfelületi rendszerének egyik fő elemét a családi házakhoz tartozó kisvárosias kertvárosias lakókertek alkotják. A kisvárosias lakókertek zöldfelületei a lakótelkeknek általában a 40%-át teszik ki, zöme előkert nélküli és jobbra pihenőkertként hasznosítják. A kertvárosias lakókertek zöldfelületei általában a telek 50%-át alkotják. Többségük előkertes, és a pihenőkert részek mellett már megjelennek a haszonkertrészek (veteményesek).

A település zöldfelületi rendszerében a lakóterületeken található lakókertek összterületi kiterjedésükből adódóan meghatározó szerepet töltenek be: kondicionáló, rekreáló hatásuk mellett faluképet formáló elemek, növénytermesztő felületként pedig gazdasági jelentőségük sem elhanyagolható. A településnek városi szintű közparkja (többféle szabadidős tevékenységnek helyt adó zöldterület) igazából még nincs. A központban lévő kolostorpark (5,2 ha) e célra nem alkalmas ui. mint történeti kert helyi védelem alatt áll. A Zsida-patak partja mentén lévő, észak dél irányban hosszan elnyúlt közpark (5,3 ha) inkább sétányok kialakítására, játszóterek és kisebb sportpályák elhelyezésére alkalmas, amelyek a környező lakóterületek lakosainak zöldterületi igényeit elégíthetik ki, de vonzáskörzetébe a zsidai rész is beletartozik.

A településen számos jelentősebb zöldfelülettel rendelkező intézmény működik. A Rába és a Lapincs által közrefogott részen a Rehabilitációs központ, a szociális otthon és a kollégium épületeihez kapcsolódik parki rész. A kolostorpark szomszédságában fekszik az élményfürdő. Több oktatási intézményhez is nagyobb kiterjedésű, többszintes vegetációval kiültetett kertrész tartozik: ilyenek a Kossuth Lajos utcai óvoda, a Honvéd utcai szakközépiskola, az Arany J. utcai általános iskola. A Zsida-patak mellett terül el a városi sportpálya gyepes felülete, amelyet örökzöld fenyők határolnak körbe. A település nyugati végén fekszik a városi temető idős lombhullató fasoraival, örökzöldjeivel.

Az Akasztó-domb csúszásra és suvadásra veszélyes oldalain a meglévő védőerdők szintén a zöldfelületi rendszer részét képezik. A sík fekvésű részeken a meglévő utcákban, ahol nincs, de megfelelő hely áll rendelkezésre és a tervezett új utcákban fasorok telepítése javasolt. Így a 12 m széles utcákban legalább egyik oldalon, az ennél szélesebbekben lehetőleg mindkét oldalon fasor kialakítására kerüljön sor. A fásítás tervezésénél figyelemmel kell lenni a közművekre, a keresztezésekben a belátás biztosítására. Lehetőleg kisméretű, a táj jellegéhez illő fafajok (elsősorban gyümölcsfafajok) kerüljenek kiültetésre. Az utca és térfásításokat csak részletes kiültetési tervek alapján szabad elvégezni.

A város északi részére telepedett meg az iparterület, amely egészen felnyúlik Rábafüzesig. Az ország kapujában fekvő ipari parkról feltáruló kép határozza meg az ideérkező külföldiek első benyomását. Ezért a mai szokásos településszéli kavalkád helyett rendezett, zöldfelületekkel tagolt ipari táj létrehozása a cél. Az ipari park egyes telkein belül a telek területének min. a 30%-án zöldfelületet javasolt kialakítani. A Rába mentén 50 m széles, a keleti oldalon futó árvízvédelmi töltés mentén 20 m széles véderdő telepítése 1 956 db fa ültetésével megvalósult. A meglévő nemesnyaras területét a hamarosan esedékes letermelést követően újraerdősítve véderdőként kell megtartani. A kiszolgáló

utak mentén fasorok telepítése javasolt. A Rábafüzes felé vezető út keleti oldala mentén egységes fasor telepítése javasolt a nyugati oldalon futó fasorhoz hasonlóan mocsártölgyből.

A város területén lévő zöldterületek, valamint növényzet ápolásáról és az idényszerű növényvédelmi munkálatok elvégzéséről a tulajdonosok kötelesek gondoskodni. A város területén lévő közhasználatú parkok építéséről, felújításáról, fenntartásáról, gondozásáról és ápolásáról az önkormányzat gondoskodik. Tilos a közlekedési tiltótáblákkal jelzett közparkok területére gépkocsival behajtani és parkolni! Tilos a közterületen lévő hársfákról az ingatlantulajdonos engedélye nélkül a növényi részek (virágok, levél, termés stb.) szedése, a fák megcsonkítása. Tilos az élő fára plakát kiragasztása és kiszegzése! Tilos a közhasználatú, valamint a természetvédelmi területeken és az egyéb zöldterületen a hasznos állatok, a védett madarak bármilyen eszközzel való zavarása, fészkek rongálása, a tojások és fiókák kiszedése és irtása. A játszótereket és a hozzá tartozó zöldterületeket a 14 éven aluli gyermekek használhatják, illetve azok zavarása nélkül a 14 éven felüli gyermekek is használhatják. 6 éven aluli gyermek a játszótérre csak kísérő felügyeletében használhatja. Tilos a közhasználatú és egyéb zöldterületen, valamennyi közkifolyónál, kútnál járművet mosni.

Tilos a közterületen, külterületen a fákat indokolatlanul, a fa pusztulását elősegítő módon megcsonkítani. Tilos a növények olyan módon való gyűjtése, károsítása, amely a faj vagy fajta káros megváltoztatásához, illetőleg kipusztulásához vezethet. Fakivágási engedélyt indokolt esetekben (kiöregedett fák esetében, balesetveszély elhárítása céljából), vagy minőségi cseréhez az önkormányzat adhat ki akkor, ha az más szakhatóság hatáskörébe nem tartozik. A telek határánál csak olyan növényzet telepíthető, mely a szomszéd építményeinek és kerítésének karbantartását nem akadályozza, állagát nem rontja. Köteles minden tulajdonos, üzemeltető a tulajdonában lévő területen a közlekedést akadályozó (járda és úttest fölé nyúló) faágak, bokrok gondozását, nyesését elvégezni.

A legkisebb ültetési (telepítési) távolság az ingatlan határától (belterületen)

-szőlő, valamint 3 m-nél magasabbra nem növegyümölcs- és egyéb bokor (élősövény) esetében 0,5 méter,

-3 méternél magasabbra nem növegyümölcs- és egyéb fa, esetében 1 m,

-3 méternél magasabbra növegyümölcs- és egyéb fa, valamint gyümölcs és egyéb bokor (élősövény) esetében 2,0 méter.

3.2.1.7. Közlekedés

Szentgotthárdon a közlekedési utak általában nyugat-keleti, illetve észak-déli irányúak. A Rába völgy peremén fut a nyugat-keleti irányú 8-as számú főút, a déli határon pedig 7453. jelű Vasszentmihály Felsőszölnök összekötő út. A kettő kapcsolatát a 7458. jelű Kétvölgy-Rábufüzes közötti észak-déli irányú összekötőút teremti meg. Ugyancsak észak-déli irányú a 7455 jelű Farkasfa felé vezető összekötőút. A település vasúti összeköttetését a Graz-Szombathely vasútvonal jelenti.

A város közúton a 8. sz. főúton -amelyik egyben az E66 sz. útnak felel meg- közelíthető meg, Budapest irányában kapcsolatot szintén ez a főút biztosítja. E közlekedési folyosó fejlesztése továbbiakban is fontos érdeke a településnek. A település földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a városnak közeli elérési útvonala van a Nyugat-európai autósstráda rendszerhez (A2). Három térségi jelentőségű város fekszik a közelében: Graz (közel 70km), Szombathely és Zalaegerszeg (megközelítőleg 60 km). Közeli reptérként a Graz-i és Fürstenfeld-i (20 km) reptér említhető meg.

Távolsági buszösszeköttetés biztosítja a kapcsolatot a környező városokkal, illetve Béccsel is. A város vonaton is jól megközelíthető: Intercity kapcsolat köti össze Budapestrrel, illetve napi több vonatpár Grazcal. Szombathelyről közvetlen a kapcsolat és az utazási idő 1óra 12 perc. Zalaegerszeg elsősorban személygépkocsival érhető el.

Repülőtér:

A legközelebbi nemzetközi repterek: Graz (A) kb. 85 km, Maribor (Slo) kb. 120 km, Bécs (A) kb. 175 km, Zágráb (Slo) kb. 180 km, Ljubjana (Slo) kb. 200 km, Ferihegy (H) kb. 265 km.

Kisebbszemélyszállító gépek fogadására alkalmas repterek: Fürstenfeld (Ausztria, kb. 20 km), Punitz (Ausztria, kb. 30 km), Szombathely (kb. 60 km).

3/11. táblázat: A települések útjai

település	Összes úthossz		
	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	Önkormányzati kerékpárút (km)
Szentgotthárd	39	33	4

3/12. táblázat: a 8-as út járműforgalmi adatai (2008. év)

Szelvénye (km)	Kapacitás (E/ó)	Kihasztnálás (%)	Összes forgalom (j/nap)	Személygépkocsi (j/nap)
164+200	1 800	61	10 764	7 048
171+691	1 700	53	7 507	5 215
186+500	1 800	45	6 523	4 074
190+647	5 600	10	4 429	3 106

3/13. táblázat: a 7454-es összekötőút járműforgalmi adatai (2008. év)

Szelvénye (km)	Kapacitás (E/ó)	Kihasztnálás (%)	Összes forgalom (j/nap)	Személygépkocsi (j/nap)
15+150	1 700	10	1 655	1 064

3/14. táblázat: a 7458-as összekötőút járműforgalmi adatai (2008. év)

Szelvénye (km)	Kapacitás (E/ó)	Kihasztnálás (%)	Összes forgalom (j/nap)	Személygépkocsi (j/nap)
0+000	1 700	0,2	39	34
3+700	1 400	8	1 091	755
10+400	1 800	12	2 298	1 372

3/15. táblázat: a 7455-ös összekötőút járműforgalmi adatai (2008. év)

Szelvénye (km)	Kapacitás (E/ó)	Kihasztnálás (%)	Összes forgalom (j/nap)	Személygépkocsi (j/nap)
5+800	1 700	5	712	342
17+300	1 800	5	963	604

3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

Az Őrség településszerkezeti és építészeti hagyományok jellegzetes képet alkotnak. A domborzati viszonyok, a völgyekben összegyűlő sok csapadék, a védelmi célok mind befolyásolták az itteni jellegzetes településszerkezet kialakulását. Az egykori őrállók a dombok tetején, erdei irtásokon alakították ki telephelyeiket. Ezek a néhány házból, a hozzátartozó gazdasági épületekből, udvarokból álló település részek a szerek, amik nevüket az ott élő családokról (Baksaszer, Siskaszer), vagy a természeti viszonyaikról (Keleti szer, Felsőszer), esetleg valami helyi jellegzetességről kapták (Templomszer). A szerek együtt alkották a községeket, melyek nagy része 2-4 szerből állt. A nagyobbak 7-8 szerből. Ennek az építkezési formának a sajátossága a nehéz megközelíthetőség és az elszigeteltség, ami egyben a védelmet is segítette. A szerek több száz méterre voltak egymástól, dűlőutak kötötték össze őket, a köztük lévő ingoványos, mocsaras völgyek és az erdők, pedig rejtekhelyül is szolgáltak.

A Vendvidék települései az Őrséghez hasonló vonásokat mutatnak. Itt a szórvány településforma a jellemző. Egy-egy ház külön áll a dombokon. A házak a birtok első tulajdonosáról kapták a nevüket. Ezt örökölték az új lakók. (pl. Borovnyák-ház)

A vidék erdős voltából adódóan az építkezés anyaga a fa volt. A ház alapjai a földre helyezett erős tölgyfagerendák voltak, a falakat fenyőgerendákból készítették keresztvéges csapolással. A vakolat szalmatőrekes sározás volt, amit meszeltek, illetve az alsó részen agyaggal kenték. A tetőt rozsszalmával - zsuppal -fedték, vagy fazsindellyel. Az ablakok eleinte kicsik voltak, kevés fényt engedtek be, inkább szellőzési szerepük volt.

Az épületek elhelyezését tekintve eleinte a vonalas építkezés volt a jellemző - szoba, konyha, kamra, ólak. A konyha füstökonyha volt, kemencével és főzőpadkával. Jelentősebb szereppel bírt, mint a szoba, az élet központja volt. A kemencét a szoba felőli sarokban helyezték el, összeköttetésben állt a szobai kályhával, így azt is a konyhából fűtötték.

Nagyobb gazdaság esetén az épületek vonalas elhelyezése nem volt célszerű, ezért ahol a telek nagysága és formája megengedte az istállót és a pajtát lakórész végébe, arra merőlegesen építették, a harmadik oldalára kerültek az ólak, a negyedik oldalt kerítés zárta le. Így alakult ki az Őrség egyik legjellegzetesebb épület formája, az ún. úgynevezett kerítettház. A zárt udvaron kapott helyet a

lábasszóság egy része, így nem kóboroltak el és a vadtól, meg a betyároktól is védve voltak. Az őrségi telkek legszembetűnőbb épületei a különálló pajták, melyek méreteikkel is kitűnnek.

A házakhoz gyakran önálló kamraépületek is tartoztak, ezek a kástuk. Ma már egyedülálló épület a szalafői Pityerszeren látható emeletes kástu, melynek földszinti részén tárolták a zöldségféléket és a bort; az emeleten a húsárut és szemes terményeket. Az alsó kamrarész mellett egyik oldaláról nyitott szín volt, itt tartották a mezőgazdasági eszközöket. Jellegzetes épület még a méhes, amiben a kasokat tartották.

A XIX. század vége felé kezdett megváltozni az építkezés anyaga. Előtérbe került a téglá, hiszen a készítéséhez szükséges agyag helyben fellelhető volt. A tetőfedés anyaga a cserép lett. A tornác lerövidült, így alakult ki az úgynevezett kódisállás.

Az Őrség területén nem volt jellemző a kővárak építése, szerepüket az erődszerű templomok vették át. Többnyire román- vagy gótikus stílusban épültek Árpád-kori alapokra.

A városképet a természeti elemek mellett alapvetően az épített környezet határozza meg. Fontos feladatunk a különböző korokból ránk maradt építészeti alkotások megőrzése. Ezek a település arculatának jellegzetes meghatározói, megfelelő védelmük közös érdekünk. Ez vonatkozik egy-egy épületre, jellegzetes utcasorokra, de a településkép egészére is. Ez alapján az épített környezet még fennmaradt egyedi értékeit helyi védettség alá kell helyezni, annak érdekében, hogy a település múltjának még meglévő, értékes elemei fennmaradjanak.

A településszerkezeti terven, a Szentgotthárdon alkalmazható területfelhasználási kategóriákon belül grafikusan meg van különböztetve a beállt, változatlanul maradó és a funkcióváltásra tervezett területek. (pl.: ha mezőgazdasági terület lakóövezetbe, iparterületbe, vagy iparterület lakó vagy településközpont vegyes területbe kerül). A tartalék területek az előbbiekhöz képest közép vagy nagytávon kerülhetnek felhasználásra. Körülhatárolásuk azt a célt szolgálja, hogy az átmeneti időszakban ne folyhassanak ott olyan tevékenységek, (építés, telekalakítás) amelyek a kijelölt célra történő felhasználást akadályozzák vagy megghiúsítják.

A szerkezeti terv a város igazgatási területén az alábbi területfelhasználási elemeket különbözteti meg:

- Beépítésre szánt területen belül: az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint.

1. lakó-,
 - 1.1 kisvárosias lakó-,
 - 1.2 kertvárosias lakó-,
 - 1.3 falusias lakó-,
2. vegyes
 - 2.1 településközpont vegyes-,
3. gazdasági-,
 - 3.1. kereskedelmi szolgáltató-,
 - 3.2. ipari gazdasági-,
4. üdülő-,
 - 4.1. üdülőházas-,
5. különleges

- Beépítésre nem szánt területen belül

1. közlekedési- és közmű-elhelyezési, hírközlési-,
2. zöld-,
3. erdő-,
 - 3.1 védelmi erdő,
 - 3.2 gazdasági erdő,
 - 3.3 turisztikai erdő (parkerdő)
4. mezőgazdasági,
 - 4.1 általános mezőgazdasági
5. vízgazdálkodási

3/16. táblázat: A település lakásállománya (forrás: KSH)

település	Lakás állomány		Épített lakás	
	2001	2008	1990-2001	2008
Szentgotthárd	3 097	3 313	345	21

Az alábbi táblázat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) által nyilvántartott műemlék-adatbázis kivonatát tartalmazza, kiegészítve a helyi védettségekkel.

3/17. táblázat: Épített környezeti értékek

Megnevezés	Cím	Védettsége	Eredeti Jellege	Rendelet, törzsszám
Kolostorpark területe és építményei	1.,16.,17.,23.,24., hrsz.	Helyi védelem	Védett terület	23/2000.
A kaszagyárban lévő farkaskalapácsok és épülete	Kaszagyár	Helyi védelem	Agrár-ipari	23/2000.
Római katolikus temetőkápolna	Hunyadi u.	Helyi védelem	Szagrális	23/2000.
Gondozási központ	Arany J. u. 2.	Helyi védelem	Középület	23/2000.
Harangláb	Farkasfa, Kossuth L. u.-Fő u. sarok	Műemléki védelem	Szagrális építmény	7691
Kaszagyár	Május 1. u. 4.	Műemléki védelem	Ipari műemlék	11102
Lakóépület	Deák F. u. 4.	Helyi védelem	Volt posta	23/2000.
Lakóépület	Széll K. tér 8.,10.,13.,15.17.	Helyi védelem	Lakóépület	23/2000
Lakóépület	József A. u. 5.	Helyi védelem	Lakóépület	23/2000.
Lakóház	Farkasfa, Belsőszter u. 4.	Műemléki védelem	Népi lakóház	8185
Mária-szobor	Kossuth L. u., Rózsa F. u.	Helyi védelem	Szagrális	23/2000
Rendház	Széll Kálmán tér 25.	Műemléki védelem	Kolostor	8090
Római katolikus kápolna	Rábatótfalu, Tótfalusi u. 116.	Műemléki védelem	Kápolna	8020
Római katolikus templom	Felső u.	Műemléki védelem	Szagrális építmény	8091
Római katolikus, volt ciszterci templom	Széll Kálmán tér 25.	Műemléki védelem	Szagrális építmény	8089
Színházterem, magtár-templom	Széll Kálmán tér 23.	Műemléki védelem	Szagrális építmény	8088
Helytörténeti múzeum	Hunyadi u. 6.	Helyi védelem	Lakóépület	23/2000
Városi Művelődési Központ	Kossuth I. u.	Helyi védelem	Középület	23/2000
Dampf Henrik ház	József A. u. 20.	Helyi védelem	Lakóépület	23/2000

Gimnáziumi kollégium	Hunyadi u. 27.	Helyi védelem	Középület	23/2000
Rendőrség	Kossuth L. u. 6.	Helyi védelem	Középület	23/2000
Lakóépület	Deák F. u. 16.	Helyi védelem	Volt járásbíróság	23/2000
Városi könyvtár	Széll Kálmán tér 6.	Helyi védelem	Középület	23/2000
Zeneiskola	Deák F. u. 1.	Helyi védelem	Középület	23/2000
Mentőállomás	Kossuth L. u. 12.	Helyi védelem	Középület	23/2000
Volt Wirth-ház	Zsida u.	Helyi védelem	Lakóépület	23/2000
Vörösmarty Gimnázium	Szentgotthárd	Helyi védelem	Középület	23/2000

Kaszagyár

Az egykori ciszterci majorság istállója a 18. sz. végén épült, bővítése a 19. sz. elején történt meg, déli vége el lett bontva a 20. sz. második felében. A "klasszikus" kaszagyár termelő- és igazgatási épületegyüttes volt. Magja az apátság egykori malma, ami a 18. században már működött. A gyár megalapításakor ezt valószínű egy L alakú szárnyal bővítették, majd Bagula István 1904. évi tervei szerint valószínű 1909-10-ben jelentősen továbbépítették. 1918-ban építették a patkógyarat, a csatorna feletti turbinatelepet, és kiegészítették a korábbi bővítés lecsapott sarkát. A tervből látszik, hogy időközben az épület déli oldalán K-Ny irányba húzódó szárny is megvolt már, ami azóta is meglévő zárt udvart fog közre. A két háború között a központi épületet 1921-23-ban modernizálták, a második világháború után pedig 1956-ban, majd 1968-ban újból átalakították. Valószínű ez utóbbi alkalommal nyerte el mai külső formáját, ami az eredeti helyzet szerint az Erdélyi utca felől volt elsősorban "főhomlokzatként" kiképezve. 1945 és 76 között toldották ki a patkógyári részt is déli oldalán egy újabb hajóval, amiben akkor kiegészítő műhelyek kaptak helyet. Az együttes északi oldalának kisebb bővítéseiről és a második emeletről nincsenek adataink. Az 1974-es állapotot a VASITERV felmérési tervei rögzítik. Ezeket a gyár irattára őrzi.

Rendház

Volt ciszterci rendház, barokk, 1740-1749. Az egykori ebédlő-, könyvtárterem és apátsági díszterem berendezése, valamint Dorfmeister és Gusner falképei, barokk, 18. sz. (Parkja természetvédelmi terület).

Római katolikus templom

R.k. templom (Mindenszentek), hajója román, 13. sz., szentélye gótikus, 15. sz.-i eredetű. Átalakítva a 19. sz. végén. Belső festés és berendezés eklektikus, 19. sz. vége.

Római ktaolikus templom, volt ciszterci

R.k. (Nagyboldogasszony) volt ciszterci templom, barokk, 1748-1779 között épült, F.A. Pilgram tervei alapján. Belsőben falfestmények, barokk, 18. sz. második fele, Dorfmeister és Gusner alkotásai. Berendezés: rokokó, 18. sz. második fele.

Színházterem, magtár-templom

Színházterem, volt magtár-templom, a román stílusú ciszterci templom helyén, falainak felhasználásával épült kora barokk stílusban 1677-ben, bővítve és átalakítva a 18. sz. végén, mellette a régi ciszterci apátság feltárt romjai.

Meglévő közparkok, közkertek:

Várkert területe (Barokk Kert, Angol Kert), Millenniumi Emlékmű környezete, Mátyás király utcában Radnóti úti zöldterület, Zsida-patak - Zöld Mező utca közötti zöldterület, Szabadság téri Liget, Rábatótfalusi városrész Kultúrház mögötti terület.

Tervezett közparkok, közkertek:

Akasztódombon tervezett új lakóövezetnél, volt téglagyárnál tervezett új lakóövezetnél, Szentgotthárd, Felső utcánál, Rábakethely - Máriaújfalu városrész között tervezett új lakóövezetnél.

Tervezett parkerdő:

Máriaújfalui városrész Hársas-tó keleti oldala.

Meglévő játszóterek:

Várkert területén, Szabadság téri Liget területén, Mártírok úti sorházaknál, Pável Ágoston lakótelepnél, Mátyás király utcában, Rábakethelyi városrész Radnóti utcánál, Rábakethelyi városrész Zrínyi M. utcában, Máriaújfalui városrészen a Máriaújfalui útnál, Farkasfai városrészen Farkasfai útnál, Rábatótfalusi városrészen a Tótfalusi útnál, Jakabháza városrészen a Fő útnál.

3.3 KÖRNYEZET-EGÉSZSÉGÜGY

Az élőlény -így az ember is- és környezete szoros kölcsönhatásban áll egymással. Lényegében megállapítható az a tény, hogy minden környezeti elem szennyezettsége hatással van az emberi szervezet egészségére.

3/18. táblázat: az egyes allergén növények virágzási ideje

Magyar név	Latin név	Allergenitás	Virágzás - Pollenszórás									
			febr.	márc	ápr.	máj.	júni.	júli.	aug.	szep t	okt.	
bálványfa	<i>Ailantus</i>	*										
bodza	<i>Sambucus</i>	**										
bükk	<i>Fagus</i>	*										
ciprusfélék	<i>Cupressaceae</i>	**										
csalánfélék	<i>Urticaceae</i>	**										
Dió	<i>Juglans</i>	*										
éger	<i>Alnus</i>	***										
eperfa	<i>Morus</i>	*										
ernyősök	<i>Umbelliferae</i>	*										
fenyőfélék	<i>Pinaceae</i>	*										
fészkesek	<i>Compositae</i>	***										
fűvek	<i>Poaceae</i>	****										
fűz	<i>Salix</i>	***										
gyertyán	<i>Carpinus</i>	**										
hárs	<i>Tilia</i>	**										
juhar	<i>Acer</i>	**										
kender	<i>Cannabis</i>	*										
kóris	<i>Fraxinus</i>	***										
libatopfélék	<i>Chenopodiaceae</i>	***										
lórom, sóska	<i>Rumex</i>	***										
mogyoró	<i>Corylus</i>	***										
nyár	<i>Populus</i>	**										
nyír	<i>Betula</i>	***										
olajfafélék	<i>Oleaceae</i>	**										
ostorfa	<i>Celtis</i>	*										
parlagfű	<i>Ambrosia</i>	****										
pillangósok	<i>Fabaceae</i>	**										
platán	<i>Platanus</i>	***										
sások	<i>Cyperaceae</i>	*										
gesztenye	<i>Castanea</i>	*										
szil	<i>Ulmus</i>	*										
tiszafa	<i>Taxus</i>	**										
tölgy	<i>Quercus</i>	***										
útifű	<i>Plantago</i>	***										
üröm	<i>Artemisia</i>	****										
vadgesztenye	<i>Aesculus</i>	**										

**** - nagyon gyakori allergén, igen sokan szenvednek tőle; *** - gyakori allergén; ** - nem gyakori allergén, keveseket betegít meg * - panaszokat nem okoz illetve allergenitásáról nincsenek adatok

Az ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózata által monitorozott toxonok pollenszórása
(Forrás: ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózatának tájékoztatója)

Az elmúlt tíz év alatt az asztmás és allergiás megbetegedések száma folyamatosan növekszik. A regisztrált szénanáthás betegek száma 10-szer magasabb, mint tíz évvel ezelőtt. Az újonnan regisztrált asztmás betegek megbetegedésének 64%-a valamilyen allergiás eredetű okra vezethető vissza. A külső és belsőterei biológiai légszennyezők, elsősorban a rendkívül allergén parlagfű pollen, országsszerte magas koncentrációját is fontos kockázati tényezőnek kell tekinteni.

Az ÁNTSZ Nyugat-dunántúli Regionális Intézete készített egy dokumentumot a Szentgotthárdi kistérség légzőrendszeri halálozásának vizsgálatára. A halálozási viszonyok elemzését Szabóné Vincze Klára 1994-1999-ig statisztikai kistérségek szerint végezte el. Kiugróan magas volt a légzőrendszeri betegségek miatti korai halálozás a szentgotthárdi kistérség területén mind a férfiaknál, mind a nőknél. Szentgotthárdi kistérség férfi népességének légzőrendszeri megbetegedések miatt bekövetkezett halálozása az országos szintnek csaknem négyszerese volt a vizsgált időszakban.

Ezt követte a 2000-2004-ig terjedő időszak halálozási adatainak elemzése szintén kistérségek szerint. Vas megyében a férfiak halálozása idült hörghurut és asztma miatt 32%-kal magasabb volt, mint az országos átlag. Jelentős többlethalálozást lehetett kimutatni a Szentgotthárdi kistérség területén, ahol a tényleges halálozások száma csaknem ötszöröse volt a várhatónak. A többlethalálozás okán felmerült a Szentgotthárd városban működő, mintegy 700 fős Fővárosi Önkormányzat Pszichiátriai Betegek Otthona esetleges torzító hatása a halálozási adatok vonatkozásában. A fentiek alapján az ÁNTSZ Nyugat-dunántúli Regionális Intézete a Szentgotthárdi Önkormányzattal egyetértésben vizsgálatot indított a térség magas légzőrendszeri halálozásának igazolására, illetve a háttér feltárására. Az elemzés az 1996-2005-ig terjedő időszak halálozási és 2001, 2003, 2005, illetve 2007 évek megbetegedési adatain alapult.

A szociális otthon adatainak leválogatása bár a légzőrendszeri betegségek miatt bekövetkező korai halálozások kockázatának csökkenését eredményezte, mégis férfiak esetében mind a kistérség, mind Szentgotthárd város esetében szignifikánsan kedvezőtlenebb eredményeket találtak. A kistérségben élő férfiak korai halálozása az adatok tisztítása után is közel kétszeres kockázatot mutat a hazai szinthez viszonyítottan. Mivel azonban a teljes körű adatok alapján 3,4-szeres halálozási kockázat mutatkozott, egyértelműsíthető, hogy ebben markáns szerepet játszottak a szociális otthonban bekövetkezett halálozások. A csökkenés ellenére a kistérségben élő férfiak légzőrendszeri halálozása továbbra is az országos átlag közel kétszerese.

A nők mortalitási kockázata is markánsan csökkent, majd 2,5-szeresről 1,15-szeresre. A kistérségen belül szükséges kiemelni Szentgotthárd város mortalitását, hiszen az itt élők halálozása még fokozottabb kockázatot jelez. A korai mortalitás mind férfiak, mind nők esetében az ötszörös relatív kockázatot közelíti, ami az adatok tisztítása után kétszeresre csökkent mindét nemben.

A légzőrendszeri halálozás jelentős kockázati tényezője a külső és belső levegőszennyezettség, ezért indokolt ennek mértékének felderítése. Szentgotthárd város levegőminősége nem volt ismert, a városban immissziómérő állomás nem üzemelt. 2007. 05. 05 - 2008. 03. 04-ig az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség mobil immissziómérő állomást telepített a Széchenyi István Általános Iskola (Szentgotthárd, Füzesi út) udvarára. A mérések évszakonként két-két hét időtartamon keresztül történtek a rutin légszennyezettségi komponenseken (NO, NO₂, SO₂, PM₁₀, O₃, CO) kívül meghatározásra került a részecske fázisból (PM₁₀) benz(a)pirén is.

A szálló por a levegőben szuszpendált szilárd és /vagy folyékony részecskék elegye. A szálló port két nagy csoportra lehet bontani szemcseméret alapján a 10 mikrométer átmérőjű szemcséket durva részecskéknek (PM₁₀) nevezik, ezek a szemcsék lejutnak az alsó légutakba. A 2,5 mikrométernél kisebb átmérőjű, finom por szemcsék (PM_{2,5}) alkotják a belélegezhető frakciót, ezek lejutnak a tüdő légólyagocskába. A PM_{2,5} porfrakció másodlagosan keletkezett aeroszolokból, égési termékekből, és kondenzálódott szerves vagy fém részecskékből áll, és a szálló por mutagén hatásáért, valamint savasságáért felelős. A PM₁₀ frakció a talaj eróziójából, valamint az utak kopásából és ipari tevékenységből származó részecskéket tartalmaz. A PM₁₀/ PM_{2,5} arány függ az egyes területeken az ipari tevékenység típusától, a fűtőanyagtól, a földrajzi és időjárási viszonyoktól.

Folyamatosan nő azon tanulmányok száma, melyek felhívják a figyelmet a szilárd légszennyező részecskék káros egészségügyi hatásaira. Számos kutatás megerősítette, hogy minél kisebb a részecskék mérete, annál nagyobb az egészségügyi kockázat. A szálló por koncentráció rövid távú emelkedése izgatja a nyálkahártyákat, köhögést és nehézlégzést válthat ki. A tüdőben felszívódva gyulladást indíthat el, aminek következtében növekszik a vér alvadékonysága, vérrögösödés léphet fel.

Növekszik az asztma és a krónikus légcsőhurut fellángolások miatti orvoshoz fordulás, illetve a szív-érrendszeri megbetegedések száma. Az apróbb szemcséket az orr és a bronchusok nem tudják kiszűrni, így azok belégzéskor mélyen a tüdőbe kerülnek, majd onnan közvetlenül a véráramba jutnak, ahol órákig keringhetnek. Képesek átjutni a sejtmembránon és így eljuthatnak a sejtmagba is, ahol

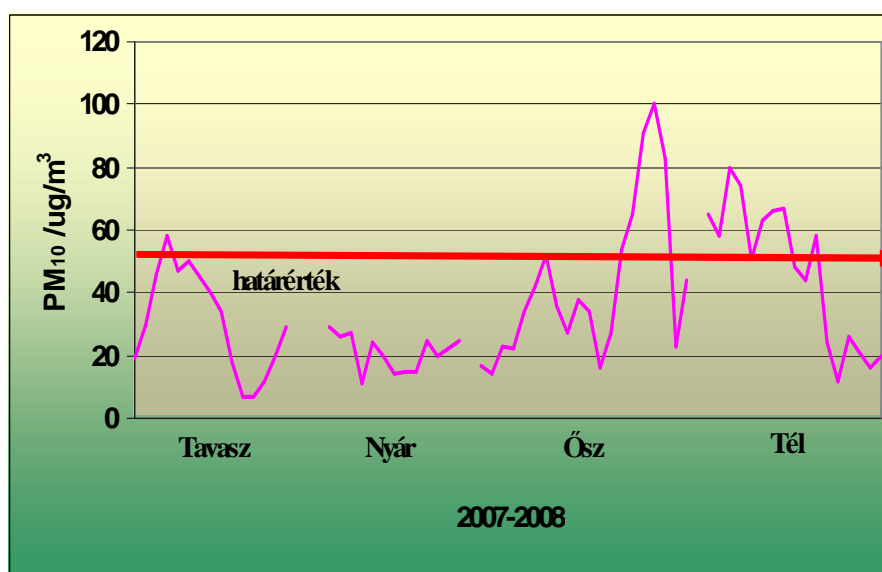
kölcsönhatásba léphetnek a sejt DNS-állományával. A WHO leszögezi, hogy $PM_{2,5}$ részecskékre vonatkozóan nem lehet biztonságos határértéket megállapítani, mivel az egészségre gyakorolt hatás már meglepően kis koncentrációk esetén is kimutatható, küszöbérték nélkül.

A kültéri levegő szálló por tartalmának hosszú távú hatásai a következők: a várható élettartam jelentős csökkenése a szív- és érrendszerei, a légzőszervi betegségek, valamint a tüdőrák miatti halálozás növekedése. A szerves anyagok égése, pirolízise során számos policiklusos aromás vegyület, köztük policiklikus aromás szénhidrogének (PAH) keletkeznek. A PAH-ok közül a koromban legnagyobb mennyiségben a benz(a)pirén fordul elő, mely egyben a szennyezett levegő leggyakoribb rákkeltő komponense. A PAH-ok könnyen áthatolnak a sejthártyán, illetve a szervezet határfelületein, és a placentán is. A légutakból szintén jól felszívódnak, néhány órán belül megjelennek a nyirokban és képesek távoli szervekben is daganatot kelteni.

Mérési eredmények:

A szállópor vonatkozásában 66 napon történt mérés (PM_{10}), melyből 17 esetben volt határérték túllépés, a mért maximális érték $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$, mely a 24 órás határérték kétszerese. A minősítés: „megfelelő”.

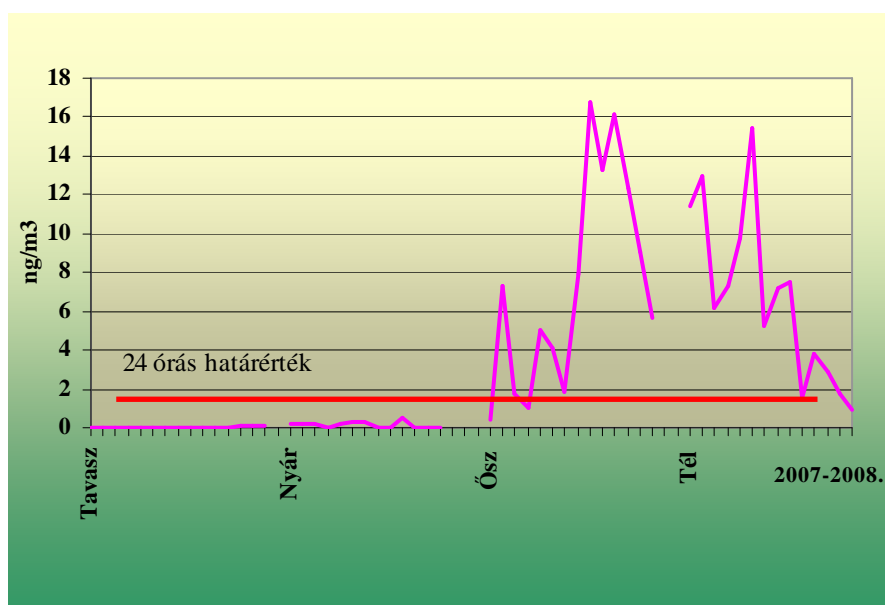
3/3 diagram: Szentgotthárd város immissziómérés eredménye szállópor napi koncentrációja (PM_{10}) vonatkozásában, 2007-2008.

Forrás: Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és vízügyi felügyelőség MÉRŐÁLLOMÁS

Az 56 *benz(a)pirén* vizsgálatból 35 esetben volt határérték túllépés. Az Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség mérőállomásának minősítése alapján: „erősen szennyezett”. A mért maximális érték $16,8 \text{ ng/m}^3$, mely a 24 órás határérték csaknem 17-szerese. A magas értékek az őszi és téli időszakokra voltak jellemzőek.

3/4. diagram: Szentgotthárd város immissziómérés eredménye részecskefázisból (PM_{10}) mért *benz(a)pirén* napi koncentrációja, 2007-2008.

Forrás: Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és vízügyi felügyelőség MÉRŐÁLLOMÁS

Megállapítások-következtetések

- ❖ A Szentgotthárdi kistérség és Szentgotthárd város halandósága a vizsgált krónikus légzőrendszeri betegségek tekintetében az országosnál kedvezőtlenebb volt az elemzett időszakban.
- ❖ A szociális otthonban bekövetkezett halálozások egyértelműen befolyásolták a kistérség és a város halálozási mutatóit.
- ❖ A légzőrendszeri betegségek okozta halandóság az adatok tisztítása után is meghaladja az országosat mindkét nemnél, mind a kistérségben, mind a városban.
- ❖ A rendelkezésre álló megbetegedési adatok alapján a krónikus légzőrendszeri morbiditás is magasabbnak mutatkozott a térségben.
- ❖ A légszennyezettségi komponensek közül a *benz(a)pirén*, a PM_{10} és az összes PAH őszi-téli mérésekor többször előfordult határérték túllépés az időszakos mérés során.

Javaslat

Szentgotthárd városban folyamatos immissziómérő állomás telepítése szükséges a légszennyezettségi adatok napi regisztrálásával.

Az ausztriai tervezett hulladékégető kibocsátása jelentős környezet-egészségügyi kockázatot hordoz magába. A smog összetevői közül a legtöbbet vizsgálta a NO_2 , a SO_2 , az ózon és a korom, ill. részecskék (TSP: total suspended particulates, azaz lebegő részecskék, amelyek közül legfontosabb a PM 10, azaz a 10 mikronnál kisebb részecskék). Szmogról akkor beszélünk, amikor a légszennyezési mutatók koncentrációja tartósan és jelentékenyen meghaladja az előírt határértékeket. Megkülönböztetjük a téli vagy londoni szmogot és a nyári vagy Los Angeles-i szmogot. Előbbit elsősorban a szén- és olajégés termékeknek köszönhetjük, kialakulásához szélcsend és nedves levegő szükséges. A nyári füstköd okozóit (ózon, NO_2 , CO, illékony szerves anyagok) elsősorban a gépjárművek eregetik a levegőbe. Kialakulásához napsütés és szélcsend szükséges. A légszennyezés okozói elsősorban az óriási autóforgalom, az ipari, erőműi, égetőműi füstgázok lehetnek.

A megfigyelések azonban arra utalnak, hogy a légzőszervi károsodások kialakulásához az egyes károsító tényező kisebb mértékű és rövidebb ideig tartó emelkedése is elegendő. Az utóbbi 50 évben folyamatosan jelennek meg a légszennyezési mutatók és a légzőszervi betegségek kapcsolatát vizsgáló epidemiológiai és molekulárbiológiai kutatások eredményeit tárgyaló közlemények. A tanulmányok figyelik az összefüggést a SO_2 , NO_2 , O_3 , korom koncentráció és a megbetegedéseket jelző mutatók között (sürgősségi vizitek, kórházi felvételek száma, betegvizitek száma, gyermekgyógyászati megbetegedések, mortalitás alakulása). Az egyik legjelentősebb, bár vitatott, Dockery munkája, aki 6 amerikai város légszennyezési adatait dolgozta fel. Összefüggést talál az asztmás gyerekek bronchitises exacerbatioi és a PM 10 koncentrációja között. Másik munkájában a mortalitás (tüdőrák és cardiorespiratorikus betegségek) és a PM 10 koncentráció emelkedés között talált szignifikáns összefüggést.

A levegőszennyezés káros hatásai legkifejezettebben a 14 év alatti gyermekeknél jelentkeznek. Ennek részben oka lehet, hogy ez a korosztály a legaktívabb a szabadban, és amikor a gyerekek hazamennek az iskolából, többnyire az ózon is a legmagasabb értékeket éri el. Több tanulmány vizsgálta az asztmás gyerekek nehézlégzései és a levegőszennyezés közötti összefüggést. A nyári asztmás rohamok kialakulását az ózon és a PM10 koncentráció emelkedésével hozzák párhuzamba, míg a téli rohamokat a kéndioxid és a PM10-zel. A megnövekedett gépkocsiforgalom az egyik vélhető oka a környezetszennyezés növekedésének. A kipufogógázban talált nagyszámú szennyező anyag közül

legfontosabb a korom és a nitrogén oxid (főleg nitrogén monoxid). Ilyen típusú szennyezések a hulladékégető tevékenységből is származhatnak. A nitrogén monoxid gyorsan nitrogén dioxiddá alakul, és az ózonná való átalakulást katalizálja.

Az akut nehézlégzések nagy számát összefüggésbe hozták a hőmérsékletcsökkenéssel, a fűpollen koncentráció megemelkedésével, a légnyomás eséssel, a villámások számával, a páratartalom növekedésével. Humán és állatkísérletek bizonyítják a SO_2 , ózon és por légzőszervet károsító hatásait: a légszennyező anyagok gátolják a csillószőrök mozgását. Az epithel sejtek permeabilitásának növekedése következtében e sejtekből felszabadulnak az ún. proinflammatorikus cytokinek (TNF, IL-8, Gamma IF, GM-CSF), amelyek hatására nő az eosinofil kemotaxis és aktiváció, továbbá csökken az antioxidánsok mennyisége. A fokozott epithelsejt permeabilitás következtében az allergének is könnyebben hatolnak át a hámrétegen.

Az önkormányzat a 22/2001 (VI.28.) Ör. rendeletben szabályozta a parlagfű irtással kapcsolatos kérdést. Az egyes ingatlanterületek gyom és allergiát okozó növényektől (főleg parlagfű) mentes gondozása a tulajdonos, illetve a használó kötelessége. A parlagfű irtásáról folyamatosan, legkésőbb virágzás előtt az időjárástól függő gyakorisággal kell gondoskodni.

Környezeti hatással bír a településen közlekedő gépjárművek forgalma, a fő közlekedési utak *por- és zajhatása*. Légszennyezés szempontjából említésre méltó a mezőgazdasági művelésből származó *por-szennyeződés*. Ezek ellen erdősávok telepítésével lehet védekezni.

Porképző vagy könnyen lesodródó anyagokat csak rögzített ponyvával, nedvesített állapotban szabad szállítani. Építésnél, tatarozásnál, bontásnál és az úttest felbontásánál keletkezett port, terjedésének megakadályozására vízzel kell nedvesíteni. A városban keletkező por képződésének megakadályozása érdekében törekedni kell, hogy a fedetlen talajterületek növényzettel borítottak legyenek. Az építési területek végleges rendezését és parkosítását az építkezés befejezésével együtt kell biztosítani. A jegyző a kertészeti munkák elvégzését előírja.

3.4. ÖNÁLLÓAN KEZELT HATÓTÉNYEZŐK

3.4.1. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

3.4.1.1. Keletkező nem veszélyes hulladék típusok és mennyiségei

Az önkormányzat 2006. április ülésén a 109/2006. számú határozatában döntött a Nyugat-Dunántúli Regionális Hulladékgazdálkodási Programhoz történ csatlakozásról, amelyet a Képvisel -testület 2007. októberi ülésén ismételten megerősített.

Települési szilárd hulladék

3/19. táblázat: a keletkezett települési szilárd hulladék mennyiségének alakulása (t/év)

Települési szilárd hulladék	2002. év (t)	2008. év (t)	2009. év (t)
Szentgotthárd	2 097	1 655 (KSH adat)	3 038

A lakosságtól szeletív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék mennyisége 737 tonna volt a 2008. évben (KSH adat). Szentgotthárdon üzemelő szilárd hulladéklerakó nincsen, a településen összegyűjtött szilárd hulladékot 1993-tól a Müllex-Körmend Kft. saját tulajdonát képező Harasztifalu község közigazgatási területén található (hrsz.: 049/2.) jogszabályi előírásoknak megfelel lerakó telepére kerül elhelyezésre. 1993-at megelőzően az összegyűjtött települési szilárd hulladék a Szentgotthárd 0222/5. hrsz-ú területre került lerakásra, amelynek rekultiválása megtörtént.

A szolgáltatás keretén belül biztosítva van ingatlanonként a heti egyszeri (tömbházaknál heti kétszeri) vegyes hulladék, valamint áprilistól-novemberig a kijelölt utcákban heti egy alkalommal, egyébként kéthetente szerves (bio) hulladék összegyűjtése, elszállítása és ártalommentes elhelyezése. A szolgáltatás magában foglalja az évi egyszeri (tavaszi) lomtalanítási akciót a város teljes közigazgatási területén.

A város több területén található még illegális lerakók (elhagyott hulladék), amelyeket az Önkormányzati Közszolgáltató Vállalattal kötött megállapodás alapján, valamint a lakosság és a civil szervezetek bevonásával folyamatosan felszámol. Évente összegyűjtött mennyiség kb. 14,0 t, amely a Müllex Kft. Harasztifalui lerakó telepére kerül. Továbbá folyamatosan figyelemmel van kísérve az ezzel kapcsolatos pályázati lehetőségek.

Települési folyékony hulladék, kommunális szennyvíziszap

3/20. táblázat: fajlagos szennyvíz-kibocsátási adatok (KSH adat)

Év	2008. év				
Település	Vezetékes ivóvízzel ellátott lakosok száma	Szennyvíz hálózatba bekötött lakosok száma	Értékesített vízmennyiség [1000m ³ /év]	Fajlagos éves vízfogyasztás (m ³ /fő/év)	Fajlagos éves szennyvíz kibocsátás (m ³ /fő/év)
Szentgotthárd	3 225	2 611	464	52,18	51,4

Az összes tisztított szennyvízből a III. tisztítási fokozattal is tisztított szennyvíz mennyisége 466 000 m³ volt a 2008. évben. A háztartásokból a közcsatornába elvezetett szennyvíz mennyisége 210 000 m³ volt ugyanebben az évben, a közüzemi szennyvízcsatorna hálózat hossza pedig 51 km.

A települési folyékony hulladék elhelyezése a Vas Megyei Önkormányzat tulajdonát képező Szentgotthárd-Zsidahegy 0112/5. hrsz-ú területen található műszaki védelem nélküli földgödörös elhelyező telepen történt 2007. október 31-ig, amelyet a Florasca Környezetgazdálkodási Kft. (9400 Sopron Csányi u. 14.) üzemeltetett. A telepen 1978 óta történt a települési folyékony hulladék elhelyezése, 2003. évig beszállított mennyiség kb. 184.000 m³ volt. A volt zsidahegyi leürít telep felszámolására a környezetvédelmi hatóság határozatában írt elő határidőt. Jelenleg a települési folyékony hulladékok elszállítására az önkormányzat a Drain -Team ÖKO Környezetgazdálkodási Kft.-vel (9700 Szombathely, Acsádi út 50.) kötött megbízási szerződést. A Kft. az összegyűjtött szennyvizet a megállapodás alapján a kapacitással rendelkező szennyvíztisztítóban helyezi el (Körmend, vagy Szombathely).

A befogadó szennyvíztisztító telep Abwasserband „Bezirk Jennersdorf“, a Szentgotthárd-Heiligenkreuz Ipari Parkban található. A szennyvíztisztításról és az iszapelhelyezésről 1988-ban született szerződés alapján a kivezetett szennyvíz arányában számolják ki a keletkező szennyvíziszap mennyiségét, és azt évente egy alkalommal (2-3 nap) tehergépkocsik visszaszállítják a heiligenkreuzi szennyvíztisztító telepről a Lajta-Hanság ZRt. művelésében lévő mezőgazdasági területekre (a ténylegesen visszaszállított mennyiség a tisztított szennyvízből származó iszap mennyiségével kevesebb, ugyanis egy megállapodás alapján ezt a mennyiséget a kiszámított szennyvíziszap mennyiségéből levonják). A Növény- és Talajvédelmi Szolgálat 5 évenként megújítandó engedélye alapján történik a hasznosítás. A szállításhoz - mivel országhatárt átlépő tevékenység - minden évben hulladékbehozatali engedélyt kér az üzemeltető Vasvíz Zrt, a Környezetvédelmi Főfelügyelőségtől, illetve az osztrák szennyvíztisztító cégnek hulladék-kiviteli engedélyt kell kérniük az ottani illetékes

minisztériumtól. A tisztítás utáni elvezetés a tisztító gondja és felelőssége, 23.500,- m³/nap tisztított víz engedhető a Lapincs folyóba, vízjogi üzemeltetési engedélyük alapján. Ebből ténylegesen bevezet cca. 12500,- m³/nap mennyiséget, ismert további tervezett kapacitáslekötés cca. 4500 m³/nap. Fennmaradó: cca.6500 m³/nap.

Inert hulladékok

A becsült értékek alapján a keletkező települési hulladékok kb. 6-8%-át képezik, a főként épületek bontásából, felújításából, földmunkákból származó inert típusú hulladékok. A településen keletkezett nem veszélyes hulladékok mennyiségének alakulását az alábbi táblázat mutatja be összefoglalóan.

Az építési törmelék lerakása a Szentgotthárd 0146/3. hrsz-ú önkormányzati tulajdonú területen lévő törmeléklerakó telepen történt. A telep üzemeltetését az Önkormányzati Közszolgáltató Vállalat (Szentgotthárd, Füzesi út 8.) végzte. A telepre évente lerakott törmelék mennyisége kb. 1500 m³ volt. A Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség a Szentgotthárd 0146/3. hrsz-ú területen lévő törmeléklerakóra vonatkozó teljes kör környezetvédelmi felülvizsgálati dokumentációja alapján engedélyt adott a lerakó lezárására. A lezárási folyamat során határidőket is meghatározott a felügyelőség, amely a módosított 9082-1/1/2009. számú határozatban a következők: az átmeneti záróréteg kialakításának teljesítési határideje 2012. december 31., a végleges záróréteg kialakítására vonatkozó tervdokumentációt 2014. december 31-ig kell benyújtani. A területen 1 db monitoring kutat kell építeni és a vizsgálati eredményeket minden év április 30-ig meg kell küldeni a felügyelőségre. Az utóellenőrzési időszak 2016. 12. 31-ig tart. Az ingatlanoknál keletkező építési és bontási törmelékek átmeneti gyűjtése jelenleg az Önkormányzati Közszolgáltató Vállalat telephelyére kihelyezett 8 m³-es konténerben történik, amelyet megbízásuk alapján a Müllex-Körmend Kft. szállítja el és ártalommentesen elhelyez.

3/21. táblázat: keletkezett nem veszélyes hulladékok és éves mennyiségük

Hulladék	Mennyiség (t/2002.)	Mennyiség (t/2009.)
Települési szilárd hulladék	2 097	3 038
Lom hulladék	n.a.	149
Inert hulladékok	139	153
Biológiailag lebomló zöld hulladék	n.a.	653
Kommunális szennyvíziszap	n.a.	500
Összesen	2 236	4 493

3.4.1.2. Keletkező veszélyes és nem veszélyes termelői hulladékok

A háztartási hulladékok veszélyes összetevői a képződő teljes hulladék mennyiség kb. 0,7-1,2 %-át teszik ki.

3/22. táblázat: keletkezett és begyűjtött veszélyes hulladékok és éves mennyiségük

Veszélyes Hulladék	Mennyiség (t/2002.)	Mennyiség (t/2009.)
Akkumulátorok, elemek	0,8	0,8
Egészségügyi hulladék	0,8	0,72
Növényvédő szer	n.a.	n.a.
Állati eredetű	2,9	n.a.
Hulladék olaj	n.a.	n.a.

Az önkormányzat szerződést kötött a CELLA HUNGARICA Forego Kft.-vel és a lakosság számára nyilvános gyűjtőpontot létesített a Polgármesteri Hivatalban. A használt elemek begyűjtésére szolgáló speciális gyűjtőedény a Polgármesteri Hivatal I. emeleti lépcsőfordulójában került elhelyezésre. Továbbá a Képviselő-testület 26/2006. (VI.26.) számú rendeletében a környezettudatos nevelés érdekében az oktatási intézményekben is előírta a lakossági körben keletkező hulladékká vált elemek begyűjtésének megszervezését, ezért az önkormányzattal szerződött szervezet ezen intézményekben is kihelyezte a használt elem gyűjtőkonténereket.

A Gyűjtőpontokon a Gyűjtőponti Szolgáltató által biztosított, a mindenkori jogszabályi előírásoknak megfelelő, lezárt speciális szelektív gyűjtőedényeket kell elhelyezni. A gyűjtőedényen az abba bedobható hulladék fajtáját jól láthatóan és olvashatóan jelezni kell. A gyűjtőpontokra a gyűjtőedények kihelyezése, a gyűjtőedények rendszeres ürítése és elszállítása továbbá tisztántartása a mindenkori Gyűjtőponti Szolgáltató feladata. A gyűjtőpontokon kihelyezett gyűjtőedényekbe kell elhelyezni a hulladékká vált hordozható elemeket és akkumulátorokat. A gyűjtőedénybe más hulladék egyéb dolog bedobása, beöntése **TILOS!** Ha a bedobni kívánt hulladék az edény nyílásán bármilyen okból nem fér be, azt a gyűjtőponton hagyni tilos, azt tulajdonosa köteles visszaszállítani.

A teljesség érdekében foglalkozni kell nem csak a lakossági körben, hanem az ipari és szolgáltató tevékenységet végző vállalkozásoknál keletkező hulladékokkal is.

A 2004-2008. év között 54 717 440 kg mennyiségű hulladék keletkezett összesen a termelőknél, szolgáltatóknál. A keletkezett mennyiségi adatokat részletesen az alábbi táblázat mutatja be.

3/23. táblázat: a keletkező hulladékmennyiségek adatai az egyes termelőknél

Év	Veszélyes (kg)	Nem veszélyes (kg)	Összesen (kg)
2004	1 853 401	10 119 899	11 973 300
2005	1 629 916	9 987 644	11 617 560
2006	1 601 579	9 340 594	10 942 173
2007	1 891 339	10 123 849	12 015 188
2008	2 799 435	5 369 784	8 169 219
Összesen	9 775 670	44 941 770	54 717 440

A hulladéktermelő szervezetek adatait rangsorban, a keletkező hulladék mennyiségekkel, a 2008. évre vonatkozóan, az alábbi táblázat tartalmazza.

3/24. táblázat: a keletkező hulladékmennyiségek adatai az egyes termelőknél

Rangsor	Adatszolgáltató ügyfél	Hulladék mennyiség (kg)
1	General Motors Powertrain-Magyarország - gépjárműipari üzem	4 385 469
2	Arcelormittal Szentgotthárd Kft. - vas és acéltermékgyártó	3 435 459
3	E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati ZRt. - Szentgotthárd 120/20 kV-os állomás	111 030
4	Dometál Kft. - fémipari üzem	92 290
5	Lurotex Textilipari Kft - textilipari üzem	82 894
6	Fővárosi Önkormányzat Szentgot - Fővárosi Önkormányzat Pszichiátriai Betegek Otthona	14 064
7	Hegyhát Br. Kft - Baromfi telep istállók (5 db)	12 031
8	Szombathelyi Tangazdaság Zrt. - Szentgotthárd-Jakabháza szarvasmarha telep	8 486
9	Kóbor Tamás - Jakabháza baromfitelep	6 871
10	Szombathelyi Erdészeti ZRt - Erdészeti Rt.	5 290
11	Vasi Konvoj Fuvarozó És Szolgáltató Kft - Vasi Konvoj Kft.	2 209
12	Lukoil Magyarország Kft - töltőállomás (Rábaüzes)	1 815
13	Vas Megyei Markusovszky Kórház Nonprofit ZRT. - Szentgotthárdi telephely	892
14	Varga József Gábor - Karosszéria és fényezőműhely	841
15	Szombathelyi Tangazdaság Zrt. - Mezőgazdasági Üzem	800
16	Offner László - telephely	800
17	MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. - Üzemanyag-töltő állomás	718
18	Polgármesteri Hivatal - rendelőintézet	464
19	Csemege-Match Zrt. - 697. bolt	320
20	Marena Cipőgyártó Kft - Fémszerkezet-gyártó üzem	305
21	Agip Hungaria Zrt. - AGIP Rábafüzes üzemanyag-töltő állomás	200
22	Plus Élelmiszer Diszkont Kft. - Plus üzlet	141

23	Simon Belsőépítész Kft - bútorüzem	109
24	Vörös Kft. - Vörös Kereskedőház	78
25	Pujante Magyar-Francia Csomagolóanyag Gyárto És Kereskedelmi Kft - ládagyár	35
26	Schweizer Zahnarzt-Menedzsment Kft. - Schweizer Zahnarzt-Menedzsment Kft. Szentgotthárdi rendelője	18
27	Önkormányzati Közzszolgáltató Vállalat - telephely	5

A termelőknél keletkezett hulladék fajtákat, típusokat, a hozzá tartozó mennyiségekkel részletesen a 2008. évre vonatkozóan a **7. melléklet** tartalmazza.

3.4.1.3. Kiemelt hulladékáramba tartozó hulladékok típusai és adatai

Csomagolási hulladék

A 94/2002. (V.5) Korm. rendelet a csomagolási hulladékokkal kapcsolatos részletes szabályozással foglalkozik. Csomagolás alatt érthető a termék, áru befogadása, megóvása, kezelése, szállítása, értékesítése érdekében felhasznált csomagolóanyag. Csomagolási anyagfélések: műanyag, papír, karton, fém, fa, textil, üveg, kompozitok.

A szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 2008-ban 2 910 volt.

3/25. táblázat: a keletkezett csomagolási hulladékok mennyisége

Hulladék	Mennyiség (t/2002.)	Mennyiség (t/2009.)
Papír és karton	14,6	48
Műanyag	11,9	34
Fa	13,5	n.a.
Fém	9	n.a.
Vegyes összetételű kompozit	22,5	n.a.
Egyéb, kevert	27	n.a.
Textil	9	n.a.
Üveg	14,6	32
Összesen	122,1	114

Szentgotthárdon a szilárd hulladékkezelési közzszolgáltatás fejlesztése céljából 2004. február 01-től 16 db gyűjtőszigeten indult meg a papír-, az üveg-, és PET palack hulladékok szelektívgyűjtése, amelyet 2004. évben az Ifjúsági Park bejárata elé kihelyezett 1 db hulladékgyűjtő szigettel lett bővítve. Az így

összegyűjtött csomagolási hulladék a szolgáltató Müllex Kft-n keresztül másodnyersanyagként újrahasznosító cégekhez kerül. (Hunguard Glass Kft. Orosháza, Avermann-Holvex Kft. Miskolc, Duparec Kft. Budapest, Dunapack Rt. Budapest, Plastway Kft. Törökbálint). Bevezetésre került az ingatlanonkénti sárga zsákos szelektív gyűjtés is. A gyűjtésbe bekapcsolódó lakosság, ingatlanonként zsákba tudja gyűjteni a papír-, a fém-, és a m anyag csomagolási hulladékot, illetve az italos kartondobozokat.

Az egyes hulladékfajták csak az arra rendszeresített konténerekbe rakhatók. A konténerekbe más hulladék egyéb dolog bedobása, beöntése *TILOS!* Ha a bedobni kívánt hulladék a konténer nyílásán bármilyen okból nem fér be, azt a hulladékgyűjtő szigeten hagyni tilos, azt tulajdonosa köteles visszaszállítani.

Biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmú hulladékok

A biológiai úton lebomló szerves anyagú hulladék közül a települési hulladékban nagy mennyiségben megjelenő a városi parkok, közterületek fenntartása során keletkező növényi hulladékot a parkfenntartási feladatokkal megbízott Önkormányzati Közszolgáltató Vállalat 2008. augusztusától a heiligenkreuzi komposztáló telepre szállítja, akik ingyenesen elvégzik az általuk kiszállított hulladéknak a komposztálást.

3.4.2. ZAJTERHELÉS

A településen a 22/2001. (VI.28.) helyi önkormányzati rendelet foglalkozik a zaj- és rezgésvédelmi kérdésekkel. A város belterületének zajvédelmi szempontú besorolását a **8. melléklet** tartalmazza.

A közúti közlekedés számítási eredményeiből látható, hogy mind a 2002-es forgalomszámlálási adatokból, mind a 2013-ra prognosztizált értékekből számított hangnyomásszintek a vizsgált bekötő és összekötő utakon jelentősen (5-9 dB-lel) meghaladja a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet mellékletében meghatározott határértékeket, kivéve a 7458. számú és a 7455. számú összekötő utak nappali forgalma. Külön ki kell emelni a 7459. sz. Ráabafüzeset Szentgotthárdal összekötő utat, ahol a nappali forgalom 9,7 dBes túllépést okoz. Feltűnő, hogy a 7454. sz. vasszentmihályi út Máriaújfalu és Kethely közötti szakaszán éjjel magas a túllépés értéke, 8,2 dB. Az elsőrendű főútvonalon Jakabháza térségében is nagymértékű (nappal 5 dB-lel, éjszaka 8,1 dB-lel) a határérték túllépés.

A túllépés mértéke a forgalom növekedésével 2013-ra tovább növekedik, amennyiben nem épülnek meg addig az elkerülő útszakaszok, városi körgyűrű.

A határértékek az alábbiak: a bekötő és összekötő utak mentén, lakóterületen (kisvárosias, falusias beépítésnél) 60 dB nappal, illetve 50 dB éjszaka. Az I. rendű főút mentén, lakóterületen (kisvárosias, falusias beépítésnél) 65, illetve 55 dB. A 8-as főút által okozott zajterhelés kardinális kérdés Rábafüzesen és Jakabházán, ezért érdemes vele egy kicsit részletesebben foglalkozni, érdemes azt megvizsgálni, hol teljesül a határérték, ill. a távolság függvényében hogyan alakul a hangnyomásszint.

Van olyan lakóház, amely közvetlenül az út mellett található (7,5 m), ott tehát maximális a terhelés. A 19 méteren belül lévő lakóháznakál határérték túllépés van, 19 m-nél teljesül a határérték nappal. Éjszaka pedig 34 méternél és azon túl teljesül csupán az előírt 55 dB. Az újonnan létesíteni kívánt, zajt kibocsátó üzemekre a kibocsátási határérték megállapításánál a 8/2002.(III:22.) KöM-EüM együttes rendelet 1.sz. mellékletében foglalt 2. sorszámú (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű) lakóterület területi funkcióra előírt határértékeket kell (nappal 50 dB, éjjel 40 dB) figyelembe venni.

A településen az új tervezésű és megváltozott terület felhasználású területeken fenti számon megjelölt rendelet 3.számú melléklete az irányadó. Szorgalmazni kell a 8-as főút elkerülő szakaszainak megépítését (Jakabháza). Szorgalmazni kell a 7459. sz. összekötő út tehermentesítését. Különösen nagy figyelmet kell fordítani az Őrségi Nemzeti Park közelségére, hiszen védett természeti területként még alacsonyabbak a határértékek.

A város belterületén tilos akár emberi hanggal, akár hangszerrel, vagy más technikai, illetve egyéb eszközzel a köznyugalmat és a közcsendet sértő zaj okozása, különösen:

- erős zajjal járó ipari tevékenység folytatása;
- zajt keltő munkák végzése (különösen: fűnyíró-gép, kapológép, betonkeverő, fűrész-gép, stb. használata) 20.00-07.00 óra között, vasárnap és ünnepnapon 08.00 óráig;
- 22.00 órától 08.00 óráig a szabadban, vagy nyitott ajtajú, illetőleg nyitott ablakú helyiségben a csendet hangos énekléssel, zenével vagy egyéb módon való zavarása; általában minden olyan tevékenység, amely mások pihenését, nyugalmát bármilyen módon zavarja vagy zavarhatja.

Zajt előidéző üzemi létesítmény létesítése, üzembe helyezése, illetőleg meglévő üzemi létesítmény felújítása, bővítése és korszerűsítése, illetve jelentős építési munka esetén a jogszabályban írott

eljárási rend szerint csak a jogszabályban meghatározott, megengedett zajterhelési határérték biztosításával engedélyezhető.

A város területén a hangsugárzó berendezéseknél (szabadtéri üzemeltetés esetén) a zajterhelési határértékeket a 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet melléklete tartalmazza. Zajterhelési határérték túllépése nem engedélyezhető.

Engedély nem adható ki a város területén a megengedettnél nagyobb zajt, vagy rezgést okozó tevékenység folytatására, az ilyen tevékenységgel járó létesítmény telepítésére.

A meglévő ipari és egyéb létesítmények csak a vonatkozó környezetvédelmi jogszabályi előírások betartásával üzemeltethetők, fejleszthetők. A már meglévő, a környezetbe zajt kibocsátó ipari és egyéb létesítmény fenntartója köteles zaj-gátló, szűrő berendezéssel a környezeti káros hatást az előírt érték alá csökkenteni. Ezen kötelezettség nem teljesítése esetén a létesítmény üzemeltetése, nyitva tartása korlátozható, működési engedélye visszavonható.

Hangsugárzó berendezés csak abban az esetben és olyan módon működtethető, ha az zajvédelmi szempontból megfelel a város rendezési tervében továbbá az önkormányzati rendeletben előírtaknak.

Adott terület zajterhelési alapértékeit a mindenkori rendezési tervekben megjelölt területi funkció alapján kell meghatározni.

A város csendes övezeteihez tartozik a rendezési terv szerint 1. számú övezetbe sorolt terület:

- az üdülőterület, a kórház, a szanatórium területe, a közparkok területe és a védett természeti terület.

Csendes övezet a rendeltetése miatt zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmény. Az övezetben zajt előidéző új tevékenység, valamint a meglévő zajkeltő tevékenység bővítése nem engedélyezhető.

A különleges zajokozás nem lehet olyan mértékű, mely érzékszervi észleléssel megállapíthatóan az emberek nyugalma jelentős mértékben zavarja. A különleges zajhatások kategóriájába tartozik különösen az olyan létesítmények és eszközök alkalmi, vagy rendszeres működtetése, mint:

- szabadtéri színpad, kerthelyiség, zenekari próbaterem, térzene, játszótér;
 - bármely zenés vagy táncos szórakozóhely, vendlátó-ipari egység;
 - kemping, sportpálya, strand;
-

- vasút- és autóbusz-állomás, ha azoknak szabadban elhelyezett hangsugárzó berendezése van, illetőleg ha a létesítmény tereiből a hangsugárzó berendezés működése során zaj hallatszik ki; Hirdetésre, figyelemfelkeltésre, tájékoztatásra használt és szabad, vagy zárt térben elhelyezett bármilyen hangsugárzó berendezés működésénél, hangsugárzó berendezés működtetéséhez bejelentés szükséges.

A 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet alapján a település lakóterület, mely kisvárosias, kertvárosias beépítésű. A határértékek: Lakó- és intézményterület laza beépítésnél: nappal 50 dB; éjszaka 40 dB. Stratégiai zajtérkép nem készült a településre.

3/26. táblázat: a település területén megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szint dB alapértékeit (zajterhelés alapértéke) -a település rendezési terve alapján-

	Megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szint dB Nappal (6.00-22.00)	Megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szint dB Éjszaka (22.00-6.00)
Lakóterület (kisvárosias)	50	40
Gazdasági terület	60	50
Oktatási intézmények területe, temetők, zöldterület	50	40
Lakóterület (nagyvárosias)	55	45

3/27. táblázat: imissziós zajhatárértékek lakó- és középületek helyiségeiben megengedett egyenértékű „A” hangnyomás-szintek

Helyiség megnevezése	Megengedett „A” hangnyomás-szint dB	
	Nappal	Éjjel
Tantermek, előadótermek oktatási intézményekben	40	-
Étkezőkonyha, étkezőhelység lakóépületben	45	-
Kórtermek és betegszobák	35	30
Lakószobák lakóépületekben	40	30

3/28. táblázat: a közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei a zajtól védendő területeken (dB)

	1*		2*		3*	
	Nappal 06-22 h	Nappal 06-22 h	Nappal 06-22 h	Éjjel 22-06 h	Éjjel 22-06 h	Éjjel 22-06 h
Lakóterület (kisvárosias)	50	40	55	45	60	50
Gazdasági terület	65	55	65	55	65	55
Oktatási intézmények területe, temetők, zöldterület	55	45	60	50	65	55
Lakóterület (nagyvárosias)	60	50	65	55	65	55

1*Kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra

2* Az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól, a vasúti mellékvonaltól és pályaudvarától,

3* Az országos közúthálózatba tartozó gyorsforgalmi utaktól és főutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő belterületi gyorsforgalmi utaktól, belterületi elsőrendű főutaktól és belterületi másodrendű főutaktól, az autóbusz-pályaudvartól, a vasúti fővonaltól és pályaudvarától,

3.4.3. OKTATÁS, NEVELÉS, KÉPZÉS

Magyarországon a környezeti tudatosság - sajnos - még nagyon alacsony szinten áll. A környezet védelmének szempontjából hosszú távon a belső motiváltságon alapuló környezettudatos magatartásformák alapján létrejött cselekvések a legelőnyösebbek, mert olyan területeken is hatnak, amelyek nincsenek közigazdaságilag, vagy jogilag szabályozva, szemben azokkal, amelyeket a bírsághatásra történő kényszerből vagy gazdasági érdekből végzetek el.

A belső motiváltságon alapuló környezettudatos viselkedés hosszú évek több irányból érkező tudatformálásnak a hatására alakul ki.

A környezeti tudat kialakításában életkortól függően más és más eszközök lehetnek a segítségünkre.

Ilyen eszközök a:

- családi nevelés
- intézményes oktatás (gyermek- és fiatalkor)
- média
- önkormányzati hatáskörbe tartozó eszközök
- társadalmi szervezetek által felvállalt tevékenységek

➤ *Családi nevelés:*

Jövők szempontjából alapvető jelentőségű, hogy a felnövekvő generációk természethez, környezethez való viszonyát sokkal magasabb szintre emeljük. A természet tiszteletére való nevelést a kisgyermek születésétől kell kezdeni. Értelme kibontakozásával párhuzamosan az alapvető normák beépítését (nem szemetelünk, nem tépjük le a virágokat, rendben tartjuk környezetünket stb.) el kell végezni. Jó esetben ez a családban így történik.

➤ *Intézményes oktatás:*

Felnőttkorban már nagyon nehéz a környezethez való viszonyt megváltoztatni, ezért meghatározó - a családon kívül - az iskola és az óvoda szemléletformáló szerepe. Sőt, az oktatási intézményekben megismert szemléletet a gyerekek hazaviszik, ez jó esetben némi változást eredményez szüleik gondolkodásmódjában is. Ha nem, az óvodai nevelés hivatott ezt a hiányosságot pótolni. Az óvodák pedagógiai programjának fontos eleme kell, hogy legyen a környezeti nevelés.

Az általános iskola az alsó tagozatában a környezetismeret és az osztályfőnöki órák keretében van lehetőség a környezet- és természetvédelem kérdéseivel foglalkozni. Az osztálykirándulások, a természetben - pl. erdőben, vízparton - megtartott órák az ott szerzett élmények segítségével hozzájárulhatnak a szemlélet elmélyítéséhez. Felső tagozatban a földrajz, a biológia, a kémia, a fizika és az osztályfőnöki órák az aktuális tananyaghoz kapcsolódóan keretet adnak a környezetvédelem kérdéseinek már elmélyültebb, de a gyerekek életkorának megfelelő szintű tárgyalására. A szaktárgyi

órákon kívül érdemes ökológiai szakkört szervezni. Terepen végzett megfigyelések, téli madáretetés, savas eső programba való bekapcsolódás, önálló kiselőadások tartása, stb. színes program lehet az érdeklődő tanulók számára. Ha módjában áll az iskolának, - esetleg önkormányzati segítséggel - érdemes iskolakertet kialakítani, melyben különböző növényi társulások bemutatására, tanulmányozására van lehetőség. A tápanyag utánpótlás biztosítására ki lehet egy kisebb komposztálót is alakítani, ahova a gyerekek akár otthonról is hozhatják a szerves konyhai hulladékot. (Ezzel a szelektív hulladékgyűjtés is részben megalapozható.)

Régóta jól működő tevékenység az iskolák által szervezett papírgyűjtés. Ez kiegészülhet a fém hulladékok gyűjtésével is. Érdemes az elhasznált elemek gyűjtését is megszervezni, tárolásuk helyigénye kicsi, de az elszállítást, megsemmisítést biztosítani kell. Az országban több olyan cég is található, amelyek ezzel a tevékenységgel foglalkoznak. A tanulók motiválásában szerepe lehet a leadott darabszámokhoz kapcsolódó tanári, igazgatói dicséreteknek is. Az elemek gyűjtése megfelelő műanyag vagy karton dobozok kihelyezésével kiterjeszthető kereskedelmi egységekre is, így a felnőtt lakosság is bevonható az akcióba.

➤ *Média*

Az allergiás, asztmás megbetegedések számának rohamos emelkedése kapcsán a figyelem középpontjába kerültek az allergizáló polleneket termelő növények, főleg legagresszívebben ható képviselőjük, a parlagfű. Egy szál virágzó parlagfű több milliárd virágpor szemcsét képes a levegőbe juttatni, melyből légköbméterenként ötven pollen szemcse már elegendő allergiás reakció kiváltására. Bár a parlagfű kiirtása az ország területéről csak kormányzati szinten és több éves következetes munkával valósítható meg, nagyon fontosak a térségi, települési szinten szervezett akciók is. Ebben nagy segítségre lehet a média, volt is rá példa a közelmúltban, de a helyi média is szervezhet az iskolák bevonásával parlagfű gyűjtési akciót.

Akár osztályok közötti, egyéni verseny is hirdethető, melyben a legtöbb növényt begyűjtők jutalma pl. osztálykirándulás, kerékpár, különböző sporteszközök, stb. lehet. A parlagfű-mentesítési akció kiterjeszthető a felnőtt lakosságra is, a begyűjtött parlagfűért cserébe virágpalántákat, cserjéket esetleg facsemetéket is adhat az önkormányzat. (Ezek származhatnak a környékbeli kertészetek felajánlásaiból is.) Nagyon fontos, hogy a parlagfűvet még a virágzás előtti időszakban, és akkor is lehetőleg kesztyűben gyűjtsék, ugyanis a bőrrel való kontaktus kapcsán is kialakulhat túlérzékenység.

➤ *Önkormányzati hatáskörbe tartozó eszközök:*

Mivel a település vonatkozásában a környezeti adatok, a fejlesztési elképzelések és az orvoslás hatósági eszközei az önkormányzatnál, illetve a polgármesteri hivatalban futnak össze/jelennek meg, így a polgárbarát települési önkormányzatnak nem csak lehetőségei, de feladatai is vannak ezen a téren. Ilyen eszközök a nyilvánosság biztosításán túl, az éves környezeti állapot jelentések közzététele és indokolt esetekben a *lakossági fórumok* meghirdetése a tájékoztatás oldaláról.

Ezen túlmenően számos kezdeményezést lehet támogatni a különböző alapjaikból pl. táborok, *környezeti nevelő programok, rendezvények*, a kultúrált szabadidő eltöltését - s így a környezeti nevelést is - szolgáló parkok; erdei óvoda és iskola programok szervezése az intézmények számára; zöldterület illetve játszótér fejlesztések/korszerűsítések, amelyek közvetetten szolgálják a környezeti nevelés ügyét. Kiadványok megjelentetésének támogatásával hozzájárulhat a szélesebb rétegek természeti környezetünkről való ismeretterjesztéséhez.

Lehetőség nyílik az önkormányzatok számára az Európai Autómentes Naphoz történő csatlakozás, mely rendezvény nem csak a kerékpáros közlekedés népszerűsítésében, de a környezettudatosságra nevelésben is jó alkalom lehet.

➤ *A társadalmi szervezetek által felvállalt tevékenységek:*

Évente hulladékgyűjtési akciókat szervez az Önkormányzat az iskolások, civil szervezetek, közfoglalkoztatottak bevonásával, amely során a város egész területén gyűjtik az elszórt hulladékot. Az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása pedig folyamatosan történik az Önkormányzati Közszolgáltató Vállalat és a civil szervezetek bevonásával.

Számtalan lehetőség kínálkozik még a felsoroltakon kívül is a környezeti nevelésben, melyek feltárása és kidolgozása az önkormányzat, a pedagógusok és a civil önszerveződő csoportok együttműködése által valósítható meg.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium meghirdette Erdei iskola programját, mely a környezettudatos oktatást, nevelést hivatott elősegíteni. A program célja, hogy minden iskolás gyermek legalább egyszer eljusson bentlakásos erdei iskolába. A terepi környezeti nevelés feltételrendszerének fejlesztésével elősegítse a fenntartható fejlődés megvalósításához szükséges értékrend, gondolkodásmód, életvitel, viselkedés kialakítását. Lehetőséget biztosítson arra, hogy a gyerekek felfedezzék és megértsék a természet, a közösség és az egyén kapcsolatait, összefüggéseit,

ezáltal kialakuljanak azok a készségek, képességek, amelyek elősegítik a környezeti problémák megoldását illetve elkerülését.

A program támogatói:

- Oktatási Minisztérium;
- Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium;
- Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Turisztikai Hivatala;
- Európai Integrációs Ügyek Koordinációjáért Felelős Tárcánélküli Miniszter (Miniszterelnöki Hivatal);

A program pályázatait lebonyolító szervezet: Az Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatósága; A program koordinátora: Környezeti Nevelési és Kommunikációs Programigazgatóság

Az erdei iskola program feladatai

- Támogatni a gyerekek erdei iskolában való részvételét.
- Segíteni az iskolákban az erdei iskolázáshoz szükséges szakmai háttér megteremtését.
- Kialakítani, fejleszteni azt a minősített szolgáltatói kört, mely az erdei iskolázás mellett bázisa lehet a minőségi turizmusnak, ökoturizmusnak, fenntartható vidékfejlesztésnek, egészséges életmódra nevelésnek is.
- Mind az iskolák mind a szolgáltatók számára:
- Elegendő segédanyagot, szakmai háttéranyagot és kidolgozott programmintákat biztosítani;
- Támogatni az igényeknek megfelelő képzési kínálatot és segíteni a szakértői háttér kialakulását.

A város és a kistérség fő oktatási intézménye a Szentgotthárd Város és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás által fenntartott Szentgotthárdi Integrált Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény (SZOI). Intézményegységei: Vörösmarty Mihály Gimnázium, Arany János Általános Iskola, Széchenyi István Általános Iskola, Takács Jenő Alapfokú Művészetoktatási Intézmény. Középfokú szakoktatást a III. Béla Szakképző Iskola és Kollégium biztosít.

Szentgotthárd város kulturális intézménye a Művelődési Ház és a Színház. A Színház épülete (Széll Kálmán tér 7.) ad helyet a városi ünnepeknek, az intézmények programjainak, a színházi előadásoknak és a Városi Galériában a kiállításoknak. 2007 óta a színház épületében működik a CADSES Interreg III.B pályázati támogatásból létrehozott Turisztikai Információs Központ. A Művelődési Ház (Kossuth L. u. 7.) épületében folyik a rendezvények előkészítése, itt próbálnak a város amatőr

művészeti csoportjai, itt kerülnek megrendezésre a közhasznú tanfolyamok. Az intézményhez tartozik még a Kossuth Mozi (Hunyadi u.1.) valamint hat városrészi klub.

3.4.4 KÖRNYEZETBIZTONSÁG

Az emberiség fejlődésének egyik legnagyobb kihívása a globális és a helyi szintű biztonság megteremtése, ennek keretében a fenntartható fejlődés környezetbiztonsági garanciáinak szavatolása. A legmagasabb nemzetközi szintű fórumokon is kiemelt fontossággal kezelik a környezetbiztonság ügyét, amelynek időszerűségét az élet egyre gyakrabban igazolja a különböző súlyos, ipari eredetű környezeti katasztrófák bekövetkezésével.

Az utóbbi években egyre gyakrabban jelentkező nyári „felhőszakadások” alkalmával nagy mennyiségű csapadékvíz elvezetését kell biztosítani, havária helyzet elkerülése érdekében a befogadók vizsgálata szükséges, valamint a hiányzó árokrendszer kiépítése és a meglévő elvezető árkok folyamatos karbantartása és felülvizsgálata.

A rendkívüli események minden esetben a lakosságot valamint a természetes és épített környezetet is veszélyeztetik, így a problémával való foglalkozás elengedhetetlen.

3/29. táblázat: hatósági kötelezések az elmúlt években

Cég neve	Határozat száma	Kiadmányozó hatóság	Határozat tárgya	Kiadmányozás ideje	Bírság összege (Ft)
ENI Hungária Zrt.	006/2002.	Nyugat-dunántúli KTVF	Kármentesítési monitoring elrendelése	2002.12.20.	-
Hegyhát Br. Kft.	001/2003.	Nyugat-dunántúli KTVF	Baromfi istálló kötelezés	2003.06.16.	-
Lurotex textilipari Kft.	001/2004	Nyugat-dunántúli KTVF	Hulladékgazdálkodási bírság	2004.01.15.	149 580
Lurotex textilipari Kft.	002/2002	Nyugat-dunántúli KTVF	Légszennyezési bírság	2002.07.03.	300 000
Szentgotthárdi Kaszagyár Zrt.	008/2003	Nyugat-dunántúli KTVF	Állapotértékelés felszín alatti vízre	2003.12.09.	-
Vogel&Noot Kft.	002/2000	Nyugat-dunántúli KTVF	Veszélyes hulladék bírság	2000.10.20.	200 000

A város rendelkezik környezetvédelmi alappal. Az alap bevételei a következő forrásokból származnak: az önkormányzat által kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege, a területi környezetvédelmi hatóság által a település területén kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének harminc százaléka, a környezetterhelési díjak és igénybevételi járulékok törvényben meghatározott része, a települési önkormányzat környezetvédelmi célokra elkülönített összege. Az alap a 2009. évi költségvetésben: 1 millió Ft összeget tett ki.

A talajterhelési díj egyes kérdéseiről a 26/2004. (VIII.27.) önkormányzati rendelet foglalkozik. A műszakilag rendelkezésre álló közcsatorna-hálózattal ellátott területen, a hálózatra nem csatlakozó kibocsátó esetén, talajterhelési díj fizetése kötelező, a rendeletben meghatározottak szerint.

4. Helyzetértékelés

A környezet állapotát befolyásoló fő hajtóerők a társadalmi, szabályozási és gazdasági tevékenységek.

A hajtóerőkből származó környezetterhelés legfőképpen:

- a természeti erőforrások felhasználása
- a tér- és területhasználat
- a környezeti kibocsátás, környezeti elemek terhelése

A hajtóerők hatásai általában komplexen jelentkeznek, a környezetre gyakorolt hatásaik nehezen elkülöníthetők. A környezet állapotát befolyásoló társadalmi folyamatok mint hajtóerők nehezen mérhetőek.

A környezeti értékekhez való viszonyulás, az azokkal való bánásmód társadalmi hajtóerői:

- a berögzült szokások, tradíciók
- nevelés és oktatás során megszerzett ismeretek
- életmód, fogyasztási szokások
- a korunkra erős befolyást gyakorló médiakultúra

4/1. táblázat: helyzetértékelés

Társadalmi hajtóerők	Helyzetértékelés
Kultúra	A hagyományos önellátó kultúrát a fogyasztási javaktól való függőség kultúrája váltotta fel. Erőforrások fokozottabb igénybevétele következtében a fenntarthatóság csökkent, a környezetterhelés megnőtt.
Nevelés, oktatás	A környezeti nevelés intézményrendszere kiépült (óvodai, iskolai képzés). A felnőtt társadalom tudatformálása azonban még hiányos, sőt a médiakultúra révén erősen derogált.
Környezeti informáltság	A lakosság környezeti információkhoz való hozzájutása, ezáltal a környezeti demokrácia rendszere még nagy kívánnivalót maga után.
Környezeti értékrend	Jelenleg a környezeti értékrendek szélmalomharca folyik, a mesterségesen generált fogyasztói szokásokkal szemben. Az erősebb érvényesül elve alapján pedig egyenlőre a fogyasztói szokások dominálnak, míg a környezeti szempontok háttérbe szorulnak. Ennek oka elsősorban a reklámhadjáratok tudatos fogyasztásra való ösztönzése, az emberek értékrendjének befolyásolása. Megoldást csak a hasonló intenzitású tudatformáló médiakampányokkal lehetne elérni.

Fogyasztás	Gáz A fogyasztott gázmennyiség fokozatosan nőtt az elmúlt években, ezzel párhuzamosan pedig csökkent, a hagyományos tüzelőanyagok felhasznált mennyisége.
	Áram A lakossági villamos energia fogyasztó berendezések száma gyarapodott (készenléti üzemmódú szórakoztató elektronikai cikkek, légkondicionáló berendezések.)
	Közlekedés A személygépkocsik száma és a használat mértéke is emelkedett.
	Víz A lakossági vízigény folyamatosan nő a településen.
Szabályozás, igazgatás	Az EU konform szabályozások kialakítása a környezeti terhelések csökkentését hozták magukkal.
Helyi rendeletek, tervek alkotása	Az önkormányzati rendeletek nagy hatással vannak a környezet alakítására pl.: hulladékgazdálkodási tervezés, rendezési tervek, helyi építési szabályzatok, közszolgáltatás szabályozása, közösségi közlekedés, forgalomszervezés, köztisztaság, belterületi vízrendezés, stb.
Jogkövetés	A környezeti célok sokszor még alul maradnak a gazdasági érdekérvényesítés során.
EU fejlesztési források	A környezetvédelmi EU-s támogatások elsősorban az infrastruktúra kiépítését segítették elő.
Adózás	Sajnos egyelőre még nem tartunk ott, hogy az adózási rendszer megfelelő differenciát tenne azok között, akik túlhasználják a környezetet és akik kímélőbb módon használják.
Gazdasági hajtóerők	Az elmúlt évek gazdasági prioritása a versenyképesség javítása volt, ami a legtöbb esetben negatívan ha a környezeti értékek védelmére, megőrzésére.
Ipar	1990-es években megjelent az új struktúra, élén a General Motors Hungary OPEL autógyára és a Selyemgyár utódaként a Lurotex, melyeknek jellemzője a magas technikai színvonal és az alacsony élőlumka igény. Szentgotthárd iparszerkezete átalakulóban van, tradicionális ágazatai megszűnés előtt vagy annak közelében állnak. Az Ipari Parki részek, egyes esetekben cégek cserélődésével stabilan működnek. Ipari területek több helyen is megjelennek a várostestben, egyesek környezetüket zavarják.
Mezőgazdaság	A mezőgazdaság gépesítettsége alacsony szintű, ami kisebb energiafelhasználást von maga után. Negatív tendencia viszont, a műtrágya és növényvédő szer felhasználása. Ugyancsak negatív tendencia, hogy a termelés meghatározó tényezője nem a helyi adottságokra való építés, hanem a piaci árak és támogatások. Az állattenyésztés volumene csökkent ami kisebb környezetterheléssel jár.
Élelmiszeripar	Az élelmiszeripar jelentősen visszaesett a multinacionális cégek térnyerése következtében.
Energia és anyaghasználat	A település fejlődésével az energiaszükségletek is folyamatosan emelkedtek. Kiemelkedő szerepe van az ipari tevékenységnek.
Szállítványozás	A kereskedelmi, ipari aktivitás növekedésével szoros párhuzamban, a közúti szállítás intenzitása is nő. A kibocsátások mértéke megnőtt (pl: levegő, zaj), ezáltal egészség és környezetkárosító hatásuk fokozódott.

Turizmus	A település turisztikai adottságaiban nagyobb lehetőségek rejlenek még, amit ki lehetne használni. A turizmus fejlődése nagy mértékben hozzájárul a természeti és épített környezet értékeinek a megbecsüléséhez. A termálfürdőre alapozott szálláskapacitás bővítés ösztönzése és az egyéni családi, kisvállalkozások idegenforgalmi szektorban történő aktivizálása Szentgotthárdon, és a szentgotthárdi kistérségben 80-100 új munkahelyet teremthet.
Településszerkezet, infrastruktúra	Az urbanizáció hatására a beépített területek aránya megnőtt. A kis területeken koncentrálódó lakosság okozta környezetterhelés mértéke megnőtt. A terhelést ellensúlyozó környezeti beruházások, infrastruktúrafejlesztések - EU-s támogatások hatására - folyamatosan előre haladnak.
Csatornázottság	A közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások több mint 80%-a be van kötve a szennyvízcsatorna-hálózat rendszerébe, így az ellátottság megfelelő.
Hulladékkezelés	A szelektív hulladékgyűjtési rendszer megfelelően kiépített. Környezetet szennyező helyi lerakót bezárták. A keletkező települési szilárd hulladék környezetkímélő módon szigetelt lerakóba kerül.
Beépítettség növekedése	A szabad talajfelszín beépítettségének, tartós fedettségének növekedése fokozza a terület érzékenységet a klimatikus hatásokkal szemben, mivel a talajok anyag és energiaforgalomban betöltött szerepét korlátozzák (pl.: csökken a CO ₂ megkötő képesség, vízraktározó képesség).
Zaj és rezgésvédelem	Az összekötő és bekötőutak mentén nagy a zajterhelés (pl: 7459. sz. Rábfüzes-Szentgotthárd)

Vannak olyan jelentős komplex folyamatok környezetünkbe, melyek működésük során a hajtóerőkre, azaz a társadalomra és a gazdaságra visszahatnak. A NKP III. ezen komplex jelenségek közül hármát emel ki, melyek az elkövetkező évek legfontosabb környezeti kihívásainak tekinthető. Az éghajlatváltozás hajtóerői minden ágazatban kifejtik hatásukat. Az üvegházhatású gázok kibocsátását az energia és anyagfelhasználás mértéke nagyban befolyásolja. A lakosság illetve a közúti közlekedésben részt vevő felek szerepvállalása nem tekinthető környezettudatosnak a kibocsátás csökkentése, az energiahordozókkal történő takarékoság területén. Megoldást a takarékoságra és hatékonyságra ösztönző támogatáspolitikát hozhat eredményt. A kibocsátás csökkentés mellett fontos feladat a nyelő-kapacitások (erdők) átgondolt bővítése. A legutóbbi nemzetközi elemzésekből kitűnik, hogy a feltételezett globális éghajlatváltozás által veszélyeztetett régiók között van a kelet-közép-európai térség és ezen belül különösen érzékeny az Alföld területe. Az elmúlt 10-15 évben végzett nemzetközi és hazai kutatások alapján a térségében az üvegházhatás erősödésével a következő évtizedekben a feltételezett globális átlagnál nagyobb mértékű hőmérséklet-emelkedés várható, de ennek mértéke csak nagyon bizonytalanul becsülhető. Mindezen éghajlati változások érintik Szentgotthárd település területét is, ezért fontos megfelelő stratégiát kidolgozni a káros hatások ellen. Egyúttal éghajlatunk szárazabbá és napfényben gazdagabbá válása valószínűsíthető a globális melegedés kezdeti, néhány évtizedes időszakában. Tehát a földi éghajlat változásának ebben a

szakaszában bekövetkező melegedést a tenyészidőszak vízellátottságának romlása kísérheti, amit a csapadék valószínű csökkenése mellett a hőmérséklet emelkedése és a felhőzet csökkenése miatti párologtató-képesség növekedés is súlyosbít. A globális éghajlatváltozás erősödésével, több fokos melegedés esetén a regionális következmények, különösen a csapadék jellemzői lényegesen megváltozhatnak. A légköri szén-dioxid-koncentráció megduplázódása esetén - a globális modellek eredményeiből kiindulva - hazai kutatók azt mutatták ki, hogy térségünkben az éves csapadékmennyiség kis mértékben növekedhet. Ugyanakkor a becslések szerint az átlagon „belül” a nyári és őszi csapadékmennyiség csökkenése mégis gyakoribb aszályokat eredményezhet. A mérvadóbb becslésekhez azonban további vizsgálatokra van szükség. Az éghajlatváltozás régióként eltérő módon és mértékben - a hőmérséklet, a csapadékviszonyok, a párologás, a szélsőséges időjárási jelenségeken keresztül - hatást gyakorol a természeti rendszerekre, az emberi egészségre, a talajra, a vízháztartásra és vízgazdálkodásra, a mezőgazdaságra és az erdőgazdálkodásra, az energiagazdálkodásra. A feltételezett globális éghajlatváltozás lehetséges térségi hatásaira ismételten ráirányították a figyelmet a közelmúlt szélsőséges meteorológiai és hidrológiai viszonyai. A vízháztartás és a vízgazdálkodás szempontjából meghatározó jelentőségű, hogy globális szinten a melegebb éghajlat átlagosan nagyobb csapadékot fog eredményezni, de egyúttal a magasabb hőmérséklet nagyobb párologást is jelent. Ez azonban regionálisan számottevő és akár eltérő előjelű változásokkal járhat együtt, de ezek a becslések sokkal bizonytalanabbak és nagyban függenek a helyi éghajlatot alakító tényezőktől. Többféle vizsgálat szerint a térségben is végbemenő melegedés mellett a következő évtizedekben - tehát a további változások kezdeti szakaszában - várhatóan a csapadék mennyisége csökken, ami többek között az aszályok gyakoriságának növekedését eredményezheti. A klíma szárazabbá és melegebbé válása jelentős hatással lehet Szentgotthárd település álló és folyóvizeire. A változó hidrológiai folyamatoknak számos ökológiai következménye is lehet. Különösen a nyár végi kisvízi időszakokban a vízminőség leromolhat. Szárazabb és melegebb éghajlaton ez a rossz vízminőségi állapot gyakoribbá válhat, aminek ökológiai következményeit egyelőre nem tudjuk reálisan megítélni. Hazánk nemcsak éghajlati, hanem biogeográfiai szempontból is átmeneti területen van: a közép-európai lomberdő-övezet és a kontinentális erdőssztyepp határán, jelentős (szub)mediterrán és atlanti hatásokkal. A Kárpát-medence életföldrajzi képének alapvonása a flóra- és faunaelemek sokfélesége: a széles elterjedésű és tűrőképességű fajoktól a korlátozott elterjedésű és gyakran szűk tűrőképességű életföldrajzi színezőelemekig. Ilyen körülmények között akár egy kisebb mértékű éghajlatváltozás is erős flóra- és faunamozgást (bevándorlásokat és kihalásokat) indítana meg a természetes élővilágban. Fokozza az élővilág érzékenységét az a tény, hogy az elmúlt évtizedekben az emberi tevékenységek (kemizált nagyüzemi mezőgazdaság, a tájmozaikokat „homogenizáló” földhasználat, nagy területek vízháztartását deficitessé tevő meliorációs programok, a szűk ártereken

a ligeterdők kiirtása stb.) következtében károsodtak a táj-szintű ökológiai rendszerek - s ez a folyamat is hozzájárulhatott a mezoklíma megváltozáshoz és az éghajlati szélsőségek hatásainak éleződéséhez. Mindezek következtében egy szárazabbá váló klíma hatására várható (és részben már ma is megfigyelhető) a mediterrán és a balkáni fajok nagyobb térhódítása, továbbá a kozmopolita és adventív fajok elterjedése. Ezzel párhuzamosan megemlítendő, hogy a klímaváltozás sebessége olyan nagy lehet, hogy az ennek következtében megfigyelhető klímaöv-eltolódás sebességét az egyes fajok nem tudják követni, és a szűk tőrésű endemikus és reliktum fajok egy része ezért (és más okok miatt is) kipusztulhat. Vizeink minőségi állapota elsősorban az emberi tevékenység hatásaként változik. Az urbanizáció és a területhasználat következtében romlott a vizek minősége. A vízminőség alakulása szempontjából a felszín alatti és a felszíni vizek egymásra is hatnak. A szennyezett vízfolyás veszélyt jelent az általa táplált felszín alatti vízre, vagy az állóvízre. Kisvizes időszakban viszont a vízfolyást tápláló szennyezett talajvíz okoz veszélyt, vagy a mélyebben elhelyezkedő vízáradó. A vizek jó ökológiai állapota az éghajlati tényezőkkel szoros összefüggésben áll. Az a tény, hogy az ivóvíz értéke a jövőben megnő, még nagyobb hangsúlyt kell, hogy adjon a Szentgotthárd közigazgatási területe alatt található vízáradó réteg védelmének. Az éghajlatváltozás egyik következménye, hogy az aszályos nyári időszakokban csökken a lehulló csapadék mennyisége, így kevesebb víz áll majd rendelkezésre az öntözés, illetve az ivóvízellátás számára. A télvégi, tavaszi árvizek hamarabb, és növekvő csúcsokkal érkeznek. A tavak vízforgalma átalakul, várhatóan csökken a felületük és nő a tartózkodási idő. A kisvízhozamok csökkenése érzékenyebbé teszi a vízfolyásokat a szennyezőanyag-terhelésekkel szemben. Felmérések szerint a biológiai sokféleség csökkenése még intenzívebb lesz jövőben. A hatásokat kiváltó negatív hajtóerők mögött gazdasági, társadalmi motivációk állnak, melyek a következők:

- a növekvő területhasználati igények a biológiailag aktív területek leszűküléséhez, felaprózódásához vezettek
- a természettől való elidegenedés a természetkárosítással együtt járó folyamat, mely ma megfigyelhető
- a gazdasági növekedés előtérbe helyezése a természeti értékek megőrzését háttérbe szorítja

A nem védett területeken a környezetkímélőbb területhasználatok is egyre jobban elterjedőben vannak (Natura 2000 területek). A turizmus fellendülése, annak gazdasági vonzata is nyomást gyakorol a természeti értékek megőrzésére. Sajnálatos jelenség, hogy az urbanizáció, az agglomerációk terebélyesedése, a gazdasági előnyöket előtérbe helyezve negatív visszacsatolást eredményez a

környezet állapotára. A napjainkban elterjedő bioenergia előállítás intenzívebb területhasználatot eredményez, ami szintén veszélyt jelent a biológiai sokféleségre.

A helyzetértékelés alapján fontos következtetések vonhatók le, melyek segítik a cselekvési célok, intézkedések meghatározását. Nagy változásokra lenne szükség ahhoz, hogy a fogyasztói társadalomba -és az ezt generáló gazdasági szférába - a fenntartható, erőforrásokkal megfelelően gazdálkodó szemlélet nagyobb teret nyerjen. Jelenleg egy multinacionális "függőséget" létrehozó rendszer kialakulásának lehettünk tanúi. Ennek lényege, hogy az egyéneket, családokat az önfenntartó gazdálkodástól elidegenítve rákényszerítik a multik által megtermelt javaktól való függőségre. Ez összességében nagyobb társadalmi, és környezeti kockázattal jár, és nem a széles társadalom, hanem csak szűk rétegek érdekét szolgálja. A gazdasági multi szféra a sokszor indokolatlan fogyasztást generálja (pl.: töménytelen reklám a médiában, utcákon, újságokban), ezáltal pedig fokozza a természeti erőforrások kizsákmányolását, a környezet terhelését. Mindez a gátlástalan "nyomulás" pedig nemcsak a természeti környezet fenntarthatatlan állapotát, hanem az emberek értékrendek degradálódását is okozza.

5. Szentgotthárd település SWOT analízise

BELSŐ TÉNYEZŐK - ERŐSSÉGEK	BELSŐ TÉNYEZŐK - GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Kiépített a víz-, a gáz-, és elektromos hálózat. ☐ A lakossági szilárd hulladék környezetkímélő szigetelt lerakóba kerül elhelyezésre. ☐ Jól kiépített és megfelelően működik a szelektív hulladékgyűjtés a településen. ☐ Több természetes vízfolyással és állóvízzel is rendelkezik. ☐ Jelentősek a természetvédelmi, és turisztikai értékek. ☐ A térség legkorszerűbb, és legvonzóbb wellness fürdője található a településen. ☐ Jelentős környezeti kockázattal járó kibocsátás a településen nem üzemel. ☐ Kiemelkedően gazdag természeti, környezeti értékek, kiterjedt tájvédelmi területek. ☐ Jelentős számban vannak építészeti, kulturális értékek. ☐ Van légszennyezettséget mérő állomás, bár a mért elemek körét ki kellene terjeszteni. ☐ Vannak működő mérőpontok a Lapincs és Rába folyók vízminőségi adatainak a mérésére. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ A bekötő és összekötő utak magas, több esetben a határértékeket meghaladó szintű zajterhelése. ☐ A területen található csapadékvíz-elvezető csatornák egy része rendezetlen. ☐ Környezettudatos szemlélet hiánya a társadalom jelentős részében. ☐ A burkolt utak állapota, minősége több esetben nem kielégítő. ☐ A település felszín alatti víz szempontjából érzékeny, és nitrátérzékeny területen található. ☐ Jelentős az ipari tevékenység, ez által a kibocsátott légszennyező-anyag kibocsátás. El kell azonban mondani, hogy a légszennyező-anyag kibocsátás több mint 99,8%-a a CO² kibocsátásból adódott. ☐ Nagy mennyiségű hulladék keletkezik az ipari, gazdálkodó, és szolgáltató vállalkozások tevékenysége során (kb. évi 11 000 tonna).
KÜLSŐ TÉNYEZŐK - LEHETŐSÉGEK	KÜLSŐ TÉNYEZŐK - VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat bővítése. ☐ A település jelentős természeti értékekkel bír (turizmus, környezetnevelési programok, erdei iskolák megvalósítása). ☐ A közösségi és a kerékpáros közlekedés jogi és gazdasági eszközökkel való ösztönzésében számos lehetőség rejlik. ☐ Korszerű, környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása. ☐ Csatorna rácsatlakozások számának növelése. ☐ Megújuló energiaforrások hasznosítása. ☐ Zöldfelület-fejlesztés, - rendezés. ☐ Erdősültés növelése, főleg őshonos fajokkal. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Pénzhiány miatt (saját erő) a környezetvédelmi beruházások háttérbe szorulhatnak. ☐ A gazdasági kényszer erősebb, mint a környezetvédelmi érdek. ☐ A turizmus fejlesztésének hatására megnő a környezetszennyezés. ☐ Az allergiás, asztmás megbetegedések száma növekszik. ☐ A tervezett heiligenkreuzi hulladékégető megvalósulása most még szinte felmérhetetlen károkat okozna a településnek. ☐ Rába folyó szennyezése a felsőbb szakaszokon.

6. Környezetvédelmi átfogó célok, a település környezetpolitikai stratégiája

A Települési Program hosszú távú célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek a biztosításához. A helyzetelemzés alapján, a jövőképhez és a hosszú távú célkitűzésekhez kapcsolódóan a Települési Program átfogó céljai:

- a települési élet és környezetminőség javítása
- természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése
- a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése, a környezetbiztonság javítása

Az átfogó célokhoz rendeltlen kell meghatározni a cselekvési irányokat, intézkedéseket és a végrehajtás eszközeit. Az átfogó célok elérését a tematikus akcióprogramokban meghatározott fő célkitűzések, célok, intézkedések és cselekvési programok szolgálják. A szükséges intézkedésekhez azonban nem minden esetben kapcsolódik cselekvési program. Ez függ a település jövőképétől, forráslehetőségeitől, stb. A Program kétéves felülvizsgálata során azonban újabb cselekvési programok kapcsolódhatnak be a tervezésbe. A program végrehajtásának operatív szintjén a környezetvédelmi szempontok horizontális érvényesítése szükséges. A környezetvédelmi infrastruktúrák teljes kiépítése, a szennyező anyagok környezetbe való jutásának megakadályozása akár a keletkezésük megszüntetésével (cső eleji technológiák) a vízbázisok, a természeti területek, zöldfelületek hathatósabb védelme, a természetvédelem megerősítése, illetve további kiterjesztése, az egészségesebb társadalom felé tett elsőrangú lépés lehet.

Az új közlekedési kapcsolatok kiépítése, illetve a meglévők fejlesztése, a közösségi közlekedés színvonalának és elérhetőségének nagymérvű javítása, az alternatív közlekedési módok lehetőségeinek megteremtése fontos lépés a lakosság életminőség-javulásához. A környezetügyi stratégiai tervezés csak akkor lehet hatékony, amennyiben minden más stratégia-alkotási folyamat is integrálja a környezetvédelmi szempontokat. A célkitűzések megvalósításának tudományos, gazdasági, kulturális és szociális elemei egyaránt vannak, illetve rövid-, közép- és hosszú távú célokat egyaránt tartalmaz. A célállapotok kijelölése és tisztázása önmagában nem jelent értéksorrendet, ezért prioritásokat szükséges kialakítani.

Prioritások:

- Települési környezetminőség
- Környezet és egészség
- Vizeink védelme és fenntartható használata
- A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése
- Természet és tájvédelem
- Fenntartható terület és földhasználat
- Éghajlatváltozás
- Közlekedés
- Energiagazdálkodás
- Hulladékgazdálkodás
- Környezetbiztonság

Stratégiai célkitűzések:

- Épített környezet minőségének javítása (közterületek, zöldfelületek)
- Építési telkek kialakítás (Akasztódomb, Máriaújfalu)
- Energiahatékonyság
- Szennyvízelvezetés (Máriaújfalu, Farkasfa)
- Közlekedés (kerékpárutak, átmenő forgalom biztonsága, buszpályaudvar áthelyezése)

Indikátorok és célértékek:

- Belterületi zöldfelületek minősége számottevően javul (kvalitatív marketingkutatás alapján)
 - Kb. 10 ha új lakóterület kialakítása
 - Önkormányzati és intézményei által használt épületek 80%-ának energiatakarékos felújítása, átalakítása
 - Teljes körű szennyvízelvezetés és -tisztítás
 - Kerékpárút-hálózat hossza 25%-kal bővül
 - 10 km felújított, jelentős helyi forgalmat bonyolító útszakasz
-

7. Tematikus akcióprogramok

7.1 TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETMINŐSÉG

A település környezetállapotának jellemzői, az infrastruktúra, a szolgáltatások színvonala életminőségünket alapvetően meghatározó tényezők. Az élhető települési környezet, elsősorban a környezeti ártalmaktól mentes, esztétikus, megfelelő rekreációs lehetőségekkel rendelkező, biztonságos lakóhelyet jelent. A környezeti infrastruktúra része az egészséges ivóvíz szolgáltatás, a szennyvízelvezetés és tisztítás, a rendszeres hulladékgyűjtés, kezelés. Fontos szempont, hogy a településfejlesztések, rendezések a fenntarthatóság szempontjainak a figyelembevételével történjenek, beleértve az energiatakarékos építést, a környezetkímélő közlekedés elterjesztését, a zöldterület-gazdálkodási szempontok érvényesítését. A települések harmonikus fejlesztése, a fenntarthatósági szempontok érvényesülésének terület- és településfejlesztési eszközökkel való elősegítése az EU politikájában is egyre nagyobb hangsúlyt kap.

Fő célkitűzések az élhető település jegyében:

- A településfejlesztés tudatosabbá tétele, a fejlesztés és rendezés során a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése.
- Az épített környezet és a zöldterületi rendszer védelme.
- A település harmonikusabb tájba illesztése.
- A közlekedési igények mérséklése, illetve környezetkímélőbb formáinak az elterjesztése.
- A környezeti infrastruktúra kiépítése.

7.1.1 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS, -RENDEZÉS

Az egészséges környezethez való jog érvényesítésének egyik eszköze az önkormányzati településfejlesztési és -rendezési tevékenység. A településrendezéssel kapcsolatos döntések hosszútávra meghatározzák, - kedvezően, vagy kedvezőtlenül befolyásolják- a település környezetét. Napjainkban problémát jelent, hogy a településfejlesztési tevékenységek elnagyoltak, a fejlesztési koncepciók nem jelölnek ki határozott irányokat, a fejlesztések nincsenek stratégiai döntésekkel alátámasztva. Ennek következménye, hogy a területrendezési tevékenység nem a település hosszú távú érdekeit szolgálja, inkább az adott állapot rögzítésére szolgál, vagy befektetői érdekeket elégít ki. Erősíteni szükséges ezért a településrendezési és fejlesztési terv kapcsolatát. A koncepcióknak a gazdasági, társadalmi és környezeti tényezőket egyenlő súllyal kell kezelni, törekedve a

fenntarthatóságra. A fejlesztési és rendezési döntések során mérlegelni kell a környezet állapotára való hatások mértékét.

Szentgotthárd település célja emberközpontú, egészséges város kialakítása, az életminőség javítása.

Fejlesztések:

- Szentgotthárd városközpontjának megújítása civil és vállalkozói partnerségben NYDOP-2009-3.1.1/A kódszámú pályázat alapján elbírálása folyamatban (IVS),
- Szentgotthárd városközponti Liget fejlesztése NYDOP-2009-3.1.1/C pályázat alapján megvalósítás folyamatban,
- Volt kaszagyár tömbterületének rehabilitációja egyelőre csak beépítési javaslatok vannak;
- Sopron - Szombathely - Szentgotthárd vasútvonal fejlesztés folyamatban van (KÖZOP-2.3.0-07-2008-0002 számú kiemelt uniós projekt keretén belül - GYSEV Zrt.);
- Buszpályaudvar áthelyezése a Hunyadi útról a vasútállomáshoz, településszerkezeti terv módosítása folyamatban van.

Belvárost érintő fejlesztések

A távlati cél egy élő, mozgalmas és igényes megjelenésű települési környezet kialakítása. A városrész távlati célhoz kapcsolódó, a stratégia által elérendő céljai:

- Épített környezet (homlokzatok és közterületek) igényes megújítása, zöldfelületek rendezése.
- A városközpont kiterjesztése a Rába irányába.
- A sport-, szabadidős és rekreációs funkciók bővítése.
- A városi kulturális-, oktatási és egyéb közintézmények korszerűsítése.

Falusias városrészek fejlesztése

A városrészek távlati célja a nyugodt, korszerű vidéki jellegű lakó- és rekreációs környezet fenntartása, fokozatos továbbfejlesztése. A városrészek távlati célhoz kapcsolódó, a stratégia által elérendő céljai:

- Vidéki turizmus megjelenése, bővülése (falusias turisztikai kiszolgáló létesítmények és szolgáltatások, pl. szálláshelyek, lovas-, kerékpáros-, gyalogos pihenők, információs táblák),
 - Vonzó, rendezett közterületek és zöldfelületek fenntartása,
 - Hiányzó infrastruktúra-elemek pótlása (elsősorban szennyvíz),
 - Városközpont elérésének javítása,
 - Városrészi identitás megőrzése, (közösségszervezés-, fejlesztés, kisközösségi terek),
 - Társadalmi összetartás erősítése (a lakosság intenzívebb „bekapcsolása” a város életébe).
-

Az egyes városrészekben megvalósuló kulcsprojektek:

Máriaújfalu:

- Új építési telkek kialakítása.
- Szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése.

Rábafüzes és Jakabháza:

- Rábafüzesi volt határőr laktanya hasznosítása (önkormányzati bérlakás, idegenforgalmi szálláskapacitás, esetlegesen intézmény elhelyezése).

Farkasfa:

- Víztisztítás-javítás (folyamatban).
- Szennyvízelvezetés és -tisztítás (várhatóan kiskapacitású egyedi tisztítómű).

7.1.2 ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS

A település dinamikus kölcsönhatásban van a természeti környezettel. A kapcsolat egyik legfontosabb eleme egy jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer². A település zöldfelületi rendszerének funkciója -területe, szerkezete és minősége függvényében - sokrétű. Kedvezően befolyásolja a helyi klímát, védelmet biztosít egyes kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben, összekapcsolja a település különböző rendeltetésű területeit, alkalmas rekreációra, a település esztétikai megjelenését alapvetően meghatározza. A meglévő éghajlati viszonyok között a művi és természeti környezet arányánál, a zöldterületek aránya célszerűen 55-60 % körül kellene, hogy mozogjon. Az egységes zöldfelületi rendszer hiányos, a zöldfolyosók egyre keskenyebbek, sok helyen mozaikossá váltak. Nő a művi területek aránya, a véderdők aránya pedig csökken. A közelmúltban módosított építési törvény a biológiai aktivitásérték szinten tartását írja elő. Az egy lakosra jutó parkterület aránya 20-30 m²/fő között lenne kedvező. A közvetlen lakókörnyezetben az utcák fásítása bír nagyobb zöldfelületi jelentőséggel. A zöldfelületek hiányán kívül azok elhanyagolt állapota is problémát jelent, hiszen így nem képesek funkciójukat maradandóan ellátni. A zöldterületek fenntartás komoly anyagi terhet ró az önkormányzatra, azok fejlesztése, bővítése, pedig külső forrásokat igényelne. A zöldfelületi rendszer fontos tényezője a talaj, ez a beépítések során elveszti funkcióját, ezért fontos az olyan építési tevékenységek ösztönzése, amelyek a talaj minél több funkciójának a megőrzését szolgálják.

² A zöldterület állandóan növényzettel fedett, közhasználatú, vagy részben közhasználatú terület, míg a zöldfelület ennél szélesebb kategóriát foglal magába, melybe beletartozik a település összes zölddel borított területe (pl: lakótelkek zölddel borított része)

7.1.3 ÉPÍTETT KÖRNYEZET

A településen nagy számban, változatos formában és sokféle rendeltetéssel fordulnak elő az épített környezet elemei. Területi elhelyezkedésükkel, a zöldfelületekkel kialakult kapcsolatukkal a település arculatának a meghatározói, fontos feladat ezért állapot megőrzésük. A védett épületek fenntartása turisztikai szempontból is kiemelkedő szerepet kap. Az épített környezet fenntartását, felújítását és fejlesztését részletes műszaki adatok alapján lehet csak megtervezni. A felújítási, kivitelezési tevékenységek során előtérbe kell helyezni a fenntartható (környezetbarát, energiatakarékos) építési módokat, technológiákat.

Saját- és külső források igénybevételével és a szabályozás eszközei adta lehetőségek teljes körű kihasználásával kell ösztönözni az igényes, egyedi építészeti megoldások alkalmazását mind felújítások, mind új építések esetén, a homlokzatok meglévő programterv szerinti felújítását és az igényes, attraktív zöldfelületek kialakítását elsődlegesen a Belvárosban.

A helyi lakosság életminőségének és az idegenforgalmi vonzerő növelésének céljait egyaránt szolgálja a város kulturális kínálatának, szolgáltatásainak fejlesztése is. Az ezzel kapcsolatos jelentősebb városfejlesztési tevékenységek az alábbiakra terjednek ki:

- A színházépület funkcionális és energiahatékonyság-javító korszerűsítése,
- A Kaszagyári akcióterületen új közigazgatási és kulturális központ kialakítása,
- A városközpont barokk műemlék együttesének és környezetének megújítása, amely magában foglalja a kolostorépület idegenforgalmi hasznosítását és az angolkert felújítását.

A fejlesztések tőkeigénye meghaladja az önkormányzat rendelkezésére álló forrásokat. A stratégia megvalósításának első felében a fejlesztések programszintű megtervezésére és a szükséges finanszírozási háttér biztosításának érdekében a fejlesztő partnerek, befektetők felkutatására kell összpontosítani, ennek sikere esetén kerülhet sor a konkrét beruházások megkezdésére, a stratégia végrehajtásának második féléjében. A Kaszagyári akcióterület fejlesztéseinek várhatóan elhúzódó ütemezése szükségessé teszi a jelenlegi művelődési ház érdemi, a belső elrendezést is érintő felújítását. A felújítás az épület állapota miatt sürgős feladat, ám a források szűkössége miatt első lépésben fel kell tárni a magántőke fejlesztésbe való bevonásának lehetőségeit, a potenciális fejlesztő partnereket és elvárásaikat, igényeiket.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
Településfejlesztés, -rendezés		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> Környezeti szempontokat érvényesítő fenntartható településfejlesztés 	<ul style="list-style-type: none"> Összhang teremtése a településfejlesztési elképzelések és a településrendezési eszközök között. Barnamezős területek felhasználásának tervezése. Városközpont komplex rehabilitációja. <p><u>Monitoring mutató:</u> A beépített területek évenkénti változása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A településrendezési terv és egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, programok rendszeres időközönkénti felülvizsgálata környezetvédelmi szempontok érvényesítésével. 	Előírások szerint	Felelős: önkormányzat Közreműködők: Polgármesteri Hivatal, szakértők, civil szervezetek
		<ul style="list-style-type: none"> Szentgotthárd városközpont megújítása civil és vállalkozói partnerségben. 	NYDOP-2009-3.1.1./A kódszámú pályázat alapján	432 mFt.
		<ul style="list-style-type: none"> Szentgotthárd városközponti Liget fejlesztése. Volt kaszagyári tömbterület rehabilitációja. 	NYDOP-2009-3.1.1./C kódszámú pályázat alapján	55 mFt
Zöldterület-gazdálkodás				
<ul style="list-style-type: none"> Összefüggő egységes zöldfelületi rendszer kialakítása. A meglévő zöldterületek megújítása, fenntartása. A zöldfelületek esztétikai értékének a javítása. 	<ul style="list-style-type: none"> Zöldfelületi kataszter létrehozása. A zöldfelület-gazdálkodási feladatok megtervezése (pl: zöldsávok, folyosók létesítése, fenntartása, fasorok állapotának felmérése, felújítása, telepítése, véderdők). Önálló rendelet alkotása a közhasználatú zöldterületekről. A zöldfelületek védelmének növelése (pl: parkőr, mezőőr). Meglévő zöldfelületek funkciójának növelése (pl: játszótér kialakítása). 	<ul style="list-style-type: none"> A város területén lévő zöldterületek rendszeres gondozása. 	Folyamatosan	önkormányzat, közreműködők: megb. Szervezet Polg.Hiv Horgász E. Civil szervezetek
		<ul style="list-style-type: none"> Meglévő zöldfelületi adatbázis aktualizálása. 	Folyamatosan	
		<ul style="list-style-type: none"> Utcai fasorok felülvizsgálata, szükség szerinti cseréje. 	Folyamatosan	
		<ul style="list-style-type: none"> Zöldfelületek védelme keretében kiemelten a várkertben parkőr alkalmazása (városközponti zöldterületeken, játszótereken) 	Pénzügyi lehetőségek függvényében / közfoglalk. alkalmazása	
		<ul style="list-style-type: none"> Zöldfelületek funkciójának növelése keretébe a meglévő játszóterek 	Pénzügyi lehetőségek	

	<ul style="list-style-type: none"> Részvétel a Virágos Magyarországért programban, a helyi lakosság bevonása a zöldfelületek védelme, fenntartása céljából. 	<p>felújításának, szabványosításának folytatása.</p> <p>- Virágos Magyarországért programban való évenkénti részvételek folytatása.</p> <p>- Hársas-tó környezetében lévő zöldfelületek, tanösvények kiemelt gondozása helyi civil szervezetek bevonásával.</p>	<p>függvényében</p> <p>Folyamatosan</p> <p>Folyamatosan</p>	
Épített környezet				
<ul style="list-style-type: none"> Az épített környezet védelme. Környezetbarát anyagok, technológiák alkalmazása. 	<ul style="list-style-type: none"> Műszaki adatgyűjtés az épített környezet állapotáról. Önkormányzati beruházásoknál a környezetbarát, energiatakarékos tervek előtérbe helyezése. 	<p>- Energia racionalizálási programterv folyamatos felülvizsgálata, végrehajtása.</p> <p>- Az épített környezet védelmével kapcsolatos helyi rendelet folyamatos felülvizsgálata az abban foglaltak végrehajtása.</p>	<p>Folyamatosan</p> <p>Folyamatosan</p>	<p>Önkormányzat, energetikus, közreműködő</p> <p>Polg. Hiv., szakértők</p>

7.2 KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG

Az egyének és a társadalom értékrendjében kiemelt szerephez jut az egészségmegőrzés. A halandósági kockázati tényezők között kiemelt fontosságúak a környezeti ártalmak.

Főbb célkitűzések:

- A lakosság egészségét károsító folyamatok visszaszorítása, megakadályozása.
- Egészséges környezet kialakítása révén a környezeti eredetű betegségteher mérséklése.
- A környezet-egészségügy felkészítése, a globális éghajlatváltozás okozta problémák kezelésére.

7.2.1 LEVEGŐMINŐSÉG

Az egészség alakulásában a kültéri és beltéri levegő minősége egyaránt szerepet játszik. A külső települési környezetben kialakuló légszennyezettség mérséklése általánosan elfogadott feladat, nem kellően ismert azonban a beltéri levegőminőség egészségre gyakorolt hatása. Tekintettel arra, hogy az ember életének jelentős részét zárt környezetben éli, alapvető fontosságú lenne az ott előforduló anyagok egészségkárosító hatásának megismerése, a kiküszöbölés és megelőzés érdekében. Az ipari eredetű légszennyezőanyag kibocsátás jelentős mértékű.

A helyhez kötött új légszennyező forrás létesítése során a tervező, a tervező hiányában a beruházó, illetőleg az építtető, a technológia megváltoztatása esetén az üzemeltető köteles kibocsátási határérték megállapítását kérni a levegőtisztaság-védelmi hatóságtól az érvényben lévő rendelkezéseknek megfelelően. A beruházó a terület-felhasználási, az építési (létesítési) és használatbavételi (üzembe helyezési) engedélyezési eljárás során igazolni köteles, hogy a tervezett, illetőleg megvalósított műszaki megoldás megfelel az vonatkozó előírásokban foglalt levegőtisztaság-védelmi előírásoknak. Az igazolásnál a levegőbe kerülő valamennyi légszennyező anyagot figyelembe kell venni. Törekedni kell a belterületen létesített légszennyező vállalkozások, illetve folytatott légszennyező tevékenységek, mint például az autófényező, nagyobb méretű asztalosipari vállalkozások, illetve minden egyéb anyagokat felhasználó, vagy jelentős porképződést okozó tevékenységek kereskedelmi, gazdasági területre történő kitelepítésére.

7.2.2 BIOLÓGIAI ALLAERGÉNEK

A legtöbb tünetet kiváltó allergén növény a parlagfű. A globális éghajlatváltozás hatására egyre több allergén növény megjelenésére lehet számítani. A jogszabályi előírások, az ellenőrzések, szankcionálások hatására csökkent a parlagfűvel fertőzött területek aránya.

7.2.3 ZAJ- ÉS REZGÉS

A közlekedésfejlesztési javaslatokat meg kell valósítani, egy élhetőbb környezetminőség megvalósításához.

Az építmények tervezése, megvalósítása és működése során gondoskodni kell arról, hogy a vonatkozó előírásokban meghatározott határtértékeket meghaladó mértékű zaj ne keletkezzen. Zajt előidéző jelentős építési munka esetén a munka megkezdése előtt a kivitelező köteles a környezetvédelmi hatóságtól zajkibocsátási határérték megállapítását kérni és annak megtartásáról gondoskodni.

7.2.4 VÍZMINŐSÉG

A Települési Program egyik fő feladata az ivóvízben található egészségre ártalmas anyagok csökkentését szolgáló intézkedések meghatározása. A közműves ellátottság megoldott, további feladatot elsősorban a minőségi problémák kiküszöbölése jelent.

A használt víznek a vizekbe történő visszavezetését, valamint a vizek átvezetését úgy kell végezni, hogy a vízáadó és -befogadó közeg készleteit, minőségét és élővilágát kedvezőtlenül ne változtassa meg, természetes tisztulását ne veszélyeztesse. A területen működő technológiák következtében szennyeződő csapadékvíz megfelelő tisztítás után vezethető be a csapadékvíz befogadóba. Csapadékvíz-csatornába, csapadékvíz elvezető árokba szennyvizet, vagy állattartás hulladékait tartalmazó vizet még tisztítottan sem szabad bevezetni. A felszíni vízvezető árkok mentén a jelenlegi partéltól számított 3-3 méteres sáv nem építhető be, azt a vízfolyás rendezésére, fenntartására kell biztosítani. A rétegvíz-készlet utánpótlása és a természetes vízháztartás fennmaradása érdekében a csapadékvíz elvezető árkoknál kerülni kell a zárt burkolatok alkalmazását.

A felszín alatti vizek védelme érdekében kötelezni kell a lakosságot, hogy a meglévő és tervezett lakó-, és üdülőépület, intézmény, szolgáltató, kereskedelmi, ipari stb. létesítmény a kiépített szennyvízcsatorna-hálózatra kapcsolódjon rá. Új, egyedi szennyvízgyűjtő kialakítása tilos, a meglévő telkenkénti gyűjtőket és gödröket meg kell szüntetni. Az állattartó telepeken szikkasztani tilos, a keletkező szennyvíz (hígtrágya, istállótrágya) kezelésével, tárolásával és elszállításával kapcsolatban a 59/2008 (IV.29.) FVM rendelet előírásai a mérvadóak. Az általános mezőgazdasági területen létesítendő nagyszámú állattartó telepek és mezőgazdasági létesítmények szennyvizeinek elhelyezése minden esetben elvi építési engedélyezési eljárás során határozandó meg.

A KEOP-2009-1.3.0 kódszámú pályázaton elnyert támogatásnak köszönhetően a Szentgotthárd-Farkasfa településrész ivóvízminőség-javítása folyamatban van. A 201/2001/XII.25. Korm. rendeletben előírt vízminőséget biztosító vízkezelési technológia: Arzéntartalom eltávolítása, vas- és mangán tartalom eltávolítása káliumpermanganátos technológiával.

A település mielőbb meg kívánja oldani a vízkezelést, hogy megfelelő minőségű vízszolgáltatást tudjon biztosítani a lakosság és az egyéb felhasználók számára, valamint meg tudja felelni a jogszabályokban előírt követelményeknek. Technológia-fejlesztéssel, a már elszennyeződött hálózat rekonstrukciójával a rendeletben előírtak teljesíthetők. A vízkezelés megoldására 2006. évben elvi vízjogi engedélyes terv készült két változattal, melyre a Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 6348-1/5/2006. számon elvi engedélyt adott. A kiválasztott változat létesítési engedélyes terve elkészült, és a Zöldhatóság részéről 2008. évben 5790-2/9/2008. számon vízjogi létesítési engedély is kiadásra került.

Az elsődleges célkitűzési szempont a lakosság egészséges ivóvízhez való jutásának biztosítása. A megvalósuló projektnak ökológiai, környezetvédelmi hatásai is vannak, hiszen a megvalósuló tisztítási technológia a jövőben biztosítja a keletkező technológiai szennyvizek károsanyag-tartalmának megfelelő kezelését. Javul a célcsoport egészségi állapota. Az üzemeltető szervezet kapacitásai biztosítják a későbbi üzemeltethetőséget, a projekteredmények fenntarthatóságát.

A patakok mentén kettős védőzóna kialakítása javasolt a következők szerint: A partéltől számított 50-50 m-es sávon belül a jelenlegi, természetközeli állapotot kell tartani, a hiányzó szakaszokon kialakulását elő kell segíteni, a növényzettel fedett részeket megváltoztatni csak külön engedély alapján lehet. Ugyanebben a szélességben környezetkímélő gazdálkodást kell folytatni: növényvédő szerek felhasználása csak a vonatkozó jogszabályokban előírtak figyelembevételével lehetséges.

7.2.5 ÉLELMISZERBIZTONSÁG

A lakosság megfelelő életminőségének biztosítása érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni az élelmiszerbiztonságra. Napjainkban hatékony eszközök és intézményrendszer működik az élelmiszerbiztonság ellenőrzése, fenntartása érdekében. A szennyezett élelmiszerek gyakrabban okoznak mérgezést, járványokat, mint a fertőzött víz, levegő, vagy talaj. Az élelmiszeripari vállalkozásoknak számos előírásnak, minőségbiztosítási követelménynek kell megfelelniük (pl: HACCP rendszer). Helyi szinten kiemelt feladatot kell, hogy képezzen a gazdálkodók megfelelő

szaktanácsadással való ellátása, a környezetkímélőbb - kevesebb növényvédő szert és műtrágyát alkalmazó - módszerek használatára.

7.2.6 KLÍMA ÉS EGÉSZSÉG

Az éghajlatváltozás hatására kialakuló hőhullámok gyakorisága és intenzitása nagy terhet ró a lakosság egészségi állapotára. A legnagyobb kockázatnak kitett csoportok a krónikus betegségben szenvedők, és a 65 év felettek. A hőhatás mellett az UV sugárzás megnövekedése is következménye az éghajlatváltozásnak. A hőhullámok alatt jelentősen megnövekedhet a légszennyezettség, elsősorban a légköri ózonkoncentráció. A városban elérhető egészségügyi kapacitások a város és a kistérség nagyságát figyelembe véve hosszabb távon is megfelelőek. Cél az ellátási színvonal fenntartása, elsődlegesen az ellátások költséghatékony módon való megszervezésével.

Ennek kapcsán városfejlesztési feladatok a háziorvosi és időskorúakat érintő szolgáltatásokhoz kapcsolódóan jelentkeznek, az alábbiak

szerint:

- A háziorvosi körzetek racionálisabb megszervezése, ehhez kapcsolódóan egy magas színvonalú szolgáltatás igényeit kielégíteni képes ingatlan kialakítása, a stratégia végrehajtásának első éveiben.
- A nyugdíjasok mindennapi életét, programjait szervező, egészségi állapotukat nyomon követő Városi Gondozási Központ átalakítási koncepciójának kidolgozása a stratégia végrehajtásának első éveiben, majd a fejlesztések megvalósítása, magánbefektetők részvételével. A kidolgozandó koncepció alapját egy vállalkozói alapon működő piacorientált nyugdíjas ház és szociális támogatású gondozóház közös épületben való kialakítására irányuló elképzelés képezi.
- A stratégia megvalósításának keretében kialakításra kerülhet egy térségi feladatkört ellátó központi ügyeleti szolgálat, az előkészítő munka eredményeinek függvényében akár határon átnyúló szolgáltatásokkal is. A komplex szolgálat az ügyeletes orvosi szolgálat és a mentőállomás funkciók mellett a rendőrségi segélykérés, határőrizeti, polgárvédelmi, katasztrófavédelmi riasztás és reagálás megszervezését végezné, egy épületben, egységes üzemeltetéssel, ezáltal javuló hatékonysággal. A stratégia megvalósításának első felében kialakíthatóak a szükséges együttműködések és feltárhatóak az esetleges támogatási források, különös tekintettel a határon átnyúló szolgáltatásszervezés támogatására.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Levegőminőség</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, Ft
<ul style="list-style-type: none"> Az óvodák, iskolák, lakások belsőtéri levegőminősége és a gyermekek egészségi állapota közötti összefüggések vizsgálata révén, az egészségre ártalmas kockázati tényezők kiszűrése, a negatív hatások kiküszöbölése. Imissziós légszennyezettség csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> A belsőtéri levegőminőséget javító intézkedések végrehajtása. Fő közlekedési utak mentén történő imissziós tájékoztató mérések elvégzése, az eredmények értékelése. Az értékelés alapján forgalomtechnikai eszközök alkalmazása a káros hatások elkerülésére. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Krónikus légzőszervi problémákkal küszködő gyermekek száma. 	- A fizetős állami útszakaszokat elkerülő és ezáltal a település központjában megjelenő nagymértékű teherforgalom kitiltása.	Azonnal	Magyar Közút Nonprofit Zrt., önkormányzat
		- Kerti hulladék égetése helyett a házi komposztálás népszerűsítése.	Foly.	Polg.Hiv. Civil szervezetek
		- Egyedi légszennyező pontforrásokkal rendelkező üzemek kibocsátásának ellenőrzése.	Foly.	Önk., hatóságok, üzemek közreműködők: Polg.Hiv. lakosság, civilek
		- Levegőminőség javítását, illetve ellenőrzését elősegítő pályázatokon való részvétel (Pl.: határmenti légszennyezettségi mérőrendszer kialakítása)	Foly.	Önkormányzat Közreműködők: Intézmények, Polg. Hiv., lakosság, civilek
Zaj- és rezgés				
<ul style="list-style-type: none"> Kisebb zajterhelés elérése, elsősorban a közlekedésben (vasút, közút). 	<ul style="list-style-type: none"> A település útjainak tehermentesítése a környezeti terhelés csökkentése érdekében. Teherforgalmi korlátozások bevezetése. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Zaj- és rezgés terhelés szintjének ellenőrizhető módon történő csökkentése. Útvonalak mennyiségi és minőségi változása. 	<ul style="list-style-type: none"> A fizetős állami útszakaszokat elkerülő és ezáltal a település központjában megjelenő nagymértékű teherforgalom kitiltása. Kerékpárút fejlesztések. Meglévő utak, kerékpárutak felújítása. 	Azonnal Pénzügyi, pályázati lehet. függv.	Magyar Közút Nonprofit Zrt., önkormányzat Önkormányzat Közreműködők: Polg.Hiv
Biológiai allergének				
<ul style="list-style-type: none"> A településen a parlagfű pollenkoncentráció 	<ul style="list-style-type: none"> A parlagfű borította területek feltárása, a védekezés elmulasztásához kapcsoló hatósági intézkedések foganatosítása. 	- Az elhanyagolt (kaszálatlan) ingatlanok további folyamatos	Foly.	Polg. Hiv., érintett

<p>pollenszem/m³ érték alatt maradjon.</p> <ul style="list-style-type: none"> Parlagfű elleni védekezés. 	<p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Pollenkoncentráció alakulása a levegőben. 	<p>ellenőrzése, szükséges intézkedések (közérdekű bejelentés stb.), szükséges megtevétele (védekezés, lakosság folyamatos tájékoztatása)</p>		<p>hatóságok, civilek</p>
Vízminőség				
<ul style="list-style-type: none"> Az ivóvíz-szennyezők miatt fellépő egészségi kockázatok csökkentése. A fürdővízzel kapcsolatos egészségügyi kockázatok csökkentése a természetes és művi környezetben. 	<ul style="list-style-type: none"> Saját ivóvízminőség-javító program végrehajtása. Az ismert természetes fürdőzőhelyek felmérése, vízminőségi paraméterek meghatározása, értékelése. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Az ivóvíz és fürdővíz minőségi paramétereinek alakulása. 	<p>- Szentgotthárd - Farkasfa városrészen az ivóvízminőség javítás.</p> <p>- Vízi-közművek jó karban tartása, üzemeltető köteleessége a mindenkori előírások betartása.</p> <p>- A Hársas-tónál kijelölt szabad strand folyamatos vízminőség ellenőrzése.</p>	<p>- KEOP-2009-1.3.0 pályázat alapján</p> <p>Foly.</p> <p>Foly.</p>	<p>Önk., Vasivíz Polg. Hiv. ÁNTSZ</p>
Élelmiszerbiztonság				
<ul style="list-style-type: none"> Megfelelő minőségű élelmiszerek előállítása, a szermaradványok tartalmának csökkentése. 	<p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Környezetkímélőbb termelési módok elterjedése. <ul style="list-style-type: none"> Gazdálkodók szaktanácsadással, tájékoztatókkal történő ellátása. Tudatos fogyasztói magatartásra történő ösztönzése a lakosságnak (pl: miért keresse a biotermékeket.). 	<p>- Gazdálkodók tájékoztatásának elősegítése a helyi tájékoztatási eszközökön keresztül.</p> <p>- Kertszövetkezeti tagok, Kert Barátok Egyesülete, gazdálkodók részére tájékoztató előadások elősegítése.</p> <p>- Helyi piac létrehozásának elősegítése.</p>	<p>Foly.</p>	<p>Érintett hatóságok, Önkormányzat közreműködő: Polg. Hiv.</p>
Klíma és egészség				
	<p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A hőhullámokkal kapcsolatos megbetegedések számának alakulása. 			

<ul style="list-style-type: none"> A kedvezőtlen klimatikus hatások kivédésében a megelőzés szerepének a növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> Egyes fogékonyságot fokozó helyeken (pl: utasvárók) környékén klímavédelmi intézkedések megtétele - árnyékadó növények telepítése A nagyobb létszámú, és érzékenyebb csoportokat magába foglaló intézmények (pl: óvoda, iskola, szociális otthon) kötelezése intézkedési tervek készítésére. Lakosság számára tájékoztató anyagok készítése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Helyszínek felmérése, fűtési és hűtési klíma és egészségvédelmi szempontok figyelembe vétele, szükséges intézkedések megtétele. 	Foly.	Önkormányzat Polg. Hiv.
<ul style="list-style-type: none"> - Közkutak jó karban tartása (hőszigetelés). - Tájékoztató anyag készítése, közzététele (hőszigetelés). 	Foly.			

7.3 VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

A víz korlátozottan rendelkezésre álló, megújuló, sérülékeny természeti erőforrásunk. A legelterjedtebb vízminőségi problémákat a szerves anyagok, a foszfor és a nitrátok magasabb mértékű jelenléte okozza. A felszíni vízrendszeren belül elsősorban az állóvizek, a kisvízfolyások a legérzékenyebbek a szennyezésekkel szemben.

A vizek védelmével és fenntartható használatával kapcsolatos tevékenységek keretét az EU Víz Keretirányelv (VKI) tartalmazza.

A legfőbb célkitűzések:

- A Víz Keretirányelvvél összhangban a település vizeinek jó ökológiai állapotának elérése.
- A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme. Ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése.
- Az árvizek és aszályok hatásának mérséklése.

7.3.1 A VIZEK JÓ ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTÁNAK ELÉRÉSE

A VKI megfelelő keretet ad a vizek jó ökológiai állapotának megőrzését szolgáló intézkedésekre. A Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv (VGT) szoros kapcsolatban áll a terület-, és településfejlesztési tervvel, hiszen a vizek jó állapotára vonatkozó célkitűzések elérése érdekében, olyan helyi intézkedéseket kell megvalósítani, melyek szorosan kapcsolódnak a településhez. A VGT-ben megfogalmazott problémákat helyi és nagyobb egységeket felölelő térségben lehet megoldani. A VGT 2009. év végén került közzétételre, mely tartalmazza az emberi tevékenység által a vizek állapotára gyakorolt terheléseket, a monitoring eredmények térképi bemutatását, a védelmi programokat, az ellenőrző és helyreállítási intézkedéseket.

Környezetvédelmi és ökológiai célok

- A területen keletkező szennyvizek összegyűjtésének és megfelelő kezelésének biztosítása;
- A szükséges szennyvíztisztítási határfok biztosítása;
- A talaj, talajvíz, illetve felszíni befogadók szennyezettségének csökkentése;

- Jó felszín alatti vízminőségi állapot elérése vagy fenntartása összhangban a VKI céljaival;
- Élőhelyek védelme, fenntartása, megvédése a környezetszennyezéstől.

7.3.2 IVÓVÍZBÁZIS VÉDELEM

Felszín alatti vizeink készletének mennyiségi és minőségi védelme stratégiai szintű feladat, hiszen a lakosság ivóvízfogyasztása döntően e forrásból történik. A készletek megőrzését az Ivóvízbázis-védelmi Program szolgálja. A sérülékeny területen elhelyezkedő vízbázisok védelmét a VKI védett területekre vonatkozó előírásainak megfelelően kell kezelni.

Folyamatban van egy projekt a még csatornázatlan szentgotthárdi városrészekre (Máriaújfalu, Jakabháza, Farkasfa) és az egész agglomerációt érintő szennyvíz végátemelő átépítésére, folyékony hulladékkeürítő hely kialakításával. Az agglomerációban szereplő településeken (Rábagyarmat, Magyarlak, Szakonyfalu, Rátót, Alsószölnök, Vasszentmihály, Gasztony Csörötnek) a szennyvízcsatorna hálózat kiépítése megvalósult Phare támogatású projektként 2004-ben. A pályázattal érintett Szentgotthárd-Jakabháza, Máriaújfalu és Farkasfa településrészek területén keletkező kommunális szennyvizek (86 m³/d) összefüggő elvezető rendszerben kerülnek elvezetésre - kapcsolódva Szentgotthárd város szennyvízelvezető hálózatához - melyek befogadója a szabad tisztító kapacitással rendelkező szomszédos ausztriai település Heiligenkreuz-i szennyvíztisztító telepe.

Az elkészült elvi vízjogi és vízjogi létesítési engedélyes tervek műszaki tartalma szerint a megvalósításra kerülő szennyvízelvezető rendszer 12,1 km gravitációs gerincvezeték, 8 db szennyvízátemelő telephely és 8,9 km szennyvíz nyomóvezeték hálózat kiépítésével történne meg.

A tervezett beruházás megvalósulása estén teljes körűen megoldódik Szentgotthárd-Jakabháza, Máriaújfalu és Farkasfa településrészek szennyvízelvezetési problémája. A közüzemi csatornahálózat és az ingatlanok szennyvízbekötéseinek elkészültével a jelenlegi talaj- és talajvízszennyezés megszüntethető. *A felszíni vizek, mint természetes, élővízfolyások védelmére különösen nagy gondot kell fordítani!*

7.3.3 NITRÁT AKCIÓPROGRAM

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezés elleni védelméről szóló EU irányelv végrehajtása folyamatban van, szabályozási- és intézményrendszere kiépült. A program alapját a nitrát-érzékeny területek kijelölése, és az ezen a területekre vonatkozó gazdálkodási normák meghatározásai adják. A nitrát-érzékeny területek kijelölése a mezőgazdasági parcellaazonosító rendszerre (MePAR) alapozódik. A részletes jogszabályi előírások elsősorban az állattartó telepek trágyatároló létesítményeinek a megfelelő kialakítását, műszaki követelményeit, valamint a tápanyagok kimosódását megakadályozó trágyakijuttatás szabályait határozzák meg. A 43/2007. (VI.1.) FVM rendelet értelmében Szentgotthárd település nitrátérzékeny területen helyezkedik el (92 blokk).

7.3.4 BEL- ÉS KÜLTERÜLETI VÍZRENDEZÉS

A bel- és külterületi vízrendezés a települési vízgazdálkodás fontos része. Magában foglalja a felesleges csapadék és belvizeket összegyűjtő és elvezető zárt, vagy nyílt belvízcsatorna kiépítését, a nyílt csatornák, árkok, tavak, folyómedrek gondozását.

Csapadékvíz-elvezetés területén a fejlesztési tervek:

- Szentgotthárd - Rábatótfalu városrész nyugati végének belterületi és külterületi vízrendezése, jelenleg egy részének megvalósítása folyamatban (lakóingatlanoknál a folyamatos csapadékvíz-elvezetési, majd Rába vízszintjének emelkedésével bel- és árvízi helyzetek elkerülése érdekében végzett minimális beavatkozások)
- A Kossuth L. út - Kethelyi út Tompa M. utcától a Bem J. utcáig tartó 1945,0 fm hosszú átkelési szakaszának rekonstrukciója keretében zárt-csapadékcsatorna hálózat építése a teljes szakaszon. (műszaki tartalom: 2x1 forgalmi sávval, kiemelt szegéllyel, egyik oldalt járddal, másik oldalt egyesített járda-kerékpárúttal, új parkoló állásokkal, zárt csapadékcsatornával és a meglévő közművek rekonstrukciójával). Engedélyezett tervek megvannak. A megvalósítás a pénzügyi lehetőségek és a pályázatokon való eredményes szereplés függvényében várható.
- A Rábatótfalusi városrészen a kerékpárút Hétház utcától - Rábatótfalu végéig történő 2.463,0 m hosszú szakaszának továbbépítésével zárt-csapadékcsatorna kerülne kiépítésre 3.088,00 fm hosszan, mivel a tervezett járda-kerékpárút a meglévő nyílt csapadékvíz-elvezető árkok felett haladna, ezért nyílt árok helyett zárt csapadékcsatornát kell építeni. A megvalósítás a pénzügyi lehetőségek és a pályázatokon való eredményes szereplés függvényében várható.

- A Szentgotthárd, Rábakethely-Máriaújfalu közötti új lakóövezet I. ütem feltáró útjainak, közműveinek (zárt-csapadékcsatorna hálózat) kiépítésére vonatkozó tervek elkészültek. A megvalósítás a pénzügyi lehetőségek és a pályázatokon való eredményes szereplés függvényében várható.
 - A szabályozási tervnek megfelelő a Szentgotthárd Akasztódomb NY-i oldalának feltáró útjaira, közműveire (zárt-csapadékcsatorna hálózatra is) az engedélyezett tervek megvannak. A megvalósítás a pénzügyi lehetőségek és a pályázatokon való eredményes szereplés függvényében várható.
 - A tervezett üdülőterület (Szentgotthárd 04/7. hrsz-ú a Termálpark szomszédságában lévő terület) bevédésére vonatkozó árvízvédelmi töltés kiépítése (volt szennyvíztisztító - Zsidapatak - Rába-folyó által körülhatárolt terület).
-

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Vizek jó ökológiai állapotának elér.</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> A VKI-ben és a VGT-ben megfogalmazott célkitűzések elérése 	<ul style="list-style-type: none"> Kapcsolódás a helyi szintű szabályzásban, tervekészítésekben a VGT-hez A jelenlegi követelményeknél szigorúbb a felszíni és felszín alatti vizek minőségét megőrző és javító intézkedések, programok. 	<ul style="list-style-type: none"> Üzemek szennyezőanyag kibocsátásának ellenőrzése. 	Folyamatosan	Önk., hatóságok, üzemek Közreműködők: lakosság, civilek
		<ul style="list-style-type: none"> Állattartásra vonatkozó helyi rendeletben a felszíni és felszín alatti vizek minőségét megőrző és javító rendelkezések elfogadása (pl.: hígtrágya szakszerű kezelése). 	Folyamatosan	Önkormányzat
<i>Ivóvízbázis védelem</i>				
<ul style="list-style-type: none"> Az Ivóvízbázis-védelmi Program céljainak megvalósítása. A település lakásainak több mint 92 %-a ráköthető legyen a csatornahálózatra és a szennyvíztisztító telepre. 	<ul style="list-style-type: none"> A még meg nem valósult beruházások megvalósítása. <u>Monitoring mutatók:</u> <ul style="list-style-type: none"> A beruházások megvalósulása. A szennyvízcsatorna hálózatba bekötött lakások aránya az összes lakáshoz képest. Felszín alatti vizek minőségének alakulása. 	<ul style="list-style-type: none"> Szennyvízcsatorna hálózat kiépítése (Máriaújfalu, Farkasfa, Jakabháza városrészekben). 	KEOP-1-2-0/B kódszámú pályázat alapján	önkormányzat, 250,- mFt (Máriaújfalu városrész) Közreműködők: Polg. Hiv., szakértők
		<ul style="list-style-type: none"> Szennyvízcsatornával rendelkező részeken a rákötési arány növelés 	Folyamatosan	Polg.Hiv
		<ul style="list-style-type: none"> Települési folyékony hulladék előírások szerinti gyűjtésének folyamatos ellenőrzése. 	Folyamatosan	Polg. Hiv., hatóságok, közszolgáltató
		<ul style="list-style-type: none"> Felhagyott hulladéklerakók rekultiválása, a lerakó területén a talajvíz folyamatos ellenőrzése, monitoring kút(ak) kiépítése, mintázása. 	Hatósági előírások szerint	Önkormányzat Közszolgáltató

<p>Bel- és külterületi vízrendezés</p> <ul style="list-style-type: none"> Az árvíz kockázatának, a belvízi elöntések mértékének csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózat rekonstrukciója. Befogadó mellékágainak takarítása. 	- Csapadékvíz-elvezető rendszer folyamatos jó karban tartása.	Folyamatosan	Önkormányzat
		- Elkészült vízrendezési tervek végrehajtása (pl.: Rábatótfalu városrész).	Folyamatos, Pályázatok és pü-i lehetőségek	
		- Dombvidéki jellegű utakon árok burkolások, folyókák kiépítése.	Folyamatos, Pályázatok és pü-i lehetőségek	

7.4 A KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE

A társadalmi értékrend alapvetően befolyásolja az ember és a természet viszonyát. A társadalmi környezettudatosság szintjét olyan szintre szükséges emelni, ami biztosítja a természeti erőforrásokkal történő átgondolt, fenntartható gazdálkodást, a környezeti elemek terhelésének tudatos csökkentését. A környezettudatos viselkedés sok esetben az egyének kényelmi szempontjainak a háttérbe szorításával, esetleg többletkiadásokkal jár, de meg kell ismertetni, és értetni az emberekkel, a hosszútávon jelentkező előnyöket. A környezettudatos viselkedési formák elterjesztését segítik elő a példaértékű kezdeményezések támogatása, bemutatása, a kártokozó tevékenységek elítélése, szankcionálása.

Főbb célkitűzések:

- A környezeti nevelés, szemléletformálás erősítése az oktatás minden szintjén.
- A környezeti információkat biztosító rendszerek kialakítása, fejlesztése, a megszerzett információk hatékony terjesztése.
- A társadalom aktivitásának ösztönzése a környezeti programokban való részvételre, aktív szerepvállalásra.

7.4.1 KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS

A környezeti nevelés, oktatás elősegíti a különböző korosztályok környezettudatos szemléletének kialakulását, úgy, hogy az elsajátított ismeretek a gyakorlati életben meghozott döntések során is érvényt szerezzenek. A környezeti nevelés hatással van a megfelelő értékrend kialakítására, ösztönöz a fenntartható fogyasztási minták elsajátítására. A közoktatási törvény előírásai alapján minden iskola számára kötelezővé vált a helyi környezeti nevelési, és egészségnevelési program létrehozása.

A környezeti nevelés elsődleges célterülete a közoktatás. Létrejöttek a környezettudatosság erősítését szolgáló nemzeti minősítési keretrendszerek (Zöld Óvoda, Ökoiskola, Erdei Iskola). Az Ökoiskolai képzésben a környezeti szempontok hangsúlyozottabban jelennek meg.

7.4.2 KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLETFORMÁLÁS

A környezeti szemléletformálás célja a társadalom környezeti értékrendjének pozitív irányú befolyásolása, ezáltal egy élhetőbb élettér kialakítása, fenntartása. A közművelődési intézmények, civil

szervezetek, a környezeti szemlélet kialakításában nagy szerepet játszanak, több eszközzel is képesek befolyásolni a közgondolkodást. A helyi média közlésanyagában is fontos integrálnia a környezetvédelmi ügyeket.

7.4.3 FENNTARTHATÓ FOGYASZTÓI SZEMLÉLET KIALAKÍTÁSA

A jelenlegi fogyasztás színvonala, mértéke nem fenntartható mértékű. A termelés bővülése, a népesség növekedése, a természeti erőforrások egyre nagyobb mértékű kihasználásához, kiapadásához vezet. A fogyasztói szokások megváltoztatása területén is van még jócskán tennivaló. A fogyasztásra nagyobb a nyitottság, amint a fogyasztásról való lemondásra. A fogyasztás területén megjelentek - a fenntarthatóság követelményeit kielégítő -ökológia termékei, de ezek még nem terjedtek el, elsősorban azok magas árai miatt. A jövőben olyan termelési módszereket és fogyasztói szokásokat kell propagálni, melyek a fenntarthatóság követelményeit kielégítik, elkerülve a környezeti értékek degradálódását, kimerülését. A média által sugallt életmódok, szöges ellentétben állnak napjainkban a környezeti értékrenddel. Ha a médiában megjelennek is környezetvédelmi elemek, azok is inkább csak a csövégi eljárásokat erősítik (pl: szelektív hulladékgyűjtés). Az önkormányzat által fenntartott, támogatott médiának nagy szerepe lenne abban, hogy a lakosságot a környezettudatosabb életforma választására, az átgondoltabb fogyasztásra ösztönözze.

7.4.4 INFORMÁCIÓS SZABADSÁG

Bár az utóbbi években bővült az információhoz való hozzáférés lehetősége, azonban még mindig vannak feladatok ezen a területen is. A település környezet állapotáról, a terhelésekről rendelkezésre álló adatokat az önkormányzatnak rendszerbe kell foglalnia (helyi környezeti információs rendszer), és azt a lakosság részére hozzáférhetővé kell tennie.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Környezeti nevelés, oktatás</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> Az oktatási intézmények működtetése során a környezeti értékrend képviseletének az elterjesztése. Környezeti programokhoz történő csatlakozás (Ökoiskola, Zöld Óvoda, Erdei Iskola) 	<ul style="list-style-type: none"> Helyi szabályozások felülvizsgálata, környezeti szempontok beemelése, a technológiai folyamatokba. Az oktatási intézményekben a környezeti nevelési tevékenység fejlesztése, ösztönzése, és anyagi támogatása. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A minősített zöld intézmények számának alakulása. Az Erdei Iskola, Zöld Óvoda, Ökoiskola programban résztvevő intézmények száma. 	<ul style="list-style-type: none"> Környezetvédelmi alapismeretek oktatása az oktatási intézményekben. Hulladék gyűjtési akciók szervezése iskolásoknak. „Természet közeli” órák tartása. Erdeti iskola programban való részvétel. 	Folyamatosan	Intézmény- Vezetők Önkormányzat Civil szervezetek
<i>Környezettudatos szemléletformálás</i>				
<ul style="list-style-type: none"> A közművelődési és civil szervezetek szerepének növelése a szemléletformálásban. A média aktív szerepvállalása a környezeti szemléletformálásban. 	<ul style="list-style-type: none"> A önkormányzati közintézmények, és gazdasági társaságok környezettudatos működésének megtervezése és kialakítása (pl: energiatakarékos megoldások, szelektív hulladékgyűjtés, repapír használat stb.) Civil környezetvédelmi szerveződések támogatása. Környezettudatosság erőteljes megjelenítése a helyi médiában. 	<ul style="list-style-type: none"> Környezettudatosság népszerűsítése a helyi médiákon keresztül (pl: energiatakarékos, szelektív gyűjtés). 	Folyamatosan	Polg.Hiv., Közszolgált. Önkormányzat
<ul style="list-style-type: none"> Civil környezetvédelmi szerveződések támogatása. 	Folyamatosan			
<i>Fenntartható fogyasztói szemlélet kialakítása</i>				
<ul style="list-style-type: none"> A fenntartható fogyasztás, mint fogalom ismertségének a növelése. A vásárlói tudatosság szintjének az emelése, a környezetet jobban kímélő termékek választására való ösztönzés. 	<ul style="list-style-type: none"> A környezettudatosság és fenntarthatóság elveinek beépítése a beruházási - fejlesztési projektekre. Helyi termékek, ökotudatosságból származó, tanúsított biotermékek piacának ösztönzése, figyelemfelkeltés. Környezeti tanácsadó szolgálat fenntartása. Helyi média anyagának alakítása, befolyásolása, a 	<ul style="list-style-type: none"> Helyi médián keresztül kiadványok eljuttatása a lakossághoz (szóróanyagok, újságok). Helyi piac létrehozásának elősegítése. Megújuló energiafelhasználás előtérbe helyezése. 	Folyamatosan	Önkormányzat Polg. Hiv., helyi média

	<p>környezeti értékek megjelenítése céljából (helyi újság, polgármester szereplései során lokális rádióban, kábel TV).</p> <p><u>Monitoring mutatók:</u> Lakosság életvitelében tapasztalható változások. Fogyasztói szokások alakulása.</p>	- Környezettudatosságot erősítő műsorok készítése.		
Információs szabadság				
<ul style="list-style-type: none"> A környezeti és vízügyi információkhoz való hozzáférés elősegítése A lakosság környezeti informáltságának javítása. 	<ul style="list-style-type: none"> Helyi tájékoztató anyagok létrehozása, lakossághoz történő eljuttatása, a helyi környezet állapotáról. Ügyfélbarát ügyintézés (lakossági bejelentések fogadása, megoldása) <p><u>Monitoring mutatók:</u> A lakosság környezeti ügyekben való informáltságának alakulása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Helyi lakosság folyamatos tájékoztatása a környezet állapotáról. Környezet állapotára vonatkozó mérési eredmények (levegőminőség, vízminőség) közzé tétele. Bejelentő vonalon működtetése (meglévő bejelentő vonalon környezetvédelemmel kapcsolatos ügyek is bejelenthethők). 	Folyamatosan.	Polg.Hiv. Érintett hatóságok Civil szervezetek

7.5 TERMÉSZET ÉS TÁJVÉDELEM

A társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és erőforrásigénye következtében, a természeti környezet egyre nagyobb terhelésnek van kitéve. A legfőbb veszélyeztető tényező az élőhelyek csökkenése, felaprózódása, pusztulása, a nem megfelelő földhasználatból adódó túlhasznosítás, az éghajlatváltozás miatti özönfajok megjelenése. Természetvédelmi örökségünk megőrzése érdekében, a természetvédelmi szempontokat nem csupán a védelem alatt álló területeken, hanem minden más területen és tevékenységben is érvényesíteni kell.

Főbb célkitűzések:

- A védett természeti területek állapotának megőrzése, javítása.
- A biológiai sokféleség megőrzésének és helyreállításának elősegítése a védett természeti területeken kívül is.

7.5.1 A TERMÉSZETI TÁJ ÉS ÉRTÉKEK VÉDELME

A Natura 2000 területeken folytatott tevékenységek, előírásoknak megfelelő módon történő végzéséről gondoskodni szükséges. A természetvédelmi törvény hatályba lépése óta ex lege - azaz a törvény erejénél fogva - védett természeti területnek minősül valamennyi forrás, láp, víznyelő, szikes tó, kunhalom és földvár. A természet védelme nem csupán a védett természeti területekre, hanem a nem védett területekre, a táj egészére ki kell, hogy terjedjen. Az érzékeny természeti területek (ÉTT) olyan extenzív művelés alatt álló területek, amelyek a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek megőrzését, a biológiai sokféleség fenntartását, a tájképi értékek védelmét szolgálják.

Az építményeket a környezetükbe illeszkedően kell elhelyezni és megvalósítani. A rálátás és a kilátás védelméről, a kedvezőtlen környezeti adottságok megszüntetéséről, illetőleg átalakításáról gondoskodni kell. Az építményeket csak úgy szabad elhelyezni és kialakítani, hogy azok együttesen feleljenek meg a településrendezés, a városépítéset, a környezet-, a természet- és a műemlékvédelem, továbbá a rendeltetés, az egészség-, a tűz- és a honvédelem, a köz- és más biztonság követelményeinek, valamint a geológiai, meteorológiai, illetőleg a terep, a talaj és a talajvíz fizikai, kémiai, hidrológiai adottságainak.

7.5.2 KÁROSODOTT TERÜLETEK HELYREÁLLÍTÁSA

Természetvédelmi szempontból kiemelt feladat a leromlott termőhelyek, élőhelyek helyreállítása, eredeti állapotuk visszaállítása. Kiemelt jelentősége van a vizes élőhelyek helyreállításának. A jövőben a rehabilitációs és a rekonstrukciós feladatok esetében, figyelmet kell fordítani az éghajlatváltozás élőhelyekre gyakorolt hatására is.

7.5.3 GENETIKAI ERŐFORRÁSOK MEGŐRZÉSE

A klímaváltozás, az élelmiszerbiztonság, a környezetvédelem, egyre fontosabb feladattá tette a genetikai erőforrások felkutatását, megőrzését és fenntartható hasznosítását.

A genetikailag módosított szerezetek elterjedése még nehezen becsülhető kockázatot jelent a természetre. A várható kockázati tényezők nehezen becsülhetőek, ezért az elővigyázatosság elvére fokozott hangsúlyt kell helyezni.

7.5.4 ÖKOTURIZMUS

Fontos feladat a védett természeti területek értékeinek az elérhetősége, nyilvánosság számára való hozzáférhetőségének a biztosítása, úgy, hogy az ne járjon környezetkárosítással. Fontos azonban, hogy a meg növekedett turizmus ne okozzon a környezet állapotában minőségében romlást.

A turisztikai termékek kialakításának városfejlesztési vonatkozásai:

A fogadóképesség növelése terén:

- Minőségi szálláshelyek és egyedi arculatú vendéglátóhelyek és kiskereskedelmi szolgáltatások létesítésének ösztönzése
- Konferenciák megrendezését lehetővé tevő épületek kialakítása

A természeti adottságok kihasználása terén:

- Gyalogos, lovas, horgász, vadász, természetfotós turizmus teljes kistérségre kiterjedő infrastruktúrájának az Őrségi Nemzeti Parkkal összehangolt fejlesztése, ennek keretében Szentgotthárdot érintő útvonalak és információs pontok létesítése.

A kulturális adottságok kiaknázása tekintetében:

- A Magyar Barokk Út programjának kialakítása
 - A térség cisztercita hagyományainak felélesztése, épületek rekonstrukciója, bemutatása
 - A nemzetiségi hagyományok és sokszínűség bemutatására szolgáló rendezvényhelyszínek kialakítása
 - A város ipartörténetének korszerű bemutatása (az egykori kaszagyár, óragyár, dohánygyár, játékgyár, téglagyár és a selyemgyár tevékenységei)
-

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
		Cselekvési program	Határidő	Felelős, ktg
Természeti táj és értékek védelme				
<ul style="list-style-type: none"> Helyi jelentőségű védett területek számának, méretének növelése. A Natura 2000 területek fenntartása. Az ex lege területek felmérése, nyilvántartásának kialakítása. A tájvédelmi érdekel érvényesítése a településfejlesztés, -rendezés során. 	<ul style="list-style-type: none"> Helyi védetté nyilvánítások lebonyolítása. Szaktanácsadással segíteni kell a helyi gazdálkodókat, a Natura 2000 támogatásokhoz való hozzájutáshoz. Az ex lege védett területek helyi védettségének jogszabályban történő kihirdetése. A védett jogi jelleg ingatlan-nyilvántartási bejegyzése. A helyi településfejlesztési és -rendezési tervek felülvizsgálata, a tájértékek képviselője. Egyedi tájértékek felmérése. Az ETT-hez kapcsolódó szaktanácsadási feladatok ellátása. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Védett területek számának, területének alakulása. Támogatások igénybevételének alakulása. Határozattal kijelölt ex lege területek számának változása. 	<ul style="list-style-type: none"> A településrendezési terv és egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, programok rendszeres időközönkénti felülvizsgálatánál a természeti, táji értékek figyelembe vétele. A településen található védett természeti értékek állapotának megőrzése . 	Folyamatosan	Önkormányzat, ÖNP, hatóságok közreműködők: Polg. Hiv., szakértők
Károsodott területek helyreállítása	<p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Helyreállításban részt vett területek száma, nagysága. 	<ul style="list-style-type: none"> Helyi gazdálkodók tájékoztatása a természeti táj védelméről a megjelenő tájékoztató anyagok eljuttatásával, helyben szokásos módon történő megjelentetésével. 	Szükség szerint	Önk., terület-tulajdonos közreműködők: lakosság, civilek

7.6 FENNTARTHATÓ -TERÜLET ÉS FÖLDHASZNÁLAT

A gazdasági-társadalmi tevékenységek megvalósulása különböző mértékű földhasználattal jár együtt. A különböző területhasználati módok különböző környezeti elemeket vesznek igénybe, azokat eltérő módon hasznosítják, illetve terhelik meg. Az elmúlt években a területhasználat alakulását a művelés alól kivett területek arányának a növekedése jellemezte. A földhasználat során gondot okoz a hagyományos értékörző gazdálkodási módszerek háttérbe szorulása, fokozatos eltűnése.

Fő célkitűzések:

- A természeti erőforrások megőrzése, fenntarthatóságának biztosítása.
- A terület agro-ökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat kialakítása.

7.6.1 TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

A talaj egy feltételesen megújuló természeti erőforrás, melynek megóvása, termékenységének fenntartása mindenki érdeke.

A föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, károsítják. Beruházás megkezdése előtt gondoskodni kell a termőréteg megfelelő letermeléséről és termőtalajként felhasználásáról. A kivitelezés és üzemeltetés során biztosítani kell, hogy a környezeti hatások az érintett termőföld minőségében kárt ne okozzanak. A talajvédelmet szolgáló létesítmények szakszerű üzemeltetését és fenntartását, illetőleg a vízerózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatok megőrzését biztosítani kell.

7.6.2 KÖRNYEZETBARÁT MEZŐGAZDASÁGI GYAKORLAT

Az ökológiai gazdálkodást hátráltatja, hogy a termékek jelentős része - a magas termelői ár következtében - külföldön kerül értékesítésre. Problémát jelent a környezettudatos gazdálkodás hiánya, a sokszor szakszerűtlen agrotechnika. Az intenzív gazdálkodás mellett gondot okoz a területek művelésének elhagyása is, ami a biodiverzitás csökkenését, és környezet-egészségügyi problémákat is okoz (pl: parlagfű). A környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat fő támogatását az Új Magyarországért Vidékfejlesztési Program (UMVP) támogatja.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Talajok védelme és fenntartható használata</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> • A talajok termékenységének a védelme, a talajdegradációs folyamatok mérséklése. • A termőföld mennyiségi és minőségi védelme. 	<ul style="list-style-type: none"> • A termőföld és talajvédelmi előírások betartásának ellenőrzése. • A talajvédelmi ismeretek terjesztése a szaktanácsadási, oktatási rendszer keretein belül. • A beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása. • Szennyvíziszapok szakszerű kezelése, hasznosítása. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Szennyezett talajok kiterjedése (TIM) 	<ul style="list-style-type: none"> - A talajerózió mérséklése, megfelelő talajművelési mód megválasztásával, külterületi csapadékvíz-elvezetéssel. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - Szennyvíziszap elhelyezése során rendszeres ellenőrző vizsgálatok elvégzése. 	Folyamatosan	Terület-tulajdonosok, gazdálkodók Önkormányzat Vasivíz

7.7 KÖZLEKEDÉS, ENERGIAGAZDÁLKODÁS, ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

Az emberi tevékenység következtében a légkörbe került és felhalmozódott üvegházhatású gázok hatása, a napjainkban tapasztalható éghajlatváltozásban már megjelent. A megváltozó hőmérsékleti és csapadékviszonyok, egyes szélsőséges meteorológiai jelenségek, veszélyeztetik a lakosság életminőségét, környezeti értékeinket. A már elkerülhetetlennek tűnő változásokra fel kell készülni, egyrészt a káros hatások mérséklésével, másrészt az alkalmazkodási képesség erősítésével. A nemzeti stratégiai célkitűzéseket, intézkedéseket, a kétévente elkészülő Nemzeti Éghajlatváltozási Program tartalmazza, amihez a helyi, települési Környezetvédelmi Program célkitűzéseit is igazítani kell.

A legfőbb célkitűzések a következők:

- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése.
- Energiahatékonyság, és energiatakarékosság növelése.
- Növényborítottság növelése az üvegházhatású gázok megkötésére.
- A kedvezőtlen hatások elleni védekezési rendszer hatékonyságának fejlesztése.

7.7.1 ENERGIAGAZDÁLKODÁS

A hazai energiagazdálkodás keretét a 2007-2020-ig szóló magyar energiapolitika jelenti, melynek fő alapelemei: az energiahatékonyság, versenyképesség, fenntarthatóság. A legfőbb feladat a zöld, megújuló energiák használatának előtérbe helyezése. A helyi erőforrások feltárásával, alkalmazásával meg kell teremteni a feltételét, az energiaellátás környezetkímélő módra történő folyamatos átállításának. Fokozatosan meg kell szüntetni az import, nagy távolságokból szállított, nem megújuló energiáktól való függőséget.

A városi távhőszolgáltatás két kazánházában a hőtermelés 100%-ban földgáztüzelésű kazánokban történik. A kazánok átlagos életkora 30 év körüli, hatásfokuk és ezzel környezetterhelési tulajdonságaik zöme is az akkori műszaki lehetőségekhez igazodik. A kazánházak között nincs hidraulikai kapcsolat, így két szigetüzemű rendszer működik. Kb. 520 lakossági és tucatszani közületi fogyasztók van, 160 ezer fűtött légköbméterrel. A rendszerek tehát aránylag kicsik (éves értékesített energia cca. 23.000 GJ), így az elvégzett hálózati (változó tömegáram stb.) és fogyasztói oldali (mindenütt mérés szerinti elszámolás van, termosztatikus szelepek stb.) fejlesztések ellenére is magasak a fajlagos költségek, így az árak is.

El kell kerülni a versenyképesség hiányából adódó széthullást a következő elképzelésekkel:

- kazánházi korszerűsítés (kondenzációs kazánok, távfelügyeleti rendszerek), így csökkenhet a városközpont légterhelése is

- biomassza távfűtőmű létesítése (itt lehetne/ kellene kistérségi szintű alapanyag-termelésről is beszélni cca 4.500 e tonna/év "fa" igényre)
- a két sziget üzemű távhőellátási kör távvezetési összekötése (tervezett fűtőmű jobb kihasználhatósága, üzembiztonság fokozása)
- a fogyasztói kör lehetséges és ésszerű méretig történő bővítése

A jövőben minden olyan pályázati lehetőséget meg kell ragadni amibe energiaracionalizálást eredményező fejlesztés beleilleszthető. Pl. Városrehabilitációs pályázat (NYDOP 3.1.1./A), Rendelőintézetek felújítására kiírt pályázat (NYDOP 5.2.1./A), Közoktatási intézmények korszerűsítése NYDOP 5.3.1./A pályázati lehetőség kihasználásával.

Energia-racionalizálási programterv:

- A villamos energia és a földgáz szabadpiaci vásárlási lehetőségeit továbbra is figyelemmel kísérve, az energiakereskedőktől újabb ajánlatokat kell kérni, ezzel egyidejűleg meg kell kísérelni az összefogást más hasonló adottságú, önmagukban nem, de összefogva már nagyfogyasztónak minősülő kistérségi önkormányzatokkal és társulni velük arra alkalmas jogi formában a minél nagyobb kedvezmények elérése céljából.
- Az önkormányzati energiafelhasználás költségeinek csökkentése érdekében minden olyan pályázati lehetőséget fel kell kutatni amelyik - ha csak részlegesen is - energiaracionalizálást tesz lehetővé (pl: NYDOP pályázatok).
- Továbbra is vizsgálni kell - főleg kisebb intézményeknél - alternatív energiaforrások felhasználásának lehetőségét (pl. biomassza fűtés, pellet fűtés).
- Mindazon épületek, melyek az önkormányzat tulajdonában vannak és bennük önkormányzati vagy kistérségi intézmények működnek és belső világítási hálózatuk mára már korszerűtlen (Játékvár Óvoda, Bölcsőde, SZOI Széchenyi Ált. Iskola, III. Béla Szakképző Iskola, SZOI Vörösmarty M. Gimnázium) belső világítási hálózatának korszerűsítése pályázati lehetőség, forrás felhasználásával.
- A Közszolgáltató Vállalat által üzemeltetett fűtési rendszerek közül a Vörösmarty M. Gimnázium, III. Béla Szakképző Iskola Kollégiuma fűtési rendszerének korszerűsítésére árajánlatok kérése, a finanszírozás módjának megválasztása 2010. június 30-ig.
- A RÉGIÓHŐ kft által működtetett hőközpontokban (Arany J. Ált. Iskola, Játékvár Óvoda, Tótágas Alapítvány Bölcsőde, III. Béla Szakképző Iskola, Rákóczi u-i Orvosi Rendelő, Polgármesteri hivatal) a fűtőköri szabályozás kiépítésére, felhasználói oldalon - szükség szerint - újabb szabályozható fűtési körök létrehozása, termosztatikus radiátorszelepek

felszerelésére és a nyílászárók utólagos résszigetelésére pályázat kiírása, és finanszírozás módjának kiválasztása 2010. június 30-ig.

- A közvilágítási hálózat ismételt felmérése, a szükségtelen világítótestek kikapcsoltatása Szentgotthárd területén.

7.7.2 KÖZLEKEDÉS

Egyre több a lakossági tulajdonú gépjármű, egyre több a megtett kilométer. A kereskedelmi tevékenység, a tranzit szállítások mértéke is megnőtt. Fontos feladat a környezetkímélő, energiahatékony közlekedési rendszerek elterjesztése. A településrészek és a kistérség településeinek jobb megközelíthetősége érdekében az autóbusz pályaudvart a vasútállomás mellé kell áthelyezni és gondoskodni kell a közvetlen környezetében a gépjárművek és kerékpárok biztonságos tárolását biztosító parkolók és zárható kerékpártárolók kialakításáról. Ennek megvalósítása érdekében a GYSEV partneri együttműködésével kell alkalmassá tenni a területet a beruházásra. A helyi kerékpárút hálózatot a vasútállomásig ki kell építeni, oly módon, hogy az új létesítmény minden városrészből kerékpárral biztonságosan – lehetőség szerint kerékpárúton elérhető legyen.

A város átmenő forgalmának biztonságosabbá tétele érdekében a Kossuth Lajos és Kethelyi utat meglevő engedélyezett tervek alapján kell újjáépíteni. A város Ausztria felől történő megközelíthetőségének javítása érdekében a stratégia megvalósításának első harmadában szükséges az épülő osztrák gyorsforgalmi úthálózat 8-as úthoz való csatlakozásának megoldási lehetőségének kidolgozása, megtervezése. A stratégia megvalósításának második felében célszerű lehet a távoli településrészek közösségi közlekedésének javítását célzó terv kidolgozása, energiatakarékos, kisméretű és lehetőség szerint rugalmas menetrendben közlekedő járművek üzembe állításának preferálásával. Az önkormányzati utak és járdák felújítását folyamatosan, évente aktualizált felújítási programterv alapján, az évente képzett pénzügyi alap terhére kell megoldani.

7.7.3 ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HATÁSAIRA VALÓ FELKÉSZÜLÉS

A kiugróan magas nyári hőmérsékletek gyakoribbá válnak. Az éves átlagos csapadékmennyiség csak kis mértékben csökkent, de az eloszlása megváltozik, nagyobb intenzitású esőzésekre, hosszan tartó aszályos időszakokra, és gyakoribb árvizekre lehet számítani.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Energiagazdálkodás</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> Az energiafelhasználásban a megújuló energia részarányát növelni kell. Energiahatékonysági Cselekvési Terv végrehajtása helyi szinten. 	<ul style="list-style-type: none"> Az intézmények energiahatékonyságának növelése (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, épületszigetelés). Megújuló Energiahordozó Program helyi kidolgozása (helyi megújuló erőforrások, biomassza, nap-, szél-, geoenergia felhasználása.) <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Energiafelhasználás arányának, mértékének alakulása. Zöldenergiai beruházások száma. 	<ul style="list-style-type: none"> Energia-racionalizálási Programterv folyamatos felülvizsgálata és végrehajtása. Intézmények energiahatékonyságának növelése (fűtés-, világítás korszerűsítés, épületszigetelés). Energetikus alkalmazása Távhőszolgáltatás versenyképessé tétele. 	Folyamatosan	<p>Önk., távhő szolgáltató energetikus, közreműködők:</p> <p>Polg. Hiv. szakértők</p>
<i>Közlekedés</i>				
<ul style="list-style-type: none"> A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés, kibocsátás csökkentése. A távolsági közösségi közlekedés versenyképességének növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> A közösségi közlekedési rendszer infrastruktúrájának, állapotának javítása, a szolgáltatási színvonal fejlesztése. A meglévő közlekedési infrastruktúra környezetbarát átalakítása. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Kerékpárút hosszának alakulása. 	<ul style="list-style-type: none"> Közösségi közlekedés fejlesztése (vasútfejlesztés, buszpályaudvar áthelyezése, távoli városrészek elérhetőségének javítása). Kerékpárutak kiépítése, meglévők továbbépítése. Utak, járdák, kerékpárutak felújítása. 8-as út fejlesztése (Jakabháza városrész elkerülése) 	Pályázati szereplés, pü-i lehetőségek függvényében folyamatosan	<p>Önkormányzat, Gysev, Vasi Volán</p> <p>Magyar Közút Nonprofit Zrt.</p>

7.8 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A hulladékgazdálkodás feladata, hogy hozzájáruljon a természeti erőforrások felhasználásának a csökkentéséhez, felhasználásuk hatékonyságának a növeléséhez, a fenntartható gazdálkodáshoz. A települési hulladékgazdálkodás kereteit, a hat évre szóló, Helyi Hulladékgazdálkodási Terv tartalmazza. Stratégiai célkitűzés a keletkező hulladékmennyiség növekedésének a megakadályozása megelőző intézkedésekkel, valamint a képződő hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítása, a lerakásra kerülő hulladék minimalizálása.

Főbb célkitűzések:

- Az évente képződő hulladék mennyisége ne növekedjen.
- A hasznosítás mértéke növekedjen a csomagolási és biológiailag lebomló szervesanyag-tartalmú hulladékok körében.

7.8.1 MEGELŐZÉS

Az egyik alapvető célkitűzés a cső-eleji megoldás, a képződő mennyiségek csökkentése, a kisebb anyagfelhasználás, a hatékonyabb használat kialakítása. Célkitűzés, hogy a háztartásokban a keletkező települési szilárd hulladék mennyisége, ne haladja meg a napi 1 kg/fő mennyiséget. Nagyobb hangsúlyt kell tenni a jövőben a házi és közösségi komposztálási lehetőségekre.

7.8.2 HASZNOSÍTÁS

A fenntartható fejlődés egyik feltétele, a keletkező hulladékok termelésbe, ezen keresztül pedig a fogyasztásba történő visszavezetése. A hasznosítás mértéke megnőtt a lakossági szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítésével.

7.8.3 ÁRTALMATLANÍTÁS

A megelőzés, és hasznosítás után is megmaradó hulladékok, környezetkímélő ártalmatlanításáról gondoskodni szükséges. 2009. év júliusától nem üzemelhet, a korszerű műszaki követelményeket nem teljesítő lerakó.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Megelőzés</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> A települési szilárd hulladék képződésének megelőzése. A házi és közösségi komposztálás elterjedése. 	<ul style="list-style-type: none"> A házi és helyi komposztálási technológiák megismerttetése a lakossággal. A fogyasztás mérséklését ösztönző kampányok folytatása. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> A házi komposztálásba bekapcsolódott háztartások számának alakulása. 	<ul style="list-style-type: none"> Települési szilárd hulladék szerves anyag tartalmának csökkentése, házi komposztálás népszerűsítésével, fogyasztást mérséklő kampányok folytatásával. 	Folyamatosan	Önkormányzat Közszolgáltató
<i>Hasznosítás</i>				
<ul style="list-style-type: none"> A szelektív hulladékgyűjtés infrastruktúrájának biztosítása. A biológiailag lebomló hulladékok kezelőkapacitásának kialakítása. 	<ul style="list-style-type: none"> A gyártói felelősségi körbe tartozó hulladékok (csomagolóanyag, akkumulátor, elem, elektronikai hulladék, gumibroncs) lakossági begyűjtő rendszerének fejlesztése. A biohulladék elkülönített gyűjtésének megoldása. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Begyűjtött hulladékok köre, menny. 	<ul style="list-style-type: none"> Szelektív gyűjtőrendszer (hulladékudvar) megépítése Jelenleg működő biohulladék gyűjtéssel, házi komposztálással elért hasznosítási arányt tartani kell. Szelektív gyűjtőrendszerek népszerűsítése. 	NYDRHT-ban foglaltak szerint Folyamatos	Önk. Társulás Önk., közszolgáltató Polg. Hiv., közszolgáltató
<i>Ártalmatlanítás</i>				
<ul style="list-style-type: none"> A lerakott hulladék mennyiségnek, valamint szervesanyag tartalmának csökk. 	<ul style="list-style-type: none"> A papír és biohulladékok eltérítése a lerakástól. Az illegális hulladéklerakás szankcionálásának szigorítása. 	<ul style="list-style-type: none"> Szelektíven gyűjtött hulladék újrahasznosítása. Települési környezet tisztaságának javítása. 	Folyamatosan	Közszolgáltató Önk., megbízott szervezet, hatóságok, lakosság, civilek

7.9 KÖRNYEZETBIZTONSÁG

A környezetbiztonságot veszélyeztető események lehetnek természeti (pl.: árvíz, belvíz, stb.), és lehetnek emberi tevékenység által kiváltott folyamatok (pl: ipari katasztrófa, talajszennyezés, stb). A természeti és ipari katasztrófák elhárítása, felszámolása elemi érdekünk. A környezetbiztonság feladatait olyan egységes rendszerbe célszerű beépíteni, ahol környezetvédelem, egészségvédelem és az általános biztonsági intézkedések együtt jelennek meg.

Főbb célkitűzések:

- A környezetbiztonság növelése.
- A bekövetkezett környezetkárosodások felszámolása.

7.9.1 TERMÉSZETI KATASZTRÓFÁK ELLENI VÉDEKEZÉS

A természeti katasztrófák jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, pusztító hatásúak. a lakosság széles rétegét érinthetik, összetett jellegűek.

Az árvízvédelem és belvízrendezés a település közigazgatási területén kiemelt jelentőségű feladat.

7.9.2 EMBERI TEVÉKENYSÉGGEL KAPCSOLATOS KÖRNYEZETBIZTONSÁG

Az emberi tevékenységből adódó környezeti veszélyhelyzetek, túlnyomórészt baleseti szennyezéseket követően alakulnak ki. A veszélyes üzemek működéséről biztonsági jelentéseket és elemzéseket kell készíteni, melyek a veszélyhelyzetek elhárítását leíró belső védelmi tervek alapjai. Ezt követően készülnek a települések külső védelmi tervei, a lakossági tájékoztatók. A településrendezési tervezés során figyelembe kell venni azokat az intézkedéseket, melyek tartalmazzák a veszélyes üzemekre vonatkozó biztonsági intézkedéseket.

Cél	Szükséges intézkedések	Cselekvési program		
<i>Természeti katasztrófák elleni védekezés</i>		Cselekvési program	Határidő	Felelős, költség
<ul style="list-style-type: none"> • A károk megelőzése, csökkentése. • A védekezésben együttműködő szervek kapcsolatának javítása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi környezeti károk kezelése. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vészhelyzet esetén, a hatékonyság színvonala. 	<ul style="list-style-type: none"> - Környezeti károk megelőzésével, csökkentésével kapcsolatos tervek elkészítése, folyamatos felülvizsgálata (pl.: vízkár-elhárítási, árvízi védekezési) . <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - Lakosság tájékoztatása. 	Folyamatosan	Önkormányzat, Polg. Hiv., Katasztrófavédelem Vizig.
<i>Emberi tevékenységgel kapcsolatos környezetbiztonság</i>				
<ul style="list-style-type: none"> • A minőség és a megbízhatóság érvényesítése a megelőzésben, a felkészülésben és az elhárításban. • Lakosság tájékoztatása 	<ul style="list-style-type: none"> • Lakosság tájékoztatása a település környezetbiztonságát befolyásoló üzemi tevékenységekről, a veszélyforrásokról, a kialakult vészhelyzet során tanúsítandó magatartási formákról. • Veszélyes üzemi létesítmények védelmi tervéről lakossági tájékoztatók kiadása, elkészítésének megkövetelése. <p><u>Monitoring mutatók:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lakosság felkészültsége, tájékozódottsága. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lakosság tájékoztatása a veszélyforrásokról, vészhelyzet esetén a viselkedési magatartásról, veszélyes üzemek védelmi tervéről lakossági tájékoztatók kiadása 	Folyamatosan	Önkormányzat, üzemek, Polg. Hiv., Katasztrófavédelem

8. A megvalósítás eszközei

Az előző pontban meghatározott célok, feladatok megvalósítása érdekében ki kell építeni a szükséges eszközrendszereket.

A legfontosabb általános eszközrendszerek a következők:

- A Program sikerének egyik alapfeltétele a megfogalmazott célokra épülő, és az átfogó intézkedési feladatok megvalósulását ellenőrző évenkénti Beszámoló elkészítése.
- A fenntartható fejlődés települési szinten történő megvalósításának egyik leghatékonyabb eszköze a lakosság szemléletformálása.
- A korszerű környezetgazdálkodás beépítése az önkormányzati intézmény tevékenységébe. (Engedélyeztetési eljárások, tervezés, stb.)
- Környezeti állapotrögzítő, megfigyelő rendszerek üzemeltetése, adatbázisok létrehozása szükséges. Az üzemeltetett adatbázisok lehetőséget adnak arra, hogy a település környezetében beállt változásokat nyomon lehessen követni, a beavatkozásokat időben meg lehessen tenni.
- Saját és külső források megteremtése. A külső források megszerzéséhez pályázatokat kell készíteni. A legtöbb esetben a pályázatok saját részt követelnek meg, ezért az önkormányzat feladata, a rendelkezésre álló anyagi forrásokból a saját rész elkülönítése.

8.1 PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, BESZÁMOLÓ KÉSZÍTÉSE

A Program sikere attól függ, hogy a benne foglalt célok és átfogó intézkedések, miként kerülnek a gyakorlatba átültetésre, feldolgozásra, konkrét cselekvési stádiumba. Ennek egyik feltétele a Környezetvédelmi Program felülvizsgálata, Beszámoló készítése. Ki kell jelölni egy felelős személyt, aki a Környezetvédelmi Programban megfogalmazott szükséges intézkedések, cselekvési programok megvalósulását nyomon követi. Itt fontos szempont a prioritások felállítása, valamint a folytonosság biztosítása az egyes feladatok elvégzése során.

A felelős személynek évenkénti Beszámolót kell tartania a cselekvési programok megvalósulásáról. Az első Beszámoló elkészítésének határideje, a Környezetvédelmi Program elfogadásától számított 1 év. A későbbi Beszámolók összeállításánál a felelős személy feladata, a monitoring mutatók nyomon követése. A Környezetvédelmi Programot két évente javasolt felülvizsgálni.

8.2 SZEMLELETFORMÁLÁS

A Környezetvédelmi Program megvalósításában nagy szerep hárul a helyi társadalom tagjaira, szervezeteire. A környezetvédelmi, természetvédelmi és a területfejlesztési törvény, valamint a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal vonatkozásában sajátos feladatai vannak az önkormányzatnak.

A környezetvédelmi ismeretek, a környezettudatos magatartásforma kialakítása, az ökológiai szemlélet a társadalom minden tagja számára elengedhetetlen a *fenntartható fejlődés* irányába való előrelépés igénye miatt. Az oktatás, képzés, tájékoztatás feladata, hogy az emberek számára világossá tegye az egyes döntéseik környezeti következményeit és a helyes megoldások módozatait. Az önkormányzatnak ebben tevékenyen részt szükséges vállalnia.

A helyi társadalom környezethez való viszonyában az országos és helyi *tömegtájékoztatási* eszközöknek döntő szerepe van. A környezetvédelmi tájékoztatás hatékonyabb formáinak alkalmazását kell elősegíteni és egyidejűleg a színvonalat növelni. A helyi társadalom szempontjából is alapvető elvárás az információhoz való jog biztosítása. Ebből a szempontból nem elegendő a környezeti állapotadatok megadása, hanem szükség van az okok, okozók tisztázására is, mert enélkül a védekezésnek korlátozottak a lehetőségei.

Szükség van az *információhoz jutás* lehetőségeinek javítására. A társadalom tudatossága csak olyan körülmények között növelhető, amelynél a valóságos helyzet ismertetése a normális állapot és ez nem lehet állandó mérlegelés tárgya. A közösségek és a lakosság öntevékeny környezetvédelmi kezdeményezései számára szükséges megteremtteni a háttérrel. Tudatosítani kell a helyi társadalomban, hogy a környezeti feltételek, értékek a megfelelő életminőség lényeges összetevői.

A Környezetvédelmi Program feladata olyan lehetőségek megteremtése, amelyek kihasználásával mód nyílik környezetbarát és egészséges életmódot folytatni. A társadalmi részvétel és a tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van a közoktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységnek. A megvalósítás érdekében a megfogalmazott és elfogadott Programot széles körben szükséges nyilvánosságra hozni. Elengedhetetlen a NAT részeként a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatást helyi szinten is továbbfejleszteni. A *környezeti nevelést* már egészen kicsi korban szükséges elkezdeni. Ehhez nyújtanak segítséget a közös rendezvények, akcióprogramok, környezetvédelmi klubok, szerveződések. Hasznosnak bizonyulnak a közös ismeretterjesztő kiadványok,

előadássorozatok. Fontos egy iskolán kívüli képzési rendszer kialakítása, melyben igény szerint felnőttek is részt vehetnének.

Szélesíteni kell a Programhoz kapcsolódó *társadalmi szervezetek támogatását*. Végző soron a legfontosabb feladat a közvélemény szemléletének abba az irányba való formálása, hogy a szebb és egészségesebb környezet már belső igénnyé váljon. Ha a saját területén minden ember tesz valamit környezetünkért, akkor az előbb vagy utóbb mindenképp pozitív eredményhez és pozitív környezeti gondolkodáshoz vezet.

8.3 TERVEZÉS, ENGEDÉLYEZTETÉS

A korszerű környezetpolitika előrelátó, célorientált és integrált megközelítést, a különböző területi szintek és az ágazatok közötti egyeztetett tervezést, programkészítést és megvalósítást igényel. A környezetvédelmi törvény ennek szellemében rendelkezik a települési önkormányzat környezetvédelmi programalkotásának kereteiről és rendjéről. A törvény előírja a környezetvédelmi program legalább kétévenkénti felülvizsgálatát, értékelését, és ennek megfelelően a szükségessé váló tervezési módosításokat.

A folyamatosan alkalmazott stratégiai tervezési módszerek helyi szinten is jó lehetőséget biztosítanak a környezeti célok, prioritások és probléma-megoldási módozatok pontosabb mérlegelésére. A stratégiai tervezés alkalmas az állandóan változó külső környezet új kihívásaihoz történő alkalmazkodás elősegítésére, a környezetvédelem eszköztárát gazdagító új megoldások folyamatos elsajátítására. Ugyanakkor a számításba vehető alternatívák feltárása révén lehetőséget nyújt a különböző környezeti kockázatok csökkentésére, illetve megelőzésére, a szükséges pénzügyi források, költségvetési igények pontos megfogalmazására, az erőforrások pontos hasznosítására. Érvényesülnie kell a "szennyező fizet" elvnek.

A szabályozás alapja a legtöbb esetben egy-egy helyi regionális szinten megjelenő környezeti probléma megoldása. A szabályozás hatékonyságának javítását csak akkor lehet elérni, ha a kiválasztott eszközök megfelelnek a megoldandó probléma jellegének. Hatékonysági szempontból elengedhetetlen, hogy a szabályozási rendszer bizonyos elemei tükrözzék a helyi és regionális környezeti problémák sajátosságait. Ennek érdekében folyamatosan át kell tekinteni a környezetvédelem ösztönző és finanszírozási rendszerének működését kistérségi szinten is.

Helyi szinten szükséges a környezetvédelmi finanszírozási rendszer meghatározása, évente a meghatározott környezetvédelmi feladatokhoz igazított költségvetési keret meghatározása. A

környezetvédelmet önálló szakfeladatként kell elismerni és számára az éves költségvetésben önálló keretet kell biztosítani. Szükséges a környezetvédelmi önkormányzati rendeletek megfelelő alkalmazása is.

8.4 INTÉZMÉNYRENDSZER FEJLESZTÉSE

A Nemzeti Környezetvédelmi Program célkitűzéseit figyelembe véve települési szinten is szükséges környezetvédelmi információs rendszer kialakítása, mely kapcsolódik a regionális és végső soron az országos rendszerekhez. A létrehozandó *környezetvédelmi információs és adatrendszert* úgy kell kialakítani, hogy az jól kezelhető és elérhető legyen. Az egységes, komplex információs rendszerben megvalósítható az adatok helyi szintű megbízható gyűjtése, ellenőrzése, térinformatikai alapokon nyugvó rendszerezése, feldolgozása és továbbítása. A környezetvédelem terén is szükség van az *Internet elérhetőségének biztosítására*.

A Program megvalósítása szempontjából alapvető a környezetvédelem *intézményrendszerének* helyi szinten való erősítése. E nélkül veszélybe kerülhet a fenntartható fejlődés elvének gyakorlati érvényesítése, a közérdek védelme, az önkormányzati környezetvédelmi feladatok ellátása. Elengedhetetlen bővíteni, és hatékonyá tenni a környezetvédelmi szakmai és szervezeti rendszert, elősegítve annak megfelelő működtetését a szakmai és a lakossági feladatokban való közreműködésnél. Szorosabb együttműködésre kell törekedni a társhatóságokkal, oktatási, egészségügyi intézményekkel, vállalatokkal, a lakossággal és a civil szervezetekkel.

8.5. ANYAGI FORRÁSOK MEGTEREMTÉSE

Új Magyarország Fejlesztési Terv

Magyarország 2007. és 2013. között 22,4 milliárd eurós uniós támogatásban részesül, hogy felzárkózhasson a fejlett országokhoz. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése. Ennek érdekében hat kiemelt területen indít el összehangolt állami és uniós fejlesztéseket: a gazdaságban, a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energetika területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben. A Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) a 2007-2013 közötti Európai Unió költségvetési tervezési időszakra vonatkozó Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) „a környezet fenntartható használata” horizontális céljának végrehajtását szolgáló operatív program.

A KEOP 2007-2013 időszakot átfogó prioritásai a következők:

- Egészséges, tiszta települések
- Hulladékgazdálkodás
- Ivóvízellátás
- Szennyvízkezelés
- Vizeink jó kezelése
- Vízbázisvédelem
- Árvíz-védelem
- Hulladéklerakók rekultivációja
- Természeti értékeink jó kezelése
- Természeti értékek védelme
- Élőhely megőrzés
- Erdei iskola hálózat
- A megújuló energiaforrás-felhasználás növelése prioritási tengely
- Hatékony energia-felhasználás prioritási tengely
- Fenntartható életmód és fogyasztás
- Fenntartható fogyasztás
- E-környezetvédelem
- Projektelkészítés és finanszírozás

A Környezet és Energia Operatív Program végrehajtására 2007. és 2013. között mintegy 4,2 milliárd euró uniós forrás (a teljes összeg közel 19 %-a) áll rendelkezésre. A Környezetvédelmi Program végrehajtása szempontjából kisebb súllyal szóba jöhetnek még az Új Magyarország Fejlesztési Terv közlekedési (kerékpárút hálózat fejlesztése), gazdaságfejlesztési (megújuló energia beruházások), és agrárfejlesztési (biomassza előállítás) komponensei is. Mindegyik operatív program esetében az uniós hozzájárulás saját forrással (önerővel) egészül ki.

Egyéb uniós finanszírozási programok

Az Európai Unió Környezetvédelmi Politikája végrehajtásának eszköze 2007. és 2013. között a „LIFE +” Program. A program által támogatható célok az alábbiak:

- Természetvédelem és biodiverzitás megőrzése,
 - Környezetvédelmi politika és irányítás,
 - Információ és kommunikáció.
-

A hétéves időszakra a program teljes költségvetése 2,1 milliárd euró. Megújuló energiák hasznosításának támogatására hozták létre az „Intelligent Energy for Europe” programot, amely a korábbi „SAVE”, „ALTENER” és „STEER” kezdeményezések összeolvasztásával jött létre.

A program céljai:

- Energia hatékonyság és az energiaforrások ésszerű használatának elősegítése,
- Új és megújuló energiaforrások felhasználásának, illetve az energiaforrások diverzifikációjának támogatása,
- Az energia hatékonyság, illetve új és megújuló energiaforrások felhasználásának szélesítése a közlekedési ágazatban. 2008-ban a program finanszírozására 70,4 millió euró állt rendelkezésre.

Környezetvédelmi innováció támogatására források állnak rendelkezésre az EU 7-es Kutatási Keretprogramjában.

A Keretprogram prioritásai:

- Klímaváltozás, környezetszennyezés és környezeti kockázatok,
- Fenntartható erőforrás-gazdálkodás,
- Környezetvédelmi technológiák,

Egyéb források

Számos környezetvédelmi és energetikai, illetve energia hatékonysági beruházás üzleti alapon is megtérül. Jelenleg előkészítés alatt áll egy az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) által nyújtott hitelkeret, mely a hazai önkormányzatok energia hatékonysági beruházásait finanszírozza. A környezetvédelmi törvény külön fejezetben rögzíti a környezetvédelem gazdasági alapjait. A Nemzeti Környezetvédelmi Program által meghatározott gyakorlatot célszerű helyi szinten is folytatni, azaz a környezetvédelmi program esetében az éves költségvetés bizonyos hányadát közvetlen környezetvédelmi célokra évente meg kell határozni. Az elérhető pályázati forrásokat ki kell egészíteni a saját forrásból megteremtett önrésszel.

A települési Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok ellátásához szükséges pénzeszközöket az alábbi módon lehetséges biztosítani:

- A környezetvédelmi dologi kiadásokra (tanulmánytervek készíttetése, mérések, állapotfelmérések, környezeti és környezet-egészségügyi adatok nyilvántartása, informatikai háttér biztosítása stb.), mint szakfeladatra, évente külön költségvetési keretet kell meghatározni.

- A környezetvédelmi célú fejlesztésekre, nagy beruházásokra évente külön fejlesztési keretet szükséges biztosítani, mely a programból fakadóan prioritási sorrendben finanszírozza a legégetőbb környezetvédelmi beruházásokat.
- Önkormányzati Környezetvédelmi Alapokat kell létrehozni.
- Negyedik pénzügyi forrásként megfontolandó környezetvédelmi alapítvány(ok) létrehozása, melyhez a magánszemélyek a személyi jövedelemadójuk 1 %-ának felajánlásával járulhatnak hozzá.
- Fontos a hazai és nemzetközi környezetvédelmi célú pályázati lehetőségek folyamatos figyelemmel kísérése (pl.: EGT, .Norvég Finanszírozási mechanizmus) A pályázati támogatások igénybevehetősége érdekében a szükséges önrész biztosításával számolni kell.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás egyik alapvető feltétele volt, hogy a tervezési és finanszírozási rendszert az EU szabályoknak megfelelően kell kialakítani, oly módon, hogy az megfeleljen az EU társfinanszírozást nyújtó strukturális és kohéziós alapok által megszabott követelményeknek is.

Az akcióprogramok finanszírozásának főbb típusai a következők:

- Nemzetközi (EU) és hazai pályázati úton finanszírozott beruházások (EU Strukturális alapok, Kohéziós Alap, Közösségi Kezdeményezések).
 - Költségvetési beruházások.
 - Állami célleírányzatokból pályázati úton finanszírozott beruházások.
 - Regionális és megyei pályázati úton finanszírozott beruházások.
 - Gazdálkodó szervezetek által finanszírozott beruházások.
 - Önkormányzatok által finanszírozott beruházások.
 - Lakosság által finanszírozott beruházások.
-

8.6 SZAKMAI PARTNEREK

A fenntartható fejlődés és a környezetgazdálkodás alapvető feltétele a környezeti ügyek komplex kezelése. Ez az érdekeltek és az érintettek (államigazgatási- és egyéb szakmai szervek, önkormányzat, civil szervezetek, stb.) széles körű együttműködése révén valósítható meg. A legfontosabb intézmények, szervezetek, amelyek az önkormányzat környezetvédelmi munkájában partnerként megjelenhetnek:

Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség

9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.

Tel: 94-328-188

Fax: 94-313-283

Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.

Tel: 94-521-210

Országos Műemlékvédelmi Hivatal

1014 Budapest Táncsics Mihály u. 1.

Tel: 1/356-9722

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.

Postacím: 1860 Budapest, 55. Pf. 1.

Tel.: 1/301-4000

Fax: 1/302-0408

Vas Megyei Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság

9762 Tanakajd, Ambróczy sétány 2.

Tel.: 94-577-410

Fax: 94-377-160

Vas Megyei Önkormányzat

9700 Szombathely, Berzsenyi Dániel tér 1.

Tel.: 94-515-701

Országos Tisztifőorvosi Hivatal

1097 Budapest, Gyáli út 2-6.

Tel.: 06-476-1100

Fax: 06-1-476-1390

ÁNTSZ Vas Megyei Intézet

9700 Szombathely, Sugár u. 9.

Tel: 94-506-300

Irodalomjegyzék

- 1./ Agrár-Környezetgazdálkodási Információs Rendszer adatszolgáltatása.
 - 2./ ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózatának tájékoztatója., Fodor József" Országos Közegészségügyi Központ Országos Közegészségügyi Intézete.
 - 3./ Helyi Építési Szabályzatok és Szabályozási Terv.
 - 4./ Településrendezési terv.
 - 5./ Helyi Hulladékgazdálkodási Terv
 - 6./ Complex CD jogtár, KJK-KERSZÖV.
 - 7./ Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium.
 - 8./ Környezetbiztonsági Információs Rendszer (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium)
 - 9./ Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adatszolgáltatása.
 - 10./ Magyarország kistájainak katasztere I-II., MTA Földrajztudományi Kutató Intézet .
 - 11./ III. Nemzeti Környezetvédelmi Program.
 - 12./ Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adatszolgáltatása.
 - 13./ Parlagfű-mentesítési program, Összeállította: Dr. Farkas Ildikó, Magyar Donát, Erdei Eszter; „Fodor József” Országos Közegészségügyi Központ Országos Közegészségügyi Intézete.
 - 14./ KSH Statisztikai Évkönyve.
 - 15./ Megye Településrendezési Terve.
 - 16./ Vízügyi Adatbank, VITUKI Zrt.
 - 17/ Megyei Környezetvédelmi Program
 - 18/ Településszerkezeti terv
-

Mellékletek

1. Ipari-, szolgáltató- és egyéb gazdasági létesítmények légszennyezőanyag kibocsátásának adatai.
2. A Lapincs és Rába folyók vízminőség-mérési eredményei.
3. A Nemzeti Park értékeinek, növény és állatvilágának részletesebb ismertetése.
4. Az Őrség növény és állatvilágának részletesebb bemutatása (A melléklet terjedelme miatt csak digitális formában található meg.)
5. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési helyek helyrajzi-számos listája.
6. Tanösvények bemutatása.
7. A termelőknél keletkezett hulladék típusok kódszámokkal és a keletkező mennyiségekkel.
8. A település zajvédelmi szempontú besorolása.

Térképek

1. Település elhelyezkedése
 2. Felszínborítottság
 3. Természetvédelmi területek elhelyezkedése
-